

Skärpningar i vapenlagstiftningen

*Betänkande av Utredningen om
skärpningar i vapenlagstiftningen*

Stockholm 2013

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2013:7

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Omslag: Elanders Sverige AB.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2013

ISBN 978-91-38-23883-7
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade den 22 mars 2012 att uppdra åt en särskild utredare att analysera vissa frågor om skjutvapen och ta ställning till behovet av författningsändringar i vapenlagstiftningen.

Som särskild utredare förordnades från och med den 22 mars 2012 rektorn vid polishögskolan Doris Högne Rydheim.

Den 2 maj 2012 förordnades som experter i utredningen, rätts-sakkunniga Mikaela Bexar (Justitiedepartementet), kanslirådet Ann-Sofie Bodin (Justitiedepartementet), förste forensikern Patrik Hertzman (Statens kriminaltekniska laboratorium), departements-sekreteraren Mikael Lindman (Kulturdepartementet), kommissarien Peter Thorsell (Rikspolisstyrelsen) och kriminalinspektören Gunnar Wärnberg (Rikskriminalpolisen).

Hovrättsassessorn Charlotte Biörklund Ugglå har varit utredningens sekreterare från och med den 1 april 2012.

Enligt direktiven ska utredningens uppdrag redovisas den 31 januari 2013. Utredningen, som har antagit namnet Utredningen om skärpningar i vapenlagstiftningen, överlämnar nu betänkandet *Skärpningar i vapenlagstiftningen* (SOU 2013:7). Uppdraget är härmed slutfört.

Stockholm i januari 2013

Doris Högne Rydheim

/Charlotte Biörklund Ugglå

Innehåll

Sammanfattning	11
Författningsförslag	19
1 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	19
2 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott	36
3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	38
4 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)	39
5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister.....	48
1 Uppdraget	51
1.1 Utredningens direktiv.....	51
1.2 Bakgrund till utredningens uppdrag	52
1.3 Utredningens arbete	52
1.4 Betänkandets disposition.....	53
2 Straffet för grova vapenbrott	55
2.1 Nuvarande ordning.....	55
2.1.1 Vapenbrott	55
2.1.2 Ordningen i Norden.....	56

2.2	Tidigare överväganden	57
2.2.1	Särskild straffskala för grovt vapenbrott	57
2.2.2	1995 års vapenutredning	58
2.2.3	Vissa åtgärder mot illegala vapen	59
2.2.4	Skärpta straff för allvarliga våldsbrott m.m.	60
2.3	Rikspolisstyrelsens syn på straffskalan för grovt vapenbrott.....	61
2.4	Brottsutvecklingen	62
2.4.1	Anmälda brott mot vapenlagen.....	62
2.4.2	Användningen av skjutvapen vid anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång och konstaterade fall av dödligt våld.....	64
2.4.3	Användningen av skjutvapen vid anmälda försök till mord och dråp.....	67
2.4.4	Användningen av skjutvapen vid anmälda rån och grova rån	68
2.4.5	Polisens beslag av skjutvapen	68
2.4.6	Nationella trygghetsundersökningen	69
2.4.7	Brås kartläggning av brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg	70
2.4.8	Att minska införseln av illegala skjutvapen	74
2.5	Straffnivåer.....	75
2.5.1	Åklagarmyndighetens praxisgenomgång.....	75
2.5.2	Påföljder enligt kriminalstatistiken.....	76
2.5.3	Straffmätning i övre delen av straffskalan	78
2.6	Straffrättsteoretiska utgångspunkter	80
2.7	Överväganden och förslag	81
2.7.1	Höjning av straffmaximum	81
2.7.2	En uppdelning av straffskalan	84
2.7.3	Konsekvenser för annat än straffmätningen	87
3	Prövning av föreningar för jakt eller målskytte.....	89
3.1	Nuvarande ordning	89
3.2	Sammanslutningar för jakt eller målskytte	91

3.3	Överväganden och förslag.....	93
3.3.1	Auktorisation av föreningar för jakt eller målskytte.....	93
3.3.2	Tillsyn och återkallelse av auktorisation.....	97
3.3.3	Överklagande, interimistiska beslut, m.m.....	98
3.3.4	Tillstånd att inneha skjutvapen.....	100
3.3.5	De sammanslutningar som godkänts av Rikspolisstyrelsen ska inte prövas på nytt.....	102
3.3.6	Regler för skytteföreningar som inte innehar vapen.....	103
4	Enskildas innehav av målskjutningsvapen.....	105
4.1	Nuvarande ordning.....	105
4.2	Tidigare överväganden.....	107
4.2.1	Krav på medlemskap i en godkänd sammanslutning.....	107
4.2.2	Aktivitetskravet.....	108
4.3	Överväganden och förslag.....	108
4.3.1	Fullgott intygande av aktivitet och skjutskicklighet.....	109
4.3.2	Utformningen av aktivitetskravet.....	111
5	Behov av helautomatiska skjutvapen.....	115
5.1	Nuvarande ordning.....	115
5.1.1	Ordningen i Sverige.....	115
5.1.2	EU:s vapendirektiv.....	116
5.2	Tidigare överväganden.....	117
5.2.1	Genomförandet av vapendirektivet.....	117
5.2.2	En skärpt vapenlagstiftning.....	117
5.3	Civil användning av helautomatiska vapen i dag.....	119
5.4	Försvarsmaktens syn på den civila verksamheten med helautomatiska vapen.....	119
5.5	Överväganden och förslag.....	120

6	Förutsättningar för innehav av halvautomatiska skjutvapen	125
6.1	Nuvarande ordning	125
6.1.1	Målskytte	125
6.1.2	Jakt	127
6.2	Tidigare överväganden	127
6.3	Statistiska uppgifter över innehav av halvautomatiska skjutvapen	129
6.4	Överväganden och förslag om tillstånd att inneha halvautomatiska skjutvapen för målskytte	129
6.4.1	Begränsning av tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte	130
6.4.2	Tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte tidsbegränsas	132
6.4.3	Konsekvenser av förslagen	133
6.4.4	Berörs förslaget av direktiv 98/34/EG?	133
6.5	Överväganden och förslag om fortsatt giltighet av tidsbegränsade tillstånd.....	136
6.6	Överväganden och förslag om inlösen då vapentillstånd upphör att gälla.....	137
7	Vapenmagasin och andra vapendelar	139
7.1	Nuvarande ordning	139
7.1.1	Ordningen i Sverige	139
7.1.2	Ordningen i vissa andra länder.....	140
7.2	Hur vapenmagasin är konstruerade.....	141
7.3	Magasinskapaciteten vid målskytte	141
7.4	Vapenmagasin	142
7.4.1	Bör vapenmagasin regleras?	142
7.4.2	Utformning av regleringen av vapenmagasin	143
7.4.3	Påverkan på andra bestämmelser.....	145
7.4.4	Märkning av vapenmagasin?	147

7.5	Finns det ett behov av att reglera någon annan vapendel?	149
8	Förslagets konsekvenser	151
8.1	Inledning.....	151
8.2	Effekter för skyttar och föreningar för jakt eller målskytte	152
8.3	Effekter för vapenhandlare.....	153
8.4	Konsekvenser för det allmänna.....	154
8.4.1	Polisen	154
8.4.2	Domstolarna, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kriminalvården	155
8.5	Övriga konsekvenser	156
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	159
10	Författningskommentar	163
10.1	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	163
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott	174
10.3	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	174
10.4	Förslaget till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70).....	174
10.5	Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister.....	177
Bilagor		
1	Kommittédirektiv 2012:19	179
2	Tabeller	187

Sammanfattning

Utredningens förslag

Utredningens förslag omfattar både illegala och legala skjutvapen. Det föreslås ändringar och tillägg i vapenlagen (1996:67), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och vapenförordningen (1996:70).

De illegala vapnen utgör en stor fara för samhället. Polis och tull ges genom de förslag som rör grova vapenbrott samt vapenmagasin, verktyg i sitt arbete med att förebygga, bekämpa och utreda brott.

Alla vapen i samhället kan dock sägas utgöra en potentiell fara. För att minska risken för att oskyldiga människor skadas eller dödas av skjutvapen lämnar utredningen även förslag i syfte att kontrollera de legala vapeninnehaven. De regelförändringar som föreslås utgör inte några genomgripande skärpningar för det legala vapeninnehavet utan syftar i stället till att göra lagstiftningen tydligare och lättare att tillämpa. De förslag som lämnas rör prövningen av föreningar för jakt eller målskytte, enskildas innehav av målskjutningsvapen, behov av helautomatiska skjutvapen, förutsättningar för innehav av halvautomatiska skjutvapen samt vapenmagasin.

Straffet för grova vapenbrott

Straffmaximum för grovt vapenbrott höjs från fängelse i fyra år till fängelse i sex år. Straffskalan för grovt vapenbrott delas upp i grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott. Om ett vapenbrott är grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Om brottet är synnerligen grovt döms till fängelse i lägst två och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är synnerligen grovt ska särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen.

Höjning av straffmaximum

Det finns flera omständigheter som, enligt utredningens mening, talar för en skärpt syn på det grova vapenbrottet. En sådan omständighet är att det genom intervjuer med poliser och analytiker inom kriminalunderrättelsetjänsten som har genomförts inom ramen för Brås uppdrag att kartlägga brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg¹, framkommer att polisen bedömer att skjutningar har blivit allt vanligare i de tre städerna samt att vapentillgången har ökat på senare år. Uppgifter i Brås anmälingsstatistik om en ökning av antalet försök till mord och dråp där skjutvapen används, är även en omständighet som i viss mån kan anföras för en strängare syn på det grova vapenbrottet. Vidare kan straffskalan för det grova vapenbrottet, i förhållande till straffskalorna för jämförbara effektbrott, inte sägas vara helt adekvat eftersom ett fall av olaga innehav, överlåtelse eller utlåning av vapen ses som en brottsenhet (ett vapenbrott) oavsett det antal vapen hanteringen avser. Detta innebär att straffskalan för till exempel en misshandel jämförs med straffskalan för en vapenhantering som, om indelningen i brottsenheter var en annan, skulle kunna utgöra ett mycket stort antal vapenbrott. Slutligen har det förekommit domar avseende ett stort antal vapen där påföljderna närmast sig straffmaximum för det grova vapenbrottet. Det kan med tanke på den organiserade brottslighetens utveckling inte uteslutas att de riktigt straffvärda grova vapenbrotten kommer att öka i antal framöver. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att den nuvarande straffskalan inte ger tillräckligt utrymme för att beakta straffvärdet vid vapenbrott som rör ett stort antal vapen. Därför bör straffmaximum för det grova vapenbrottet höjas. Utredningen föreslår att straffmaximum för grovt vapenbrott ska bestämmas till sex års fängelse.

En uppdelning av straffskalan

Av Åklagarmyndighetens sammanställning av domstolsavgöranden åren 2004–2006 framgår att det finns en stor likformighet när det gäller straffvärdebedömningen för grova vapenbrott samt att det finns en tendens att mäta ut straff som ligger på eller nära det föreskrivna minimistraffet på sex månaders fängelse. Genomgången av

¹ Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg. En kartläggning. Brottsförbyggande rådet 2012.

praxis och Brås lagföringsstatistik visar även att straffmätningen för grova vapenbrott till övervägande del sker inom ramen för straffskalan för vapenbrott av normalgraden. Detta talar för att brottets struktur bör ändras för att åstadkomma en mer nyanserad straffmätning vid de grova vapenbrotten. I samma riktning talar den skärpta syn på allvarliga våldsbrott som kom till uttryck i 2010 års straffskärpningsreform. Utredningen bedömer att den mest ändamålsenliga åtgärden för att skapa ytterligare utrymme för nyanserade straffvärdebedömningar är att införa en särskild straffskala för de allvarligaste fallen av grovt vapenbrott. Med en uppdelad straffskala kan nya riktvärden för straffvärdebedömningen skapas, vilket kan antas leda till att straffmätningen sker på ett mer differentierat och enhetligt sätt. Det föreslås därför att straffskalan för grovt vapenbrott, fängelse i lägst sex månader och högst sex år, delas upp på så sätt att den övre delen förbehålls de allra allvarligaste brotten. De fall av de grova vapenbrotten som ska träffas av den strängare straffskalan bör vara sådana som kan sägas vara synnerligen grova. Straffskalan för de synnerligen grova fallen bör mot den bakgrunden bestämmas till fängelse i lägst två och högst sex år. Straffmaximum för grova vapenbrott som inte ska omfattas av den nya skärpta skalan ska även fortsättningsvis uppgå till fyra års fängelse. Den höjning av straffmaximum till sex års fängelse som utredningen föreslår motiveras helt och hållet av att den nuvarande straffskalan inte ger tillräckligt utrymme för att beakta straffvärdet hos vapenbrott som rör ett stort antal vapen. Det är således denna omständighet som särskilt bör beaktas vid bedömningen av om ett vapenbrott är synnerligen grovt. Vid bedömningen kan dock även andra omständigheter än antalet vapen beaktas. Rättstillämparen bör även fortsättningsvis göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, bland annat vapnets farlighet.

Prövning av föreningar för jakt eller målskytte

Utredningen föreslår att det ska införas ett nytt system för prövning av föreningar för jakt eller målskytte. Prövningen ska göras i två led, dels i ett auktorisationsförfarande och dels i tillståndsärendet.

Vid *auktoriseringen* ska prövas att föreningen är ideell och har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering. Till de auktoriserade föreningarna ska

andra föreningar kunna ansluta sig. Att även de anslutna föreningarna uppfyller kraven tillses genom de auktoriserade föreningarnas kontroll och möjlighet att utesluta anslutna föreningar. Rikspolisstyrelsen föreslås pröva frågan om auktorisation och uppgift om vilka föreningar som auktoriserats föreslås föras in i ett centralt vapenregister.

Det ställs i *tillståndsärendet* krav på att föreningen är auktoriserad eller ansluten till en auktoriserad förening för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Tillstånd får meddelas auktoriserade eller anslutna föreningar, om inte särskilda skäl talar mot detta. En förutsättning för tillstånd är alltså att föreningarna måste uppfylla vapenlagstiftningens krav på säker vapenförvaring.

Rikspolisstyrelsen föreslås utöva tillsyn över auktoriserade föreningar för jakt eller målskytte. Vid tillsynen ska det kontrolleras att villkoren för auktorisation fortfarande är uppfyllda. De auktoriserade föreningarna ska lämna Rikspolisstyrelsen de upplysningar om verksamheten som Rikspolisstyrelsen behöver för sin tillsyn. Det föreslås att en auktorisation ska återkallas av Rikspolisstyrelsen om förutsättningar för auktorisationen inte längre finns.

Det system som föreslås motsvarar i stort dagens ordning, där sammanslutningar kan ansöka om att bli upptagna i bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter. Auktorisationsförfarandet ska dock regleras i lag. Det leder till ett öppnare och mer rättssäkert förfarande, med möjlighet att kontrollera att en fullständig prövning har föregått beslutet och att överklaga ett meddelat beslut.

Enskildas innehav av målskjutningsvapen

För att en enskild person ska erhålla tillstånd till innehav av vapen för målskjutning ställs bland annat krav på att sökanden är aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation. Kravet på aktivt medlemskap ställs dels för att kunna bedöma sökandens behov av vapnet (se 2 kap. 4 § vapenlagen och 2 kap. 4 a § vapenförordningen) och dels för att den enskilde ska erhålla och vidmakthålla en säker vapenhantering (se 2 kap. 3 § vapenförordningen). Om ansökan avser enhandsvapen eller helautomatiska vapen fordras även att sökanden har visat prov på särskild skjutskicklighet (se 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen). För att förhindra att olämpliga personer blir vapeninnehavare och att bara de som har ett berättigat behov av vapen ska erhålla tillstånd, är det mycket viktigt

att kunna säkerställa att intygen om aktivitet och skjutskicklighet är utfärdade av en förening som är seriös och att intygen därigenom uppnår en hög kvalitet. Intygandet av aktivitet och skjutskicklighet bör därför förbehållas föreningar som auktoriserats enligt vapenlagen eller föreningar som är anslutna till en auktoriserad förening. Det föreslås att intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska lämnas av styrelsen i en auktoriserad förening eller i en ansluten förening. Den förening som lämnar intyget ska inom ramen för sin verksamhet bedriva skytte med sådant vapen som ansökan avser.

Det är inte författningsreglerat vad som krävs för att aktivitetskravet ska anses vara uppfyllt. Det föreslås att Rikspolisstyrelsen ska få meddela närmare föreskrifter om de krav på aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen.

Behov av helautomatiska skjutvapen

Helautomatiska skjutvapen kan på grund av sin eldkraft döda eller allvarligt skada ett stort antal människor på kort tid. Ett sådant vapen kan därför vara mycket farligt i händerna på en person med brottsliga avsikter. På grund av helautomatiska vapens särskilda farlighet ska EU:s medlemsländer, enligt vapendirektivet², vidta alla lämpliga åtgärder för att förbjuda förvärv och innehav av sådana vapen. Dagens möjlighet att inneha helautomatiska vapen finns då dessa vapen användes inom frivilligorganisationerna, vilka intog en viktig roll i landets totalförsvaret. I dag finns det, enligt Försvarmakten, emellertid inte något behov av att ha kvar möjligheten för en enskild person eller skytteföreningar att få tillstånd att inneha helautomatiska vapen. Ett förbud mot helautomatiska vapen skulle förhindra att legala helautomatiska vapen hamnar på den illegala marknaden. Ur en brottsförebyggande synpunkt och mot bakgrund av vapendirektivet och Försvarmaktens förändrade inställning anser utredningen därför att helautomatiska skjutvapen i princip inte bör vara tillåtna för civilt bruk.

Erkända samlares innehav av vapen och ammunition torde dock normalt falla utanför vapendirektivets tillämpningsområde. Enligt utredningens mening kan en samling av vapen inom ett avgränsat område ofta ha ett betydande vapenhistoriskt värde. Dessa värden

² Se Rådets direktiv 91/477/EEG av den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (EGT L 256, 13.9.1991, s. 51) senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG av den 21 maj 2008 (EGT L 179, 8.7.2008, s. 5).

riskerar att gå förlorade om innehav av helautomatiska vapen för samlingsändamål inte alls tillåts. Det föreslås därför att tillstånd att inneha helautomatiska vapen endast ska kunna meddelas för samlingsändamål.

Mot bakgrund av helautomatiska vapens särskilda farlighet är det önskvärt att också redan meddelade tillstånd att inneha sådana vapen, som inte avser samlingsändamål, upphör att gälla. Det föreslås att de tillstånd till helautomatiska vapen som inte är tidsbegränsade ska fortsätta gälla under en övergångstid om fem år från det att förbudet mot nya tillstånd införs.

Förutsättningar för innehav av halvautomatiska skjutvapen

Begränsning av tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte

Eldkraften hos ett halvautomatiskt kulgevär kan, om skytten är tränad på att byta magasin och magasinerna har en hög kapacitet, vara jämförbar med eldkraften hos ett helautomatiskt vapen. Skadeverkingarna kan bli stora om ett sådant vapen hamnar i händerna på en person med brottsliga avsikter. För att förebygga och förhindra kriminella handlingar bedömer utredningen att tillstånd att inneha halvautomatiskt kulgevär som har löstagbara magasin – och därför kan laddas med ett stort antal patroner – inte alls bör meddelas för målskytte. När det gäller sådana vapen med fasta magasin bör tillstånd, ur en brottsförebyggande synpunkt, begränsas till vapen som högst kan laddas med sex patroner, det vill säga i praktiken vapen med fem patroner i magasinet och en patron i vapnets patronläge. Utredningen föreslår således att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte inte får meddelas för vapen som kan laddas med mer än sex patroner.

Tidsbegränsade tillstånd

Det är på grund av vapnens farlighet och attraktivitet i kriminella kretsar angeläget att samhället har kontroll över de halvautomatiska kulgevärerna för målskytte. Utredningen föreslår därför att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte ska tidsbegränsas

till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot det. Den föreslagna bestämmelsen om tidsbegränsade tillstånd bör gälla endast tillstånd som meddelas efter ikraftträdandet.

Det föreslås att om en ansökan om förnyande av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen getts in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång ska tillståndet gälla till dess beslut i frågan vunnit laga kraft.

Inlösen då tillstånd att inneha skjutvapen upphör att gälla

I vissa situationer kan ett tillstånd att inneha skjutvapen upphöra att gälla. Detta kan inträffa då giltighetstiden löpt ut beträffande ett tidsbegränsat tillstånd eller då ett tillstånd att inneha helautomatiska vapen upphör att gälla efter en övergångstid (se förslag i avsnitt 5.5). Att ett tillstånd att inneha skjutvapen upphör att gälla omfattas inte av möjligheten till inlösen i 7 kap. vapenlagen. Enligt utredningen är det rimligt att bestämmelsen om inlösen är tillämplig i en sådan situation. Det föreslås således att vapen för vilka tillståndet upphört att gälla ska omfattas av bestämmelsen om inlösen. Inom ramen för inlösenförfarandet kan vapnet antingen säljas eller lösas in av staten (se 7 kap. 2 och 3 §§ vapenlagen).

Vapenmagasin och andra vapendelar

Vapenmagasin

För att begränsa skador vid missbruk av vapen samt för att ge polisen instrument att förebygga, bekämpa och utreda brott, föreslås att vapenmagasin jämställs med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen (se 1 kap. 3 § vapenlagen). En sådan reglering medför bland annat att innehav av vapenmagasin kräver tillstånd (se 2 kap. 1 § vapenlagen) och att såväl vapenlagens som lagen (2000:1225) om straff för smuggling, smugglingslagens, straffbestämmelser blir tillämpliga på vapenmagasin.

Enligt utredningen är det dock rimligt att den som har tillstånd att inneha vapen för skjutning utan särskilt tillstånd har rätt att inneha vapenmagasin som passar till sitt vapen och att enbart andra vapenmagasin kräver tillstånd. Att förfara med vapenmagasin på detta sätt bedöms innebära att polismyndigheten endast behöver hantera en mindre mängd särskilda tillståndsärenden som rör vapen-

magasin. Utredningen föreslår därför att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd får inneha magasin till vapnet. Den som innehar ett vapenmagasin som inte passar till de vapen han eller hon har tillstånd att inneha för skjutning, ges viss tid att ansöka om tillstånd efter att förslaget trätt i kraft.

Andra vapendelar

Utredningen gör bedömningen att det för närvarande inte finns något behov av att jämställa någon annan vapendel än magasin, som i dag inte är föremål för reglering, med skjutvapen.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67)

dels att 2 kap. 17–22 §§ ska betecknas 2 kap. 19–24 §§ och att 9 kap. 1 a § ska betecknas 9 kap. 1 b §,

dels att 1 kap. 3 och 8 §§, 2 kap. 3, 6, 8, 10 d, 13, 16, 20 och 23 §§, 3 kap. 1 a, 3, 4, 6 och 8 §§, 7 kap. 1 och 2 §§, 9 kap. 1, 1 a, 1 b, 2 och 5 §§, 10 kap. 1 och 2 §§ och 11 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 2 kap. ska lyda ”Tillstånd, auktorisation och register”,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 2 kap. 6 a, 17 och 18 §§ och 6 kap. 3 c §, samt närmast före 2 kap. 17 § och 6 kap. 3 c § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

Vad som sägs om skjutvapen gäller också

a) anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen,

b) obrukbara vapen som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen,

c) start- och signalvapen som laddas med patroner,

d) armborst,

e) tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar,

f) slutstycken, ljuddämpare, f) slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor, eldrör, pipor, stommar, lådor,

trummor *och* mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar, trummor, *mantlar och magasin* till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar,

g) anordningar som kan bäras i handen och är avsedda att med elektrisk ström bedöva människor eller tillfoga dem smärta, och

h) anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för.

8 §

I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast 2 kap. 17–21 §§ och 2 a kap. 5 §. Lagen gäller inte ammunition som innehas av staten.

I fråga om skjutvapen och ammunition som tillverkas för staten gäller endast 2 a kap. 1–4 och 6 §§.

I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast 2 kap. 19–23 §§ och 2 a kap. 5 §. Lagen gäller inte ammunition som innehas av staten.

2 kap.

3 §

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas

- a) enskilda personer,
- b) *sammanslutningar för jakt eller målskytte, som har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet samt uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen,* b) *föreningar för jakt eller målskytte som har auktoriserats enligt 17 § eller därtill anslutna föreningar, om inte särskilda skäl talar mot att tillstånd meddelas,*
- c) huvudmän för museer, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, ett landsting eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn: för vapen som *skall* ingå i samlingarna, och c) huvudmän för museer, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, ett landsting eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn: för vapen som *ska* ingå i samlingarna, och
- d) auktoriserade bevakningsföretag: för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen.

6 §

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen får endast meddelas för samlingsändamål. Detta gäller dock inte helautomatiska kolsyre-, luft- eller fjädervapen.

Tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte får inte meddelas för sådana vapen som kan laddas med mer än sex patroner.

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen får meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte för start- eller signalvapen.

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen för samlingsändamål eller enhandsvapen får meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte för start- eller signalvapen.

Tillstånd för enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott skall tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

6 §

Tillstånd för enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott skall tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

6 a §

Tillstånd för enskild att inneha helautomatiska vapen för samlingsändamål, enhandsvapen för flerskott eller halvautomatiska kulgevär för målskytte ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

Om en ansökan om förnyande av ett sådant tillstånd getts in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång ska tillståndet gälla till dess beslut i frågan vunnit laga kraft.

8 §

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser.

Tillstånd att i andra fall inneha ammunition får meddelas enskilda personer samt sådana sammanslutningar och huvudmän för museer som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, om det skäligen kan antas att ammunitionen inte kommer att missbrukas.

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha ammunition och magasin till vapnet. I fråga om ammunition krävs att den är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser.

Tillstånd att i andra fall inneha ammunition får meddelas enskilda personer samt sådana föreningar och huvudmän för museer som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, om det skäligen kan antas att ammunitionen inte kommer att missbrukas.

10 d §

I ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Tillståndet ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska skjutvapen än sådana som har tagits in för en viss köpare.

Tillståndet ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska skjutvapen för samlingsändamål än sådana som har tagits in för en viss köpare.

13 §

Skjutvapen eller ammunition får föras in till Sverige utan särskilt tillstånd i följande fall:

a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för

a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana föreningar, huvudmän för museer och

museer och bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

b) Enskilda personer, som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition

– vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här,

– vid resa genom Sverige till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder.

Den som har fört in vapen och ammunition för sådan jakt eller tävling i Sverige som avses i första stycket b får utan tillstånd inneha vapnen och ammunitionen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

16 §

Den som har rätt att driva handel med skjutvapen får meddelas tillstånd att till Sverige föra in sådana skjutvapen som omfattas av handelstillståndet. I fråga om helautomatiska skjutvapen krävs tillstånd för införsel i varje särskilt fall.

Den som har rätt att driva handel med skjutvapen får meddelas tillstånd att till Sverige föra in sådana skjutvapen som omfattas av handelstillståndet. I fråga om helautomatiska skjutvapen *för samlingsändamål* krävs tillstånd för införsel i varje särskilt fall.

Auktorisation och tillsyn av föreningar för jakt eller målskytte

17 §

Rikspolisstyrelsen prövar frågor om auktorisation.

Auktorisation får endast meddelas ideella föreningar för jakt eller målskytte som har stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

Vad gäller auktorisation av sådana organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar ska Rikspolisstyrelsen samråda med Försvarsmakten.

18 §

Rikspolisstyrelsen utövar tillsyn över auktoriserade föreningar för jakt eller målskytte.

Vid tillsynen ska Rikspolisstyrelsen kontrollera att de villkor för auktorisation som anges i 17 § fortfarande är uppfyllda.

Auktoriserade föreningar ska lämna Rikspolisstyrelsen de upplysningar om verksamheten som styrelsen behöver för sin tillsyn.

18 §

Rikspolisstyrelsen ska med hjälp av automatiserad behandling föra separata centrala register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapen-

20 §

Rikspolisstyrelsen ska med hjälp av automatiserad behandling föra separata centrala register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapen-

registret) *och*

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att driva handel med skjutvapen, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en sådan juridisk person som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, personer som har godkänts att som förestandare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att ta emot skjutvapen för över- syn eller reparation (vapenhand- larregistret).

Det får av vapeninnehavar- registret inte framgå att en regi- strerad person tillhör hemvärnets personal.

21 §

Bestämmelserna i person- uppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personupp- gifter enligt 17–20 §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j.

registret),

3. personer och organisa- tioner som har meddelats till- stånd enligt denna lag att driva handel med skjutvapen, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en sådan juridisk person som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, personer som har godkänts att som före- ståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har med- delats tillstånd enligt denna lag att ta emot skjutvapen för över- syn eller reparation (vapenhand- larregistret) *och*

4. föreningar som har auktori- serats enligt denna lag (registret över auktoriserade föreningar).

Det får av vapeninnehavar- registret inte framgå att en regi- strerad person tillhör hemvärnets personal.

23 §

Bestämmelserna i person- uppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personupp- gifter enligt 19–22 §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j.

3 kap.

1 a §

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka till- fällen låna ut vapnet om

1. utlåningen sker för samma ändamål som utlånares tillstånd av- ser,

2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och

3. låntagaren har tillstånd enligt 9 § att låna skjutvapen.
Sådant tillstånd som avses i första stycket 3 krävs dock inte om
1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,
 2. vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan *sammanslutning* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller
 2. vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan *förening* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller
 3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

3 §

Ett skjutvapen får lånas ut till den som är under arton år endast om

- a) vapnet *skall* användas vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan *sammanslutning* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,
- a) vapnet *ska* användas vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan *förening* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,
- b) låntagaren har fyllt femton år, vapnet *skall* innehas och användas under långgivarens uppsikt och det inte är fråga om ett enhandsvapen *eller belautomatiskt vapen*,
- b) låntagaren har fyllt femton år, vapnet *ska* innehas och användas under långgivarens uppsikt och det inte är fråga om ett enhandsvapen,
- c) utlåningen avser ett effektbegränsat vapen och vapnet *skall* innehas och användas under långgivarens uppsikt,
- c) utlåningen avser ett effektbegränsat vapen och vapnet *ska* innehas och användas under långgivarens uppsikt,
- d) utlåningen avser start- eller signalvapen som *skall* användas vid tävling eller övning, eller
- d) utlåningen avser start- eller signalvapen som *ska* användas vid tävling eller övning, eller
- e) låntagaren har tillstånd att inneha ett vapen av samma typ.

4 §

Enhandsvapen och *hela*utomatiska vapen får lånas ut endast för användning under långivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan *sammanslutning* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Enhandsvapen får lånas ut endast för användning under långivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan *förening* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Detta gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen eller i fråga om start- eller signalvapen.

6 §

Vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av en sådan *sammanslutning* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen eller av vapenhandlaren själv eller någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning.

Vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av en sådan *förening* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen eller av vapenhandlaren själv eller någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning.

Kravet på uppsikt gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett vapen av den typ som lånet avser eller i fråga om start- eller signalvapen.

8 §

Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått ett skjutvapen förklarat förverkat eller ett tillstånd att inneha skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Har någon fått ett skjutvapen omhändertaget, får vapen av den typ som omhändertagits inte lånas ut till honom eller henne.

Trots första stycket får ett vapen, efter särskilt tillstånd av polismyndigheten, lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan *sammanslutning* som får meddelas

Trots första stycket får ett vapen, efter särskilt tillstånd av polismyndigheten, lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan *förening* som får meddelas tillstånd

tillstånd att inneha skjutvapen. att inneha skjutvapen.

6 kap.

Återkallelse av auktorisation

3 c §

En auktorisation ska återkallas av Rikspolisstyrelsen om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns.

7 kap.

1 §

Skjutvapen eller ammunition *skall* lösas in av staten om

a) tillståndet att inneha vapnet eller ammunitionen har återkallats utan att egendomen samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag,

b) innehavaren har avlidit,

c) ansökan har avslagits i fråga om tillstånd att inneha ett vapen eller ammunition som förvärvats genom arv, testamente eller bodelning, eller

d) domstol har beslutat att ett vapen eller ammunition, som någon innehar utan att ha rätt till det, inte skall förverkas eller åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande.

Skjutvapen eller ammunition *ska* lösas in av staten om

a) tillståndet att inneha vapnet eller ammunitionen har återkallats utan att egendomen samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag,

b) tillståndet att inneha vapnet har upphört att gälla,

c) innehavaren har avlidit,

d) ansökan har avslagits i fråga om tillstånd att inneha ett vapen eller ammunition som förvärvats genom arv, testamente eller bodelning, eller

e) domstol har beslutat att ett vapen eller ammunition, som någon innehar utan att ha rätt till det, inte ska förverkas eller åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande.

2 §

Ett skjutvapen eller ammunition *skall* inte lösas in, om egendomen lämnas för skrotning eller

Ett skjutvapen eller ammunition *ska* inte lösas in, om egendomen lämnas för skrotning eller

överläts till någon som har rätt att inneha vapnet eller ammunitionen och om detta görs inom

a) ett år från det att innehavaren avled, eller

b) tre månader från det att tillståndet att inneha vapnet eller ammunitionen återkallades, ansökan om innehav avslogs, beslut i förverkandefrågan meddelades av domstol eller åklagare eller beslaget hävdes.

Vapnet eller ammunitionen *skall* inte heller lösas in, om ansökan om tillstånd att inneha vapnet görs inom samma tid. Avslås ansökan *skall* vapnet eller ammunitionen lösas in, om egendomen inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överläts till någon som har rätt att inneha den.

Polismyndigheten får medge förlängning av tidsfristerna, varje gång med högst sex månader.

överläts till någon som har rätt att inneha vapnet eller ammunitionen och om detta görs inom

a) ett år från det att innehavaren avled, eller

b) tre månader från det att tillståndet att inneha vapnet eller ammunitionen återkallades, *tillståndet att inneha vapnet upphörde att gälla*, ansökan om innehav avslogs, beslut i förverkandefrågan meddelades av domstol eller åklagare eller beslaget hävdes.

Vapnet eller ammunitionen *ska* inte heller lösas in, om ansökan om tillstånd att inneha vapnet görs inom samma tid. Avslås ansökan *ska* vapnet eller ammunitionen lösas in, om egendomen inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överläts till någon som har rätt att inneha den.

9 kap.

1 §

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst ett år.

Om brottet är grovt döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehafts på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasie-

undervisning bedrivs,

2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, eller

3. innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.

Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

1 §

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst ett år.

Om brottet är grovt döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehaft på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs,

2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, eller

3. innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.

Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse

1 a §

Om ett brott som avses i 1 § är grovt döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehaft på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs,

2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, eller

3. innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.

Om brottet är synnerligen grovt döms dock till fängelse i lägst två och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen.

i högst sex månader.

1 a §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen bryter mot bestämmelserna om märkning i 2 a kap. 2–4 eller 7 §. Detsamma gäller den som uppsåtligen förfalskar eller utan lov utplånar, avlägsnar eller ändrar sådan märkning.

Ansvar för brott mot bestämmelserna om märkning i 2 a kap. 7 § ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff enligt 1 §.

1 b §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen bryter mot bestämmelserna om märkning i 2 a kap. 2–4 eller 7 §. Detsamma gäller den som uppsåtligen förfalskar eller utan lov utplånar, avlägsnar eller ändrar sådan märkning.

Ansvar för brott mot bestämmelserna om märkning i 2 a kap. 7 § ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff enligt 1 och 1 a §§.

2 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) missbrukar rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som han eller hon är berättigad till,

b) bryter mot bestämmelserna om överlämnande till förvaring hos någon annan i 5 kap. 3 § första stycket eller om transport i 5 kap. 4 § eller mot villkor i fråga om förvaring av vapen som meddelats med stöd av denna lag,

c) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ i fråga om skjutvapen eller ammunition som innehas av *sammanslutningar*, huvudmän för museer eller auktoriserade bevakningsföretag eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

c) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ i fråga om skjutvapen eller ammunition som innehas av *föreningar*, huvudmän för museer eller auktoriserade bevakningsföretag eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

d) innehar ammunition utan att ha rätt till det eller inte följer ett beslut att lämna över ammunition för inlösen,

e) överlåter ammunition till någon som inte har rätt att inneha ammunitionen,

f) driver handel med skjutvapen utan tillstånd,

g) medför skjutvapen i strid med bestämmelserna i 5 kap. 6 §,
 h) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § d genom att olovligen överföra vapen eller ammunition till ett annat land, eller

i) förvarar ett skjutvapen åt någon annan utan att föreskrivet tillstånd till förvaringen finns eller bryter mot bestämmelserna om användning vid förvaring i 5 kap. 3 § andra stycket.

I ringa fall ska inte dömas till ansvar för otillåtet innehav av ammunition eller överträdelse av bestämmelserna i 5 kap. 6 §.

Till ansvar för otillåten förvaring av skjutvapen åt någon annan ska inte dömas om gärningen är belagd med straff enligt 1 §.

Till ansvar för otillåten förvaring av skjutvapen åt någon annan ska inte dömas om gärningen är belagd med straff enligt 1 och 1 a §§.

5 §

Ett vapen som har varit föremål för brott som avses i 1 §, 1 a § eller 2 § första stycket a ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller ammunition som har varit föremål för brott som avses i 2 § första stycket d eller e. I stället för vapnet eller ammunitionen kan dess värde förklaras förverkat. Om ett vapen förklaras förverkat får även ammunition som hör till vapnet förklaras förverkad.

Ett vapen som har varit föremål för brott som avses i 1 §, 1 a §, 1 b § eller 2 § första stycket a ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller ammunition som har varit föremål för brott som avses i 2 § första stycket d eller e. I stället för vapnet eller ammunitionen kan dess värde förklaras förverkat. Om ett vapen förklaras förverkat får även ammunition som hör till vapnet förklaras förverkad.

Vad som i första stycket föreskrivs om ett vapen ska också gälla en vapendel.

Utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

10 kap.

1 §

En polismyndighets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid över-

En polismyndighets *eller Rikspolisstyrelsens* beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Pröv-

klagande till kammarrätten.

ningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 §

En polismyndighets eller en domstols beslut enligt denna lag *skall* gälla omedelbart, om inte annat förordnas. En polismyndighets beslut om återkallelse av handelstillstånd *skall* dock gälla omedelbart endast i de fall då så har förordnats i beslutet. Ett sådant förordnande får meddelas om det finns särskilda skäl.

En polismyndighets, *Rikspolisstyrelsens* eller en domstols beslut enligt denna lag *ska* gälla omedelbart, om inte annat förordnas. En polismyndighets beslut om återkallelse av handelstillstånd *eller Rikspolisstyrelsens beslut om återkallelse av en auktorisation ska* dock gälla omedelbart endast i de fall då så har förordnats i beslutet. Ett sådant förordnande får meddelas om det finns särskilda skäl.

11 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som *skall* vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt *skall* gälla vid sådan handel,

d) vad som *skall* iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers och *sammanslutningars* förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som *ska* vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt *ska* gälla vid sådan handel,

d) vad som *ska* iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers och *föreningars* förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på *fören-*

sammanslutningars förvaring av ammunition, *ingars* förvaring av ammunition,

f) de förutsättningar i övrigt som *skall* vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag, f) de förutsättningar i övrigt som *ska* vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige *skall* få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land, h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige *ska* få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land *skall* underrätta den staten om förvärvet, i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land *ska* underrätta den staten om förvärvet,

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 17–19 §§, j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 19–21 §§,

k) *vilka sammanslutningar som skall anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen*, och k) *krav på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering enligt 2 kap. 17 §*, och

l) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition. l) vad som ska iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.
 2. Tillstånd att inneha helautomatiska vapen som har meddelats före ikraftträdandet av nya 2 kap. 6 § första stycket gäller fram till dess tillstånden upphör att gälla, dock längs fram till den 1 juli 2019. Detta gäller inte sådana tillstånd som meddelats för samlingsändamål. Helautomatiska vapen får lånas ut enligt 3 kap. 3 och 4 §§ fram till den 1 juli 2019.
 3. Bestämmelsen i 2 kap. 6 a § första stycket om tidsbegränsade tillstånd för halvautomatiska kulgevär för målskytte, tillämpas endast i fråga om tillstånd som meddelas efter den 1 juli 2014.

4. Den som vid ikraftträdandet innehar ett vapenmagasin som det enligt 2 kap. 8 § första stycket krävs särskilt tillstånd för, får inneha vapenmagasinet utan sådant tillstånd till den 31 december 2014 eller, om ansökan om tillstånd har gjorts före nämnda tidpunkt, till dess att slutligt beslut i tillståndsfrågan vunnit laga kraft.

5. De sammanslutningar för jakt eller målskytte som upptas i bilagan 1 till Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP551–3), ska i fortsättningen anses vara auktoriserade enligt den nya bestämmelsen i 2 kap. 17 § och upptas i registret över auktoriserade föreningar enligt den nya bestämmelsen i 2 kap. 20 §.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:148) om straff för terroristbrott att 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, 3 kap. 1 § brottsbalken,
2. dråp, 3 kap. 2 § brottsbalken,
3. grov misshandel, 3 kap. 6 § brottsbalken,
4. människorov, 4 kap. 1 § brottsbalken,
5. olaga frihetsberövande, 4 kap. 2 § brottsbalken,
6. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
7. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken,
8. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
9. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken,
10. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,
11. flygplatssabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,
12. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,
13. olovlig befattning med kemiska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,
14. uppsåtligt vapenbrott, 9 kap. 1 § vapenlagen (1996:67),
14. uppsåtligt vapenbrott, 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen (1996:67),
15. brott enligt 29 § tredje stycket lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,
16. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,
17. brott enligt 18, 18 a och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tek-

niskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,

18. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 14–17,

19. olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1–18.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att 18 kap. 16 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

16 §

Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos en polismyndighet i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregister för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister,
2. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och
3. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretessen enligt första stycket och andra stycket 1 gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

Sekretessen enligt första stycket och andra stycket 1 gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation *eller uppgifter i registret över auktoriserade föreningar*. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

4 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenförordningen (1996:70),
dels att 1 kap. 3 §, 2 kap. 1 och 3 §§, 4 kap. 1 §, 9 kap. 1 §, 12 kap.
3 § och 17 kap. 1 och 3 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 14 §, med följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 3 §

Fråga om

1. tillstånd för en enskild person att inneha eller låna ut skjutvapen, inneha ammunition eller ta emot skjutvapen för reparation eller översyn samt godkännande av enskild person att i vapenhandlars ställe närvara vid provskjutning prövas av polismyndigheten på den ort där personen är folkbokförd eller, om han eller hon inte är folkbokförd i Sverige, på den ort där han eller hon är bosatt eller annars uppehåller sig,

2. tillstånd för en *sammanslutning*, ett bevakningsföretag eller en huvudman för museum att inneha skjutvapen eller ammunition prövas av polismyndigheten på den ort där *sammanslutningens* styrelse eller företagets ledning har sitt säte eller där museet är beläget,

2. tillstånd för en *förening*, ett bevakningsföretag eller en huvudman för museum att inneha skjutvapen eller ammunition prövas av polismyndigheten på den ort där *föreningens* styrelse eller företagets ledning har sitt säte eller där museet är beläget,

3. ett dödsbos eller ett konkursbos innehav av skjutvapen eller ammunition prövas av polismyndigheten på den avlidnes eller konkursgäldenärens folkbokföringsort,

4. tillstånd att driva handel med skjutvapen eller tillstånd för någon annan än en enskild person att ta emot vapen för reparation eller översyn samt godkännande som föreståndare eller ersättare prövas av polismyndigheten på den ort där verksamheten bedrivs,

5. tillstånd till införsel av skjutvapen eller ammunition prövas av polismyndigheten på den ort där varorna ska förtullas eller, om de inte ska förtullas, införseln ska äga rum,

6. förordnande av provledare som avses i 2 kap. 4 § i denna förordning prövas av polismyndigheten på den ort där provledaren ska vara verksam,

7. tillstånd att avlossa skott med skjutvapen för vilket tillstånd till innehav meddelats för något annat ändamål än skjutning prövas av polismyndigheten på den ort där sökanden är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd i Sverige, på den ort där han eller hon är bosatt eller annars uppehåller sig,

8. tillstånd till överföring av skjutvapen eller ammunition till ett annat land inom Europeiska unionen prövas av polismyndigheten på den ort där sökanden är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd i Sverige, på den ort där han eller hon är bosatt eller annars uppehåller sig, eller, om sökanden är vapenhandlare, på den ort där verksamheten bedrivs,

9. utfärdande av, anteckning i eller återkallelse av ett europeiskt skjutvapenpass prövas av polismyndigheten på den ort där sökanden är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd i Sverige, på den ort där han eller hon är bosatt eller annars uppehåller sig,

10. tillstånd att förvara skjutvapen eller ammunition hos någon annan prövas av polismyndigheten på den ort där sökanden är folkbokförd,

11. tillstånd att låna skjutvapen enligt 3 kap. 9 § vapenlagen (1996:67) prövas av polismyndigheten på den ort där personen är folkbokförd eller, om han eller hon inte är folkbokförd i Sverige, på den ort där han eller hon är bosatt eller annars uppehåller sig.

2 kap.

1 §

Rikspolisstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om vilka sammanslutningar som skall anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b vapenlagen (1996:67) för att kunna beviljas tillstånd att inneha skjutvapen. Vad gäller sådana organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns-

En ansökan om auktorisation enligt 2 kap. 17 § vapenlagen (1996:67) görs skriftligen hos Rikspolisstyrelsen. Ansökan ska innehålla uppgift om föreningens namn, organisationsnummer och var styrelsen har sitt säte samt vilka omständigheter föreningen vill åberopa för utredning av föreningens stabilitet, kontinuerliga skytte-

och lokalavdelningar skall Rikspolisstyrelsen samråda med Försvarsmakten.

verksamhet och ordning för säker vapenhantering.

Rikspolisstyrelsen utfärdar ett bevis över auktorisationen.

Rikspolisstyrelsen får meddela närmare föreskrifter om kraven på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering enligt 2 kap. 17 § vapenlagen.

Nuvarande lydelse

3 §

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen skall, om inte ansökan uteslutande avser annat ändamål än skjutning, visa sig kunna handha sådant vapen som ansökan avser. Därvid gäller för nedan angivna vapentyper följande särskilda krav.

Vapentyp	Krav
1. Jaktvapen med undantag av enhandsvapen för jakt.	Bevis om avlagt prov som avses i 4 §.
2. Enhandsvapen med undantag av jaktvapen och effektbegränsade vapen.	Sökanden skall ha fyllt 18 år och vara aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation samt ha visat prov på särskild skjutskicklighet. Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl.
3. Kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen utom enhandsvapen.	Sökanden skall ha fyllt 20 år och vara aktiv medlem i en sammanlutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten förklarar vara av betydelse för totalförsvaret samt ha visat prov på särskild skjutskicklighet. Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl.

4. Annat målskjutningsvapen än enhandsvapen, *belautomatiskt vapen* eller effektbegränsade vapen. Sökanden *skall* vara ordinarie hemvärnsman eller aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation samt, för den som inte har fyllt 18 år, ha intyg från organisationens styrelse om skjutskicklighet och personlig lämplighet.

5. Tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar. Sökanden *skall* kunna hantera anordningen och ha kunskap om dess verkningar.

Trots första stycket 1–5 får tillstånd att inneha skjutvapen ges till sökande som behöver vapnet i sin tjänst eller som för sin tjänst behöver annat skjutvapen än tjänstevapen för att bibehålla eller utveckla sin skjutskicklighet. Är det fråga om utländsk säkerhetspersonal som medföljer vid statsbesök eller liknande eller som ansvarar för personers säkerhet vid internationell luftfart, *skall* samråd i ärendet ske med Utrikesdepartementet.

Naturvårdsverket får i särskilda fall medge undantag från första stycket 1.

Tillstånd till innehav av skjutvapen för något annat ändamål än jakt eller målskjutning får meddelas endast den som har fyllt 18 år. Detta gäller dock inte start- eller signalvapen eller vapen som gjorts varaktigt obrukbara.

Rikspolisstyrelsen får meddela närmare föreskrifter om de krav på skjutskicklighet som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen och om vilka kunskapskrav som gäller för tillstånd till innehav av tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar.

Föreslagen lydelse

3 §

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen *ska*, om inte ansökan uteslutande avser annat ändamål än skjutning, visa sig kunna handha sådant vapen som ansökan avser. Därvid gäller för nedan angivna vapentyper följande särskilda krav.

Vapentyp	Krav
1. Jaktvapen med undantag av enhandsvapen för jakt.	Bevis om avlagt prov som avses i 4 §.
2. Enhandsvapen med undantag av jaktvapen och effektbegränsade vapen.	Sökanden <i>ska</i> ha fyllt 18 år och vara aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation samt ha visat prov på särskild skjutskicklighet. <i>Intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska lämnas av styrelsen i en förening som auktoriserats enligt vapenlagen (1996:67) eller en därtill ansluten förening som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser.</i> Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl.
3. Annat målskjutningsvapen än enhandsvapen eller effektbegränsade vapen.	Sökanden <i>ska</i> vara ordinarie hemvärnsman eller aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation samt, för den som inte har fyllt 18 år, ha intyg från organisationens styrelse om skjutskicklighet och personlig lämplighet. <i>Intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska lämnas av styrelsen i en förening som auktoriserats enligt vapenlagen (1996:67) eller en därtill ansluten förening som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser.</i>
4. Tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar.	Sökanden <i>ska</i> kunna hantera anordningen och ha kunskap om dess verkningar.

Trots första stycket 1–4 får tillstånd att inneha skjutvapen ges till sökande som behöver vapnet i sin tjänst eller som för sin tjänst behöver annat skjutvapen än tjänstevapen för att bibehålla eller utveckla sin skjutskicklighet. Är det fråga om utländsk säkerhetspersonal som medföljer vid statsbesök eller liknande eller som ansvarar för personers säkerhet vid internationell luftfart, *ska* samråd i ärendet ske med Utrikesdepartementet.

Naturvårdsverket får i särskilda fall medge undantag från första stycket 1.

Tillstånd till innehav av skjutvapen för något annat ändamål än jakt eller målskjutning får meddelas endast den som har fyllt 18 år. Detta gäller dock inte start- eller signalvapen eller vapen som gjorts varaktigt obrukbara.

Rikspolisstyrelsen får meddela närmare föreskrifter om de krav på skjutskicklighet *och aktivt medlemskap* som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen och om vilka kunskapskrav som gäller för tillstånd till innehav av tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar.

14 §

En förening för jakt eller målskyttes ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen görs skriftligen hos polismyndigheten. Ansökan ska innehålla uppgift om föreningens namn, organisationsnummer och var styrelsen har sitt säte samt om vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber samt uppgift om den plats där vapnet ska förvaras, förvaringsutrymmets beskaffenhet och vem som är ansvarig för förvaringen.

Avser ansökan ett visst bestämt vapen, ska i ansökan dessutom anges överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist samt vapnets tillverkningsnummer. Avser ansökan ett vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska

annan uppgift som tillåter identifiering anges. Vid förvärv av vapen från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för vapnet bifogas, om beviset finns i behåll.

I ansökan ska anges till vilken auktoriserad förening som föreningen är ansluten.

4 kap.

1 §

I fråga om tillstånd till införsel av skjutvapen eller ammunition gäller 2 kap. 1, 3–6 och 8–11 §§ samt 3 kap. 1 § första stycket, 2–4, 7 och 8 §§. Avser tillståndet vapen eller ammunition som tillfälligt ska användas vid jakt eller tävling här i landet, får de förutsättningar som motsvarar dem som anges i 2 kap. 3 och 5 §§ visas genom intyg från den som anordnar jakten eller tävlingen.

Om införseln innefattar transitering, ska Rikspolisstyrelsen före införseln vidarebefordra uppgifterna i tillståndet till en behörig myndighet i transiteringsländerna.

I fråga om tillstånd till införsel av skjutvapen eller ammunition gäller 2 kap. 3–6 och 8–11 §§ samt 3 kap. 1 § första stycket, 2–4, 7 och 8 §§. Avser tillståndet vapen eller ammunition som tillfälligt ska användas vid jakt eller tävling här i landet, får de förutsättningar som motsvarar dem som anges i 2 kap. 3 och 5 §§ visas genom intyg från den som anordnar jakten eller tävlingen.

9 kap.

1 §

Rikspolisstyrelsen meddelar särskilda föreskrifter om vapenhandlares, museers och *sammanslutningars* förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen samt *sammanslutningars* förvaring av ammunition. I fråga om förvaring av ammunition som räknas till explosiva varor finns bestämmelser även i lagen (2010:1011) om

Rikspolisstyrelsen meddelar särskilda föreskrifter om vapenhandlares, museers och *föreningars* förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen samt *föreningars* förvaring av ammunition. I fråga om förvaring av ammunition som räknas till explosiva varor finns bestämmelser även i lagen (2010:1011) om brand-

brandfarliga och explosiva varor och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. farliga och explosiva varor och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Rikspolisstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om hur skjutvapen och ammunition ska förvaras för att uppfylla föreskrifterna i 5 kap. 2 § vapenlagen (1996:67).

12 kap.

3 §

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att ha med sig tillståndsbeviset när han eller hon själv medför vapnet eller när någon annan som har lånat vapnet medför det i tillståndshavarens närvaro.

Om det är fråga om jaktvapen eller vapen som är avsett för tävlings- eller övningsskjutning, får tillståndshavaren i stället ha med sig jaktkort eller medlemskort som intygar medlemskap i en sådan *sammanslutning* som avses i 2 kap. 3 § b vapenlagen (1996:67). Kortet *skall* vara försett med en anteckning av en tjänsteman inom polisväsendet eller av två trovärdiga personer som intygar att det tillståndsbevis som gäller för vapnet har visats upp för dem.

Den som medför ett lånat skjutvapen i annat fall än som avses i första stycket är skyldig att ha med sig sådant intyg eller bevis som enligt 7 kap. 1 § *skall* överlämnas till honom eller henne. Han eller hon *skall* även medföra eget tillståndsbevis för innehav av vapen av samma typ som det lånade vapnet eller, om tillstånd enligt 3 kap. 1 a § vapenlagen krävs för lån av vapnet, tillståndsbevis enligt 7 kap. 7 §

Om det är fråga om jaktvapen eller vapen som är avsett för tävlings- eller övningsskjutning, får tillståndshavaren i stället ha med sig jaktkort eller medlemskort som intygar medlemskap i en sådan *förening* som avses i 2 kap. 3 § b vapenlagen (1996:67). Kortet *ska* vara försett med en anteckning av en tjänsteman inom polisväsendet eller av två trovärdiga personer som intygar att det tillståndsbevis som gäller för vapnet har visats upp för dem.

Den som medför ett lånat skjutvapen i annat fall än som avses i första stycket är skyldig att ha med sig sådant intyg eller bevis som enligt 7 kap. 1 § *ska* överlämnas till honom eller henne. Han eller hon *ska* även medföra eget tillståndsbevis för innehav av vapen av samma typ som det lånade vapnet eller, om tillstånd enligt 3 kap. 1 a § vapenlagen krävs för lån av vapnet, tillståndsbevis enligt 7 kap. 7 §

för lån av ett sådant vapen.

för lån av ett sådant vapen.

17 kap.

1 §

Styrelse för *sammanslutning* och föreståndare för museum eller bevakningsföretag *skall* utöva kontroll över *sammanslutningens* respektive museets eller bevakningsföretagets innehav av skjutvapen och ammunition och över att dessa förvaras riktigt.

Styrelse för *förening* och föreståndare för museum eller bevakningsföretag *ska* utöva kontroll över *föreningens* respektive museets eller bevakningsföretagets innehav av skjutvapen och ammunition och över att dessa förvaras riktigt.

3 §

Har domstol funnit någon skyldig till brott mot vapenlagen (1996:67) eller denna förordning eller till annat brott vid vilket skjutvapen använts eller har högre rätt avgjort mål vari sådan dom meddelats, *skall* kopia av domen eller beslutet samma dag sändas till polismyndigheten i den dömdes folkbokföringsort. I fråga om den som driver handel med skjutvapen eller ammunition, ingår i styrelse för *sammanslutning* som avses i 2 kap. 3 § b vapenlagen (1996:67) eller företräder huvudman för museum *skall* underrättelse även sändas till polismyndigheten i den ort där rörelsen bedrivs, styrelsen har sitt säte eller museet är beläget.

Har domstol funnit någon skyldig till brott mot vapenlagen (1996:67) eller denna förordning eller till annat brott vid vilket skjutvapen använts eller har högre rätt avgjort mål vari sådan dom meddelats, *ska* kopia av domen eller beslutet samma dag sändas till polismyndigheten i den dömdes folkbokföringsort. I fråga om den som driver handel med skjutvapen eller ammunition, ingår i styrelse för *förening* som avses i 2 kap. 3 § b vapenlagen (1996:67) eller företräder huvudman för museum *ska* underrättelse även sändas till polismyndigheten i den ort där rörelsen bedrivs, styrelsen har sitt säte eller museet är beläget.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2014.

5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1999:1134) om belastningsregister att 14 och 15 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4, 6, 8–11, 13–15 eller 17 kap. brottsbalken, skattebrottslagen (1971:69), tullagen (2000:1281), lagen (2000:1225) om straff för smuggling, narkotikastrafflagen (1968:64), tobakslagen (1993:581), lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt, alkohollagen (2010:1622), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, lagen (1994:1776) om skatt på energi eller 9 kap. 1 eller 2 § vapenlagen (1996:67) eller dess motsvarighet enligt äldre lag ska lämnas ut om det begärs av Skatteverket. Uppgifterna ska lämnas ut för prövning av upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare enligt lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi, skattebefriade förbrukare enligt lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi samt lagerhållare enligt

Föreslagen lydelse

14 §

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4, 6, 8–11, 13–15 eller 17 kap. brottsbalken, skattebrottslagen (1971:69), tullagen (2000:1281), lagen (2000:1225) om straff för smuggling, narkotikastrafflagen (1968:64), tobakslagen (1993:581), lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt, alkohollagen (2010:1622), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, lagen (1994:1776) om skatt på energi eller 9 kap. 1, 1 a eller 2 § vapenlagen (1996:67) eller dess motsvarighet enligt äldre lag ska lämnas ut om det begärs av Skatteverket. Uppgifterna ska lämnas ut för prövning av upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare enligt lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi, skattebefriade förbrukare enligt lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi samt lagerhållare enligt

lagen om tobaksskatt, lagen om skatt på energi eller lagen (1984:409) om skatt på gödselmedel.

lagen om tobaksskatt, lagen om skatt på energi eller lagen (1984:409) om skatt på gödselmedel.

Om den påföljd som dömts ut även avser något annat brott än de som anges i första stycket, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

15 §

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4 eller 6 kap., 8 kap. 1, 4, 5, 6 eller 7 §, 9 kap. 1, 3, 4, 6 eller 6 a §, 10 kap. 1 eller 3 §, 12 kap. 3 §, 13 kap., 14 kap. 1, 3 eller 6 §, 16 kap. 1, 2, 5 eller 8 §, 17, 18 eller 19 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor eller 9 kap. 1 eller 2 § vapenlagen (1996:67) eller dess motsvarighet enligt äldre lag ska lämnas ut om det begärs av Totalförsvarets rekryteringsmyndighet eller Försvarsmakten, i fråga om dels totalförsvarspliktiga som skrivs in eller är inskrivna för värnplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, dels de som Försvarsmakten avser att anta eller som är antagna till militär utbildning inom myndigheten.

Uppgifter ur belastningsregistret om brott mot 3, 4 eller 6 kap., 8 kap. 1, 4, 5, 6 eller 7 §, 9 kap. 1, 3, 4, 6 eller 6 a §, 10 kap. 1 eller 3 §, 12 kap. 3 §, 13 kap., 14 kap. 1, 3 eller 6 §, 16 kap. 1, 2, 5 eller 8 §, 17, 18 eller 19 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor eller 9 kap. 1, 1 a eller 2 § vapenlagen (1996:67) eller dess motsvarighet enligt äldre lag ska lämnas ut om det begärs av Totalförsvarets rekryteringsmyndighet eller Försvarsmakten, i fråga om dels totalförsvarspliktiga som skrivs in eller är inskrivna för värnplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, dels de som Försvarsmakten avser att anta eller som är antagna till militär utbildning inom myndigheten.

Om uppgifter om sådan brottslighet som avses i första stycket förekommer ska också uppgifter om annan brottslighet som föranlett någon annan påföljd än penningböter lämnas ut.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2014.

1 Uppdraget

1.1 Utredningens direktiv

Utredningen ska enligt direktiven analysera vissa frågor om skjutvapen och ta ställning till behovet av författningsändringar i vapenlagstiftningen.

En av huvudfrågorna i utredningens uppdrag är att föreslå hur det grova vapenbrottet bör förändras för att en skärpt syn på vapenbrottsligheten ska få genomslag och för att möjligheten att göra nyanserade bedömningar av grova vapenbrott ska öka.

Enligt uppdraget ska utredningen lämna författningsförslag på en annan, tydligare ordning för prövningen av om en skytteförening ska beviljas tillstånd att inneha skjutvapen samt analysera reglerna om förutsättningarna för enskilda att inneha målskjutningsvapen och föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Uppdraget innefattar att ta ställning till om det finns behov som kan berättiga att enskilda medges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och att utreda under vilka förutsättningar enskilda bör kunna medges tillstånd till innehav av halvautomatiska vapen.

Utredningen ska även ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, vapenmagasin bör utgöra en sådan vapendel som ska jämföras med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen, eller om hantering av vapenmagasin bör kontrolleras på något annat sätt. Vidare ska utredningen undersöka om det finns behov av att införa motsvarande reglering när det gäller någon annan vapendel som i dag inte är föremål för reglering.

Till uppgifterna hör också att lämna författningsförslag där så bedöms nödvändigt.

Betänkandet ska enligt direktiven redovisas senast den 31 januari 2013. Regeringens direktiv till utredningen bifogas betänkandet, se *bilaga 1*.

1.2 Bakgrund till utredningens uppdrag

Det framhålls i direktiven att vapenlagstiftningen är ett regelverk som fortlöpande behöver följas upp. Lagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar att illegala vapen finns i landet och att vapen kommer till brottslig användning.

I direktiven konstateras att tillgång till skjutvapen många gånger utgör en förutsättning för att grövre våldsbrott ska komma till stånd och kan även innebära att en uppkommen våldssituation får betydligt svårare följder än den annars skulle ha fått. Enligt polisen finns det indikationer på att våldsbenägna kriminella personers användande av skjutvapen ökar. Detta är en oroväckande utveckling som enligt direktiven måste tas på allvar. Att ett skjutvapen hamnar i händerna på en person med brottsliga avsikter kan vara mycket farligt, vilket konkret har visat sig genom den allvarliga händelse som inträffade på Utøya i Norge i juli 2011 där ett stort antal människor blev dödade eller allvarligt skadade. Skjutningarna i Malmö, de frekventa skottlossningarna på allmän plats i Göteborgsområdet och skolskjutningarna i Finland är andra uppmärksammade exempel.

Enligt direktiven har dessa förhållanden och händelser väckt frågan om den svenska vapenregleringen nu är i behov av förändringar i syfte att förtydliga och skärpa reglerna för att förhindra att vapen, både illegala och legala vapen, används för brottsliga syften.

1.3 Utredningens arbete

Utredningen påbörjade sitt arbete i mars 2012. Arbetet har bedrivits i samråd med de utsedda experterna, och utredningen har haft sex sammanträden som experterna har deltagit i.

Under våren och hösten 2012 har utredningen anordnat två hearingar. I dessa deltog representanter för Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska Skidskytteförbundet, Svenska Mångkampsförbundet, Svenska Svartkruts Skytte Federationen, Svenska Armborst Unionen, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, International Practical Shooting Confederation Sverige, Sveriges Vapenägars Förbund, Svenska Vapensamlarföreningen och Svenskt Forum. Syftet med hearingarna var att få fram synpunkter och idéer som är viktiga att beakta i de slutgiltiga förslagen.

Utredningen har träffat företrädare för Svenska Pistolskytteförbundet och Svenska Jägareförbundet. International Practical Shooting Confederation Sverige har i samband med ett möte med utredningen visat delar av sin verksamhet.

Kriminalteknikern Lars Henriksson, Länskriminalpolisen i Skåne, tekniska roteln i Helsingborg har bistått utredningen med underlag och material.

Samråd har ägt rum med Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel (Ju 2010:08) och Försvarsmakten.

1.4 Betänkandets disposition

Författningsförslagen finns längst fram i betänkandet. I kapitel 2–7 finns utredningens bedömningar och förslag. I kapitel 8 beskrivs förslagens konsekvenser och i kapitel 9 finns förslag om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Betänkandet avslutas i kapitel 10 med en författningskommentar.

2 Straffet för grova vapenbrott

Utredningen har fått i uppdrag att ta ställning till hur det grova vapenbrottet bör förändras för att en skärpt syn på vapenbrottsligheten ska få genomslag och för att möjligheten att göra nyanserade bedömningar av grova vapenbrott ska öka. Uppdraget innefattar att analysera om bestämmelsen om grovt vapenbrott till sin struktur och genom straffskalan tillräckligt återspeglar brottstypens allvar och undersöka om bestämmelsens utformning ger det utrymme som krävs för att det ska vara möjligt att på ett nyanserat sätt beakta allvaret i de mest klandervärda grova vapenbrotten.

2.1 Nuvarande ordning

2.1.1 Vapenbrott

Den som uppsåtligt innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms enligt 9 kap. 1 § första stycket vapenlagen (1996:67) för vapenbrott till fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt döms enligt andra stycket för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den 1 juli 2012 ändrades bestämmelsen om grovt vapenbrott på så sätt att det uttryckligen i bestämmelsen anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömning av om brottet är grovt (se avsnitt 2.2.3). De omständigheter som kan kvalificera brottet som grovt är att vapnet har innehafts på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs, att vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, eller att innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.

2.1.2 Ordningen i Norden

Finland

Enligt 41 kap. 1 § i den finska strafflagen¹ ska den som i strid med skjutvapenlagen² bland annat innehar eller förvärvar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet, dömas för skjutvapenbrott till böter eller fängelse i högst två år.

Om skjutvapenbrottet avser ett särskilt farligt skjutvapen, eller en stor mängd skjutvapen eller vapendelar, eller om betydande ekonomisk vinning eftersträvas, eller om brottet begås särskilt planmässigt, ska gärningsmannen dömas för grovt skjutvapenbrott till fängelse i lägst fyra månader och högst fyra år (se 41 kap. 2 § strafflagen). Brottet måste även som helhet bedömas vara grovt för att gärningsmannen ska dömas för grovt skjutvapenbrott.

Försök till skjutvapenbrott av normalgraden respektive grovt skjutvapenbrott är straffbart.

Danmark

Bestämmelser om vapenbrott finns i den danska våbenloven (se 10 §) och, om det är fråga om grova överträdelser av våbenloven, i den danska straffeloven (se 192 a §). Vilken av bestämmelserna en överträdelse av våbenlagen är att hänföra till beror bland annat på vapnets art och om vapnet förvaras i bostaden eller bärs på en allmän plats.

Straffbestämmelsen i våbenloven omfattar bland annat olovligt innehav av vapen i bostaden och på andra platser som inte är att betrakta som allmänna (till exempel på en privatklubb). Till böter eller fängelse i högst fyra månader döms den som i strid med våbenloven bland annat innehar eller tillverkar skjutvapen eller ammunition. Om brottet begås under särskilt försvårande omständigheter (särskilt skärpende omständigheter) döms till fängelse i högst två år.

Enligt 192 a § första stycket 1 straffeloven kan den som i strid med våbenloven innehar, bär eller använder skjutvapen med tillhörande ammunition på offentliga platser och under särskilt försvårande omständigheter, dömas till fängelse i lägst ett år och högst sex år. Det avgörande för om straffbestämmelsen i första stycket ska tilläm-

¹ Strafflagen (19.12.1889/39).

² Skjutvapenlagen (9.1.1998/1).

pas är att skjutvapnet innehas på allmän plats och att det förvaras med tillhörande ammunition.

Enligt 192 a § andra stycket straffeloven döms den som i övrigt bryter mot våbenloven, under särskilt försvårande omständigheter, till fängelse i högst sex år. Andra stycket omfattar skjutvapen som inte förvaras tillsammans med tillhörande ammunition, både på allmän plats och i bostaden eller andra platser som inte är att betrakta som allmänna.

Straffeloven innehåller även en bestämmelse som innebär att straffen för vissa allvarliga brott kan höjas, upp till det dubbla, om brottet har sin grund i en ömsesidig uppgörelse mellan grupper av personer. En förutsättning är att det flera gånger, som ett led i uppgörelsen, använts skjutvapen, som på grund av deras särskilt farliga karaktär är ägnade att vålla betydlig skada (se 81 a §).

Norge

Enligt den norska våpenloven³ ska den som gör sig skyldig till olovlig införsel, överlåtelse, förvärv eller innehav av skjutvapen eller ammunition dömas till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är grovt döms till böter eller fängelse i högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas vad för slags vapen och hur många vapen brottet avser, eller om brottet på andra grunder är av särskilt farlig eller samhällsskadlig art. (Se 33 § våpenloven.)

2.2 Tidigare överväganden

2.2.1 Särskild straffskala för grovt vapenbrott

En särskild straffskala för grovt vapenbrott infördes år 1993, i den då gällande vapenlagen (1973:1176). Straffet för grovt brott bestämdes till fängelse lägst sex månader och högst fyra år. Maximistraffet för normalgraden av brottet sänktes från fängelse i högst två år till ett år. Föredragande statsrådet framhöll att sänkningen av straffmaximum för normalgraden av vapenbrott endast utgjorde ett led i strävandet efter att minska överlappningen mellan straffskalorna för olika grader av samma brott och givetvis inte skulle tolkas som att

³ Lov 1961-06-09 nr 01: Lov om skytevåpen og ammunisjon m.v.

synen på gärningstypen borde mildras (se prop. 1992/93:141). Bestämmelserna har i sak oförändrade förts över till den nu gällande vapenlagen (1996:67).

Som skäl för ändringen anfördes främst sambandet mellan förekomsten av illegala vapen och våldsbrottsligheten samt att användningen av skjutvapen vid våldsbrott hade ökat under de senaste 15–20 åren (s. 51 f.). Dessutom pekade föredragande statsrådet på att ett illegalt vapen inte sällan anskaffades för att begå andra mycket allvarigare brott men att detta ofta var svårt att styrka på sådant sätt att ansvar för förberedelse kunde krävas ut. Genom en strängare syn på det olaga vapeninnehavet hoppades man kunna minska förekomsten av illegala vapen och därigenom stävja den allvarliga våldsbrottsligheten. Att vapnen kan befaras komma till brottslig användning, till exempel när innehavet avser livsfarliga vapen som saknar lagligt användningsområde eller när det är fråga om innehav av en större mängd vapen, framhöll föredragande statsrådet som omständigheter vilka särskilt borde medföra att brottet skulle bedömas som grovt. Det betonades i förarbetena att vid fastställandet av straffvärdet var mängden vapen överhuvudtaget av stor betydelse. Exempelvis angavs att det måste anses ha ett högt straffvärde att olovligen samla på sig en stor mängd vapen av särskilt farligt slag (främst av militär karaktär).

2.2.2 1995 års vapenutredning

Regeringen gav år 1995 en särskild utredare i uppdrag att göra en genomgripande översyn av vapenlagstiftningen med inriktning att förebygga våldsbrott (dir. 1995:39). Uppdraget innefattade att göra en utvärdering av den skärpning av straffet för olaga vapeninnehav som trädde i kraft år 1993. Utredningen antog namnet 1995 års vapenutredning.

Vapenutredningen fann att skärpningen av straffskalan för vapenbrottet hade haft en stark inverkan på domstolarnas syn på straffvärdet och även på vapenbrottets karaktär av så kallat artbrott (se En samlad vapenlagstiftning, SOU 1998:44 s. 246 f.). Utredningen ansåg att en ytterligare skärpning troligen endast skulle få betydelse som en markering att lagstiftaren såg mycket allvarligt på denna form av brottslighet. Det bedömdes att domstolarna nog ändå inte skulle komma att gå så mycket längre i synen på straffvärdet hos vapenbrotten eftersom man vid en jämförelse med andra farebrott

sannolikt skulle finna att vapenbrottet redan är högt värderat i förhållande till andra brott vars straffbarhet bygger på att det föreligger en risk för andra människors väl och ve. Ett annat förhållande som utredningen inte tyckte kunde lämnas obeaktat var att domstolarna vid en straffskärpning kunde anse att straffvärdet på farebrotten blir för högt i förhållande till de brott som innefattar att faran förverkligas. Sammantaget ansåg utredningen därför att det inte fanns något reellt behov av en ytterligare skärpning av straffskalan för grovt vapenbrott. Det var även utredningens uppfattning att domstolarna hade förmått att beakta intentionerna med straffskärpningen och åstadkommit en god balans i bedömningen av vilket straff som i olika situationer var rimligt.

I det efterföljande lagstiftningsärendet delade regeringen vapenutredningens bedömning och ansåg att det inte fanns något behov av straffskärpningar (se propositionen En skärpt vapenlagstiftning, prop. 1999/2000:27 s. 67 ff.).

2.2.3 Vissa åtgärder mot illegala vapen

I propositionen Vissa åtgärder mot illegala vapen (prop. 2011/12:109) behandlas bland annat utformningen av bestämmelsen om grovt vapenbrott och straffskalan för det grova vapenbrottet. Beredningsunderlag för delar av propositionen utgjordes av promemorian Vissa frågor om vapenlagen (Ds 2010:6). Förslagen antogs av riksdagen och trädde i kraft den 1 juli 2012.

Utformningen av bestämmelsen om grovt vapenbrott

Regeringen föreslog i propositionen att de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett vapenbrott är grovt skulle föras in i bestämmelsen om vapenbrott. När det gäller bestämmelsens närmare utformning föreslogs i Ds 2010:6 att omständigheterna att vapnet kan befaras komma till brottslig användning eller att vapnet är av särskilt farlig beskaffenhet skulle tillmätas särskild vikt vid bedömningen av om ett vapenbrott är grovt. Regeringen ansåg dock att omständigheten att vapnet kan befaras komma till brottslig användning gav begränsad ledning för domstolarna och att en mer precis formulering därför borde användas. När det gäller vilka omständigheter som borde anges i bestämmelsen, ansåg regeringen att

ledning skulle sökas i domstolspraxis. Enligt regeringen kunde särskild vikt sägas ha lagts vid omständigheter hänförliga till platsen för innehavet, vapnets relativa farlighet och mängden vapen. I propositionen föreslogs därför att det vid bedömning av om ett vapenbrott är grovt särskilt ska beaktas om vapnet har innehafts på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs, att vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, eller att innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.

Straffskalan för grovt vapenbrott

Regeringen ansåg att det kunde ifrågasättas om den nuvarande utformningen av straffbestämmelsen speglar brottstypens allvar och ger tillräckligt utrymme för att på ett nyanserat sätt beakta allvaret i de mest klandervärda vapenbrotten. Samtidigt konstaterades att det inom ramen för lagstiftningsärendet saknades beredningsunderlag för att genomföra några förändringar av straffskalan för grovt vapenbrott. En förutsättning för att genomföra sådana förändringar var enligt regeringen att frågan övervägdes på nytt. Regeringen framhöll att tillgång till skjutvapen många gånger utgör en förutsättning för att grova brott ska komma till stånd och att en uppkommen våldssituation riskerar att få betydligt svårare följder om skjutvapen förekommer, bland annat genom att helt utomstående personer som råkar befinna sig i närheten kan komma att allvarligt skadas eller dödas. Det konstaterades vidare att ett antal våldsbrott med mycket allvarliga konsekvenser har förövats med skjutvapen på senare år.

2.2.4 Skärpta straff för allvarliga våldsbrott m.m.

I detta sammanhang kan det vara av intresse att redogöra för de lagändringar som i juli 2010 trädde i kraft i syfte att bland annat skärpa synen på allvarliga våldsbrott (se prop. 2009/10:147). För att vidga utrymmet att beakta försvårande och förmildrande omständigheter vid straffvärdebedömningen gjordes ändringar i 29 kap. brottsbalken (BrB). Bestämmelsen i 29 kap. 1 § BrB ändrades på så sätt att det vid bedömningen av straffvärdet särskilt ska beaktas om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Ändringen i 29 kap. 2 § BrB innebär att det

som en försvårande omständighet ska beaktas om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering. Vidare ändrades strukturen i 3 kap. 6 § BrB genom att synnerligen grov misshandel infördes (fängelse lägst fyra och högst tio år). Straffminimum för utpressning, grovt brott (9 kap. 4 § BrB) och för vållande till annans död, grovt brott, (3 kap. 7 § BrB) höjdes från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Utpressning, grovt brott, ändrades även genom att det i bestämmelsen särskilt anges att det vid bedömning av om brottet är grovt särskilt ska beaktas om gärningen har innefattat våld eller hot av allvarligt slag eller om gärningsmannen har visat särskild hänsynslöshet. Skälet som låg bakom lagändringarna var det allmänna rättsmedvetandets skärpta syn på de allvarliga våldsbrotten.

2.3 Rikspolisstyrelsens syn på straffskalan för grovt vapenbrott

Rikspolisstyrelsen har i rapporter från år 2004 och 2006 (dnr. Ju2004/4964/L4 och Ju2006/5139/L4) föreslagit att straffskalan för grovt vapenbrott ses över. I rapporten från år 2006 föreslogs att straffskalan, för sådana brott som avser enhands- och automatiska vapen, skärps genom att straffmaximum höjs från fyra till sex år. Rikspolisstyrelsen ansåg att användningen av enhandsvapen och helautomatiska vapen i kriminella sammanhang utgör ett stort och växande problem. Styrelsen framförde i samma rapport att statistik visar att andelen våldsbrott med dödlig utgång då skjutvapen har använts har ökat, samt att polisens erfarenhet visar att allt fler personer beväpnar sig kvälls- och nattetid med illegala enhandsvapen när de befinner sig på allmänna platser och restauranger.

Rikspolisstyrelsen har i sitt remissvar till Ds 2010:6 förordat en höjning av minimistraftet från sex månader till två år. Styrelsen ansåg att promemorian inte tog sikte på vapenhanteringen inom den grova organiserade brottsligheten och den omständigheten att användningen av vapen är en förutsättning för sådan brottslighet. Det framfördes att mord och väpnade uppgörelser i anslutning till den grova organiserade brottsligheten på senare tid, främst i storstadsregionerna, har kommit att utgöra ett problem som kan betecknas som akut. Ett annat argument för en höjning av straffminimum till två års fängelse som fördes fram var att det skulle möjliggöra använd-

ningen av hemlig teleavlyssning och ge de brottsbekämpande myndigheterna möjlighet att agera kraftfullt i ett skede då brottsgrupperingar är i färd med att beväpna sig.

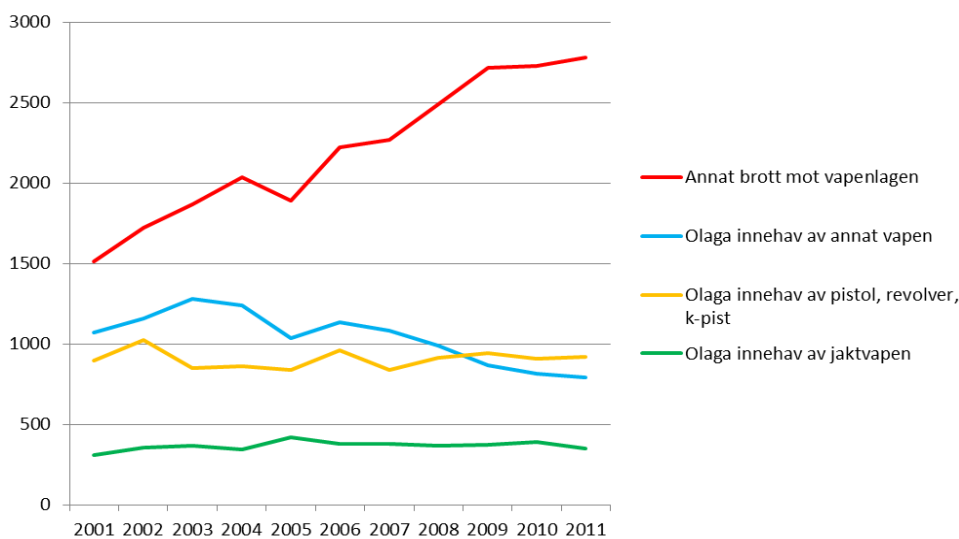
2.4 Brottsutvecklingen

Brottsförebyggande rådet (Brå) redovisar årligen kriminalstatistik i form av bland annat anmälda brott och lagförda brott. I statistiken över anmälda brott redovisas hur många brott som har anmälts till och registrerats av polis, tull, åklagare eller Ekobrottsmyndigheten. Statistiken grundar sig på de uppgifter som polis och åklagare registrerar i sina system för ärenderegistrering. Samtliga anmälningar redovisas, vilket innebär att även händelser som efter utredning visar sig inte vara brott, eller där brott inte kan styrkas, omfattas. Det måste också vid tolkningen av de statistiska uppgifterna beaktas att många händelser som utgör våldsbrott aldrig anmäls till polisen och att många vapenbrott aldrig kommer till polisens kännedom, vilket innebär att mörkertalet är stort. Enligt uppgift från Brå anmäls sannolikt mindre än 30 procent av de brott som faktiskt begås.

2.4.1 Anmälda brott mot vapenlagen

En sammanställning av Brås statistik över anmälda brott mot vapenlagen för åren 2002–2011 har tagits in i figur 2.1 och i *bilaga 2*, tabell 1.

Figur 2.1 Anmälda brott mot vapenlagen

Källa: Brå

Enligt statistiken har det totala antalet anmälda brott mot vapenlagen ökat under denna period, från 4 260 anmälda brott år 2002 till 4 839 anmälda brott år 2011.

I statistiken redovisas olaga innehav, det vill säga en del av de brott som omfattas av 9 kap. 1 § vapenlagen, för sig. Vilken andel av de olaga innehaven som utgör vapenbrott respektive grovt vapenbrott framgår inte. Antalet olaga innehav av vapentyperna kulsprutepistol, pistol och revolver har uppgått till ungefär samma nivå under hela perioden, det vill säga cirka 900–1 000 anmälda brott per år. Det kan noteras att antalet olaga innehav av jaktvapen har uppgått till en i stort sett oförändrad nivå medan olaga innehav av annat vapen har gått ner något.

Den totala ökningen kan förklaras med att antalet anmälda brott i gruppen "Annat brott mot vapenlagen" har ökat markant från 1 722 brott år 2002 till 2 777 brott år 2011. I denna grupp ingår till att börja med olaga överlåtelse och olaga utlåning av skjutvapen enligt 9 kap. 1 § vapenlagen, brottsrubriceringen kan här vara antingen vapenbrott eller grovt vapenbrott. Vidare ingår i gruppen brott mot 9 kap. 2 och 3 §§ vapenlagen (till exempel att använda skjutvapen

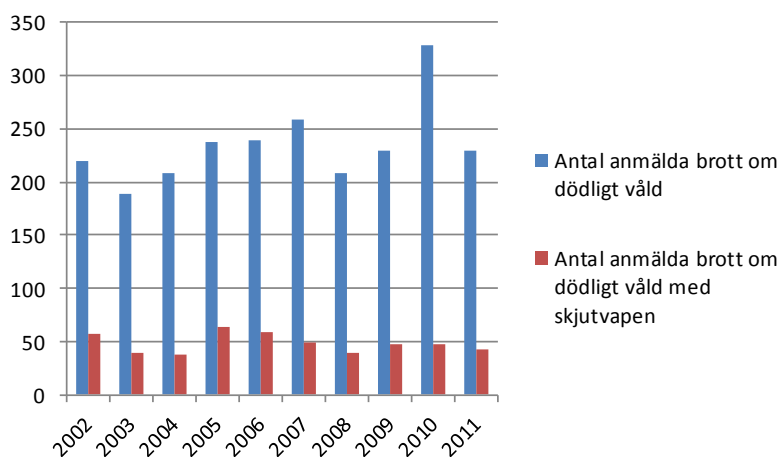
till något annat ändamål än det som man är berättigad till, 9 kap. 2 § a, att inneha ammunition utan att ha rätt till det, 9 kap. 2 § d, eller att driva handel med skjutvapen utan tillstånd, 9 kap. 2 § f). Totalt ingår ett femtontal olika brottsliga förfaranden i denna grupp och det går inte att ur Brås statistik utläsa hur många av det totala antalet brott som utgör olaga överlåtelse eller olaga utlåning av skjutvapen.

Mot bakgrund av att statistiken inte redovisas med utgångspunkt i brottsrubricering går det inte att dra några slutsatser om huruvida ett visst brott i vapenlagen, till exempel grovt vapenbrott, har ökat eller minskat under perioden.

2.4.2 Användningen av skjutvapen vid anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång och konstaterade fall av dödligt våld

En sammanställning av Brås statistik över användningen av skjutvapen vid anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång för åren 2002–2011 har tagits in i figur 2.2 och i *bilaga 2*, tabell 2.

Figur 2.2 Användningen av skjutvapen vid anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång

Källa: Brå

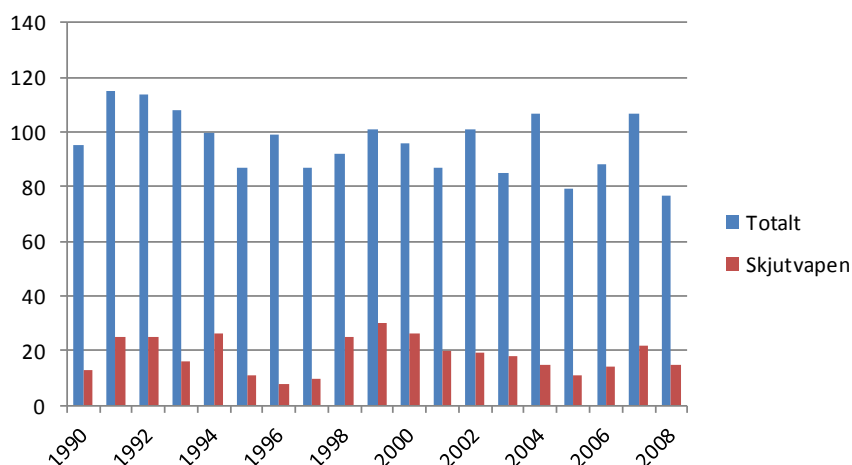
Det totala antalet brott i denna kategori har varierat åren 2002–2005, därefter har det skett en minskning ner till 2011 års nivåer. Enligt statistiken över anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång har skjutvapen använts vid 26,5 procent av det totala antalet av dessa brott år 2002 och vid 18,3 procent av brotten år 2011.

Antalet anmälda brott som avser mord, dråp eller misshandel med dödlig utgång ger emellertid enligt Brå en överskattad bild av det faktiska antalet fall av dödligt våld.⁴ Statistiken visar samtliga anmälda händelser med dödlig utgång där det finns anledning att utreda om dödligt våld kan ha varit dödsorsaken. Många av dessa händelser visar sig efter utredning avse annat än dödligt våld, till exempel självmord, olycka eller naturlig död. Det händer även att flera polisanmälningar upprättas för ett och samma fall av misstänkt dödligt våld, vilket innebär att statistiken innehåller dubletter. Diskrepansen mellan antalet anmälda brott och faktiska brott har ökat över tid. Det kan delvis förklaras med att människor anmäler brott i en större utsträckning i dag än vad som gjordes tidigare och av att det system för registrering av anmälda brott som polisen införde i början av 1990-talet innebar en minskning av de manuella kontrollerna av anmälningarna. Tidigare granskningar av polisanmälningar från 2000-talet har enligt Brå visat att mellan hälften och två tredjedelar av de anmälda brotten avser annat än dödligt våld. Sammantaget innebär dessa omständigheter att statistiken över anmälda brott inte ensam kan användas som mått på det dödliga våldets omfattning och utveckling. Det är i detta sammanhang därför intressant att jämföra statistiken över användningen av skjutvapen vid anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång med Brås statistik över konstaterade fall av dödligt våld.

En sammanställning av Brås statistik över konstaterade fall av dödligt våld för åren 1990–2008 har tagits in i figur 2.3 och i *bilaga 2*, tabell 3.

⁴ Brås rapport Konstaterade fall av dödligt våld. Statistik för 2011 s. 3 ff.

Figur 2.3 Konstaterade fall av dödligt våld

Källa: Brå

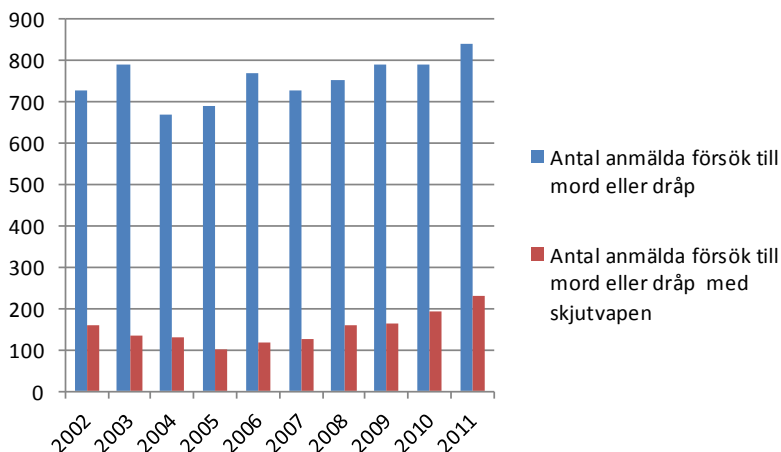
Enligt statistiken har det mellan åren 1999 och 2008 i genomsnitt årligen inträffat 92 fall av konstaterat dödligt våld. Skjutvapen användes i genomsnitt årligen i 19 av dessa fall, det vill säga i cirka 20 procent av fallen. Den statistik som funnits tillgänglig för utredningen i fråga om konstaterade fall av dödligt våld omfattar således inte åren 2009–2011. Vid en jämförelse mellan statistiken över användningen av skjutvapen vid anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång och konstaterade fall av dödligt våld där skjutvapen användes, får det tas i beaktande att de sist nämnda uppgifterna inte täcker de senaste tre åren. Enligt utredningens bedömning kan det trots denna diskrepans konstateras att antalet anmälda brott som avser mord, dråp eller misshandel med dödlig utgång med skjutvapen ger en överskattad bild av det faktiska antalet fall av dödligt våld där skjutvapen använts.

Brå har inte någon statistik över användningen av skjutvapen vid exempelvis misshandel (som inte har dödlig utgång), framkallande av fara för annan eller olaga hot.

2.4.3 Användningen av skjutvapen vid anmälda försök till mord och dråp

En sammanställning av Brås statistik över anmälda försök till mord och dråp med användning av skjutvapen för åren 2002–2011 har gjorts i figur 2.4 och i *bilaga 2*, tabell 4.

Figur 2.4 Användningen av skjutvapen vid anmälda försök till mord och dråp

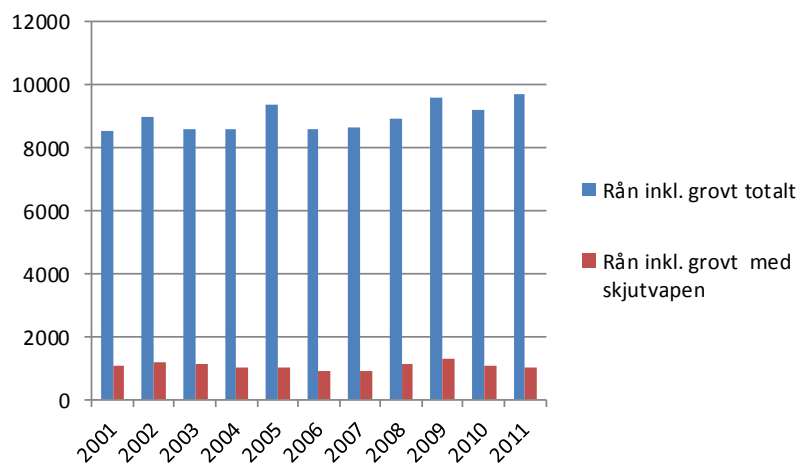
Källa: Brå

Det totala antalet anmälda brott med användande av skjutvapen i denna kategori har under perioden varierat, från lägst 102 brott år 2005 till högst 229 brott år 2011. Statistiken visar således på en tydlig ökning från år 2005 till år 2011. På samma sätt som vid bedömandet av statistik över anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång måste beaktas att anmälningsbenägenheten har ökat över tid samt att vissa händelser som vid anmälan bedöms som försök till mord eller dråp med användning av skjutvapen efter utredning visar sig avse andra brott, till exempel misshandel.

2.4.4 Användningen av skjutvapen vid anmälda rån och grova rån

Statistiska uppgifter över användningen av skjutvapen vid anmälda rån och grova rån för åren 2002–2011 har sammanställts och tagits in i figur 2.5 och i *bilaga 2*, tabell 5.

Figur 2.5 Användningen av skjutvapen vid anmälda rån och grova rån

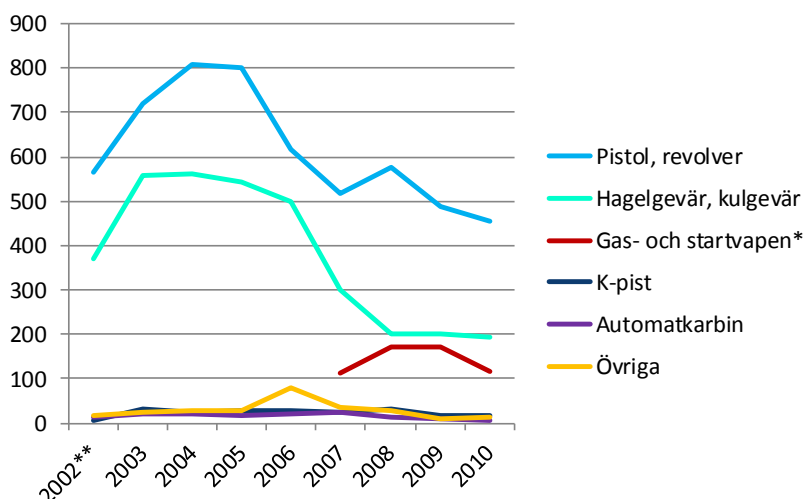
Källa: Brå

Av Brås statistik framgår att det totala antalet anmälda rån och grova rån har varierat under tidsperioden och det kan varken konstateras någon varaktig ökning eller minskning av antalet anmälda brott av aktuellt slag. Andelen anmälda rån och grova rån som utfördes med hjälp av skjutvapen har följt ett liknande mönster.

2.4.5 Polisens beslag av skjutvapen

Rikskriminalpolisen sammanställer statistik över polisens beslag av skjutvapen. En sammanställning av denna statistik för åren 2002–2010 har tagits in i figur 2.6 och i *bilaga 2*, tabell 6.

Figur 2.6 Polisens beslag av skjutvapen

Källa: Rikskriminalpolisen

* Före 2007 ingick inte gas- och startvapen i statistiken. Då konvertering av sådana vapen har uppmärksamats som ett särskilt problem i Europa redovisas dessa dock särskilt efter 2007.

**Ett nytt system för inregistrering av beslagtagna vapen togs i bruk i mars 2002. Visst informationstapp i samband med detta kan förklara nedgången 2002.

Det totala antalet beslag ökade åren 2002–2005, men har därefter gradvis minskat till 2010 års nivåer. De olika vapentyper som redovisas separat, pistol, revolver, hagelgevär, kulgevär, K-pist eller automatkarbin, följer alla samma mönster. Det bör i detta sammanhang anmärkas att antalet beslag är beroende av hur polisen prioriterar sin verksamhet.

2.4.6 Nationella trygghetsundersökningen

Syftet med den nationella trygghetsundersökningen (NTU) är att undersöka utsatthet för brott och människors upplevelse av trygghet och deras förtroende för rättsväsendet samt brottsoffers erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. I undersökningen från år 2011 besvarade nära tre fjärdedelar av de 20 000 personer (16–79 år) som tillfrågats de frågor som ställdes.

När det gäller *utsatthet för brott* svarade 11,4 procent av de personer som tillfrågats i undersökningen att de utsatts för någon av brotts typerna misshandel, hot, sexualbrott, trakasserier och bedrägeri. Utsatthet för dessa brottstyper ligger enligt NTU 2011 på en tämligen stabil nivå över mätperioden 2006–2011.⁵

När det gäller *trygghet* visar undersökningen från år 2011 att boende i Sverige huvudsakligen är trygga personer som i liten utsträckning oroar sig för att utsättas för olika typer av brott. Andelen personer som känner sig otrygga när de går ut sent på kvällen var enligt undersökningen relativt oförändrad jämfört med föregående år, men har på längre sikt minskat från 21 procent år 2006 till 16 procent år 2011. Utvecklingen anges vara likartad när det gäller oro för att utsättas för olika typer av brott. Ändå upplever tre av fyra tillfrågade i NTU 2011 att brottsligheten i samhället ökar – 27 procent tycker att den ökar kraftigt. Resultaten i NTU visar att ju mer konkret oro som efterfrågas, såsom otrygghet för egen del och oro att själv utsättas för brott, desto färre är det som uppger att de känner oro. Det är även enligt undersökningen tämligen ovanligt att otryggheten leder till att man väljer att ta en annan väg utomhus eller att oro för brott påverkar livskvaliteten.⁶

2.4.7 Brås kartläggning av brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg

Brå har på uppdrag från regeringen kartlagt situationen avseende brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg.⁷ I kartläggningen, som redovisades i maj 2012, lyfts särskilt fram grov och organiserad brottslighet och vapen användning. Studien bygger bland annat på officiell kriminalstatistik avseende anmälda och oupplärade brott samt uppgifter från NTU, Statistiska centralbyrån, Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet. För att få en beskrivning av den organiserade brottsligheten har i huvudsak ett 60-tal poliser och analytiker inom kriminalunderrättelsetjänsten intervjuats. Av Brås kartläggning framgår bland annat följande.

⁵ NTU, rapport 2012:2 s. 12.

⁶ NTU, rapport 2012:2 s. 13.

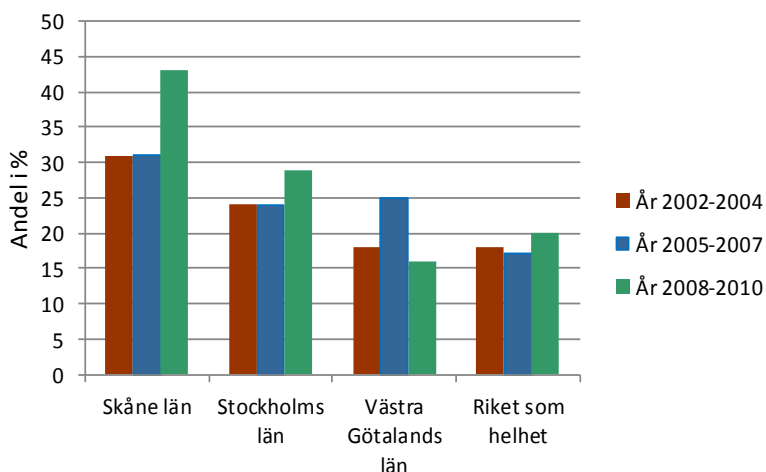
⁷ Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg. En kartläggning. Brottsförebyggande rådet 2012.

Högre brotts- och otrygghetsnivåer i storstäderna

De tre storstäderna har enligt både NTU och statistiken över polis-anmälda brott högre brottslighet än övriga landet (räknat per invånare). Att brottsligheten är högre i storstäderna har inte ändrats över tid och så ser situationen också ut i andra jämförbara länder. Även andelen otrygga och andelen med lågt förtroende för rättsväsendet är högre i storstäderna, även om avvikelserna från riksgenomsnittet i dessa avseenden är relativt liten.

Enligt kartläggningen är det svårt att dra definitiva slutsatser om i vilken stad brottsnivåerna egentligen är högst, även om mycket pekar på att det är i Malmö. Det är också i Malmö som den uppmätta otryggheten är högst och förtroendet för rättsväsendet är lägst, även om skillnaderna gentemot de andra storstäderna är små. Situationen avseende dödligt våld, där uppgifter är tillgängliga på länsnivå, är av särskilt intresse. Statistiska uppgifter över andelen fall av dödligt våld med skjutvapen i procent för åren 2002–2010 och andelen fall av dödligt våld inom ramen för kriminella konflikter i procent har sammanställts och tagits in i figur 2.7 och 2.8.

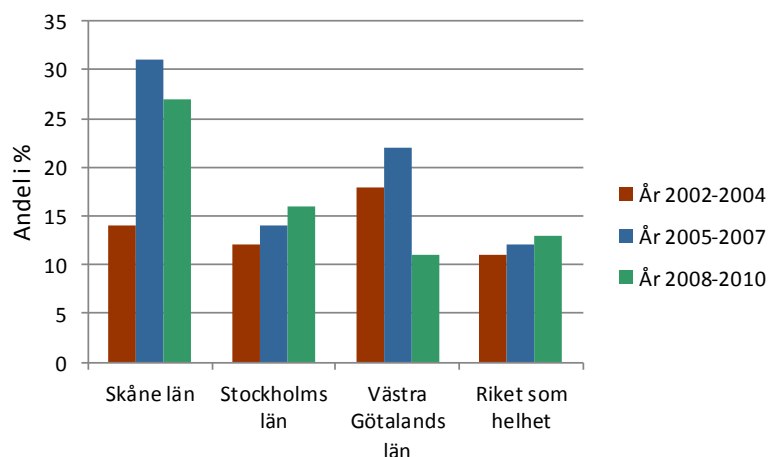
Figur 2.7 Andel fall av dödligt våld med skjutvapen i procent⁸

Källa: Brå

⁸ Antal fall gäller genomsnittet för år 2002–2004, 2005–2007 och 2008–2010.

Figur 2.8 Andel fall av dödligt våld inom ramen för kriminella konflikter i procent⁹

Källa: Brå

Statistiken i figur 2.7 visar att det dödliga våldet med skjutvapen i Skåne län åren 2008–2010 är markant högre än i riket som helhet. När det gäller åren 2002–2007 är det dödliga våldet med skjutvapen högre i alla de tre storstadslänen jämfört med riket som helhet. Även den andel av det dödliga våldet som bedöms ha skett i kriminella miljöer är högre i de tre storstadslänen med undantag för Västra Götalands län åren 2008–2010 (se figur 2.8).

Generellt inte någon ökad risk för allmänheten att drabbas av brott

Även frågan om det finns en uppåtgående trend när det gäller utsatthet för brott, det vill säga om brottsproblemen tilltar, behandlas i kartläggningen. När det gäller våldsbrott har de ökat något från år 2005 i Göteborg och från år 2009 i Malmö, enligt resultaten från NTU.¹⁰ Nivåerna för våldsbrott i den andra datakällan – statistiken över anmälda brott – har ökat under perioden. När uppgifterna från NTU och statistiken över anmälda brott analyseras tillsammans finner Brå att den breda allmänhetens utsatthet för våldsbrott har ökat något i Göteborg och Malmö, men inte i Stockholm. De generellt

⁹ Antal fall gäller genomsnittet för år 2002–2004, 2005–2007 och 2008–2010.

¹⁰ Även om nivåerna i Malmö fortfarande är lägre än åren 2005 och 2006.

sett kraftigare ökningarna i statistiken över anmälda brott torde enligt Brå hänga samman med en över tid ökande benägenhet att anmäla brott. Denna ökande benägenhet gäller enligt Brå såväl allmänheten som offentliga verksamheter och polisen.

Av NTU framgår att upplevelser av otrygghet generellt sett minskat sedan år 2005 i de tre storstäderna. Nivåerna i bland annat Malmö var exempelvis påfallande lägre åren 2009 och 2010 än åren 2005 och 2006. Situationen med flera grova våldsbrott i Malmö i slutet av år 2011 och början av år 2012 kan komma att förändra siffrorna för dessa år.

Oroande tecken i fråga om den organiserade brottsligheten

För att få en bild av den organiserade brottsligheten har intervjuer med i huvudsak poliser och analytiker inom kriminalunderrättelse-tjänsten genomförts. Genom intervjuerna framkommer att skjutningar har blivit allt vanligare i de tre städerna. Många skjutningar sker enligt intervjupersonerna som en markering utan syfte att skada någon. Skjutningar och skottlossning mellan personer äger också rum spontant vid konfrontationer, medan planerade avrättningar är mer ovanliga. Särskilt i Malmö och Göteborg har tillgången till vapen ökat på senare år. Smugglingsmetoder och rutter varierar, men de flesta vapnen antas komma från Balkanområdet. Till Stockholm synes enligt kartläggningen vägarna vara fler för införsel av vapen och variationen av typ och fabrikat är också större.

Den samlade bilden enligt kartläggningen är att den organiserade brottslighetens karaktär och utveckling ser ganska lika ut i de tre städerna. I alla städerna finns ett mönster att allt fler personer med en kriminell livsstil sluter sig samman i grupperingar, både för att skydda sig och öka den möjliga vinningen av brott. Detta ökar risken för konfrontationer och konflikter, både inom och mellan grupperna. De konflikter som uppstår kan få allvarliga konsekvenser, särskilt med hänsyn till att allt fler är beväpnade. Överhuvudtaget uppges tillgången på vapen vara god i samtliga tre storstäder och antalet skjutningar har ökat i alla tre.

Den inte särskilt oroande utvecklingen när det gäller allmänhetens utsatthet för brott och upplevelser av otrygghet motsäger enligt Brås bedömning inte att den organiserade brottsligheten i särskilda kriminella miljöer kan öka. Enligt kartläggningen fångas denna typ av brottslighet troligen mindre väl i NTU och statistiken över an-

mälda brott. Kriminellt aktiva personer och personer i deras omedelbara närhet medverkar troligen i liten utsträckning i frågeundersökningar som NTU och de brott som begås inom dessa kretsar anmäls mer sällan till polisen. Om sådana brott anmäls är det svårt att i statistiken särskilja dem från andra anmälda brott.

Brås samlade bedömning

Sammanfattningsvis framför Brå att det ännu är okänt hur brottsnivåerna har utvecklats under och efter år 2011, alltså sedan de många uppmärksammade grova våldsdåden i Malmö. Utifrån de intervjuer som genomförts vill Brå även lyfta fram det tilltagande problemet med organiserad brottslighet i de tre städerna, inklusive en ökad vapenanvändning.

Brås uppgift med kartläggningen har inte varit att föreslå åtgärder för förbättringar men i den samlade bedömningen pekar man ändå på flera olika utvecklingsområden. Ett av dessa områden är åtgärder mot tillgången till skjutvapen. Skjutvapen uppfattas enligt kartläggningen som lätta att få tag på i de tre storstäderna. Tillgången till vapen ökar enligt Brås bedömning risken att konflikter mellan personer i kriminella grupperingar får en allvarlig utgång. Därför menar Brå att det är angeläget med åtgärder som tar sikte på att minska vapentillgången.

2.4.8 Att minska införseln av illegala skjutvapen

Regeringen gav i maj 2011 i uppdrag till Rikspolisstyrelsen och Tullverket att minska införseln av illegala skjutvapen till Sverige. Rikspolisstyrelsen och Tullverket fick i uppdrag att gemensamt kartlägga införselns omfattning och de tillvägagångssätt som används. Med utgångspunkt i kartläggningen skulle underrättelsesamarbetet mellan berörda myndigheter fördjupas, samarbetet med behöriga myndigheter i andra länder vidareutvecklas och kontrollverksamheten effektiviseras genom fler gemensamma operativa insatser.

I slutrapporten Att minska införseln av illegala skjutvapen – Rikspolisstyrelsen och Tullverket,¹¹ drogs bland annat följande slutsatser (se s. 18 f.). Under det informationsutbyte som ägt rum inom internationella och nationella fora har det inte framkommit indikationer

¹¹ Slutrapport öppen version oktober 2012.

på organiserade nätverk, specialiserade på vapensmuggling som bedriver verksamhet riktad mot Sverige. Tidigare analyser av inhemskt material har inte heller påvisat några klara centralfigurer eller nätverk som bedriver smuggling av skjutvapen och mot vilka ett brottsbekämpande arbete kan riktas. Vapensmugglingen tycks inte heller ske i sådan stor skala eller så kontinuerligt att man generellt sett kan hålla ärenden igång mot en förväntad smuggling. Den illegala införseln av skjutvapen bedöms primärt ha sitt ursprung på västra Balkan där tillgången till skjutvapen är god. Fortsatt arbete riktat mot västra Balkan bedöms utgöra en viktig del i arbetet mot illegala skjutvapen. Det inte möjligt att uppskatta om införseln av illegala skjutvapen ökat under de senaste åren. Beväpningen bland kriminella bedöms öka men i vilken grad det sker via skjutvapen som redan finns i Sverige eller som förs in illegalt är svårt att avgöra. Kriminella använder skjutvapen i ökad utsträckning; i vilken omfattning samma skjutvapen används flera gånger eller lånas mellan personer är mer oklart.

2.5 Straffnivåer

För att visa på utvecklingen av rättspraxis när det gäller straffmätningen för grova vapenbrott redogör utredningen i avsnitt 2.5.1 för den praxisgenomgång som Åklagarmyndigheten genomförde över åren 2004–2006. Det har inte genomförts någon likande genomgång därefter. Utredningen har bedömt att det inom ramen för uppdraget inte finns utrymme att göra en påföljdsinventering för tiden efter 2006. I syfte att komplettera den bild av domstolarnas straffmätningspraxis som ges i Åklagarmyndighetens sammanställning redogör utredningen i avsnitt 2.5.2 för hur påföljder för grova vapenbrott fördelas enligt lagföringsstatistik för åren 2007–2011.

2.5.1 Åklagarmyndighetens praxisgenomgång

Inom Åklagarmyndigheten drevs ett projekt med inriktningen att analysera domar avseende de illegala vapeninnehav som anses innebära en särskilt hög risk för att vapnen ska komma till brottslig användning, det vill säga innehav av enhands- och automatvapen. Granskningen har gällt grunderna för brottsrubriceringen vapenbrott av normalgraden eller grovt vapenbrott och straffmätningens-

praxis. Åklagarmyndigheten har genomfört en praxisgenomgång av närmare 150 tingsrätts- och hovrättsavgöranden från år 2004 fram till november år 2006 (se RättsPM 2007:5 och 2007:6).

Sammanställningen bygger dels på refererade rättsfall, dels på inhämtade hovrätts- och tingsrättsdomar. Förteckningen ger enligt promemorian dock inte en fullständig bild över alla avgöranden rörande vapenbrott och grovt vapenbrott. Detta beror främst på att ett stort antal vapenbrott förekommer tillsammans med annan omfattande grov brottslighet och att de särskilda vapenbrottsfrågorna mera sällan närmare behandlas i domar avseende olika andra typer av grova brott. I genomgången finns 27 överrättsavgöranden som avser olovligt innehav av pistol, revolver, kulsprutepestol och vissa andra särskilt farliga vapen (brottskod 4007, olovligt innehav av pistol, revolver eller kulsprutepestol). Vidare finns uppgifter från ett drygt hundratal tingsrättsdomar registrerade åren 2004 och 2005 som avser brott med ovanstående brottskod. Domar har successivt tillförts till och med november år 2006.

Av genomgången framgår att det finns en stor likformighet när det gäller straffvärdebedömningen för grova vapenbrott och att påföljden för grovt vapenbrott regelmässigt stannar vid eller endast obetydligt överstiger straffminimum på sex månaders fängelse. Följande hovrättsdomar utgör exempel på en sådan straffmätning. I rättsfallet RH 1998:76 dömdes den tilltalade för grovt vapenbrott bestående i innehav (på restaurang) av en skarpladdad Magnumrevolver kaliber .357. Påföljden bestämdes till fängelse sex månader. Ett annat exempel på straffmätningen ger rättsfallet RH 2004:100 där den tilltalade i sin bostad innehaft ett laddat avsågat hagelgevär, kaliber 16. Hovrätten dömde den tilltalade för grovt vapenbrott till fängelse sex månader. I rättsfallet RH 2004:102 dömdes den tilltalade för grovt vapenbrott bestående i att under bilfärd innehaft ett avsågat hagelgevär med ammunition (vapnet inte laddat, okänd kaliber). Hovrätten bestämde påföljden till fängelse sex månader.

2.5.2 Påföljder enligt kriminalstatistiken

Brå publicerar varje år statistik över lagförda brott. I statistiken redovisas antalet personer som har befunnits skyldiga till brott genom fällande dom vid tingsrätt¹² eller genom strafföreläggande eller åtals-

¹² Det bör noteras att statistiken alltså inte tar någon hänsyn till om domen ändrats i högre instans.

underlåtelse från åklagare. Av lagföringsstatistiken framgår bland annat fördelningen av påföljder och längden på utdömda fängelsestraff. Uppgifterna rör endast huvudbrottet, vilket innebär att endast det brott som har strängast straffskala redovisas i statistiken när en person döms för flera brott samtidigt. Den redovisade påföljden kan således avse flera brott än vapenbrottet och det kan finnas vapenbrott som inte upptas i statistiken då något annat brott utgör huvudbrott.

I det följande redovisas en sammanställning av Brås statistik över lagförda vapenbrott för åren 2007–2011 i syfte att komplettera Åklagarmyndighetens praxisgenomgång för åren 2004–2006. Mot bakgrund av att minimistraflet för grovt vapenbrott är sex månaders fängelse har utredningen valt att endast redovisa påföljder från och med sex månaders fängelse.

Tabell 2.1 Lagförda brott mot vapenlagen och vapenförordningen

Fängelsetidens längd i månader	Exakt 6	Mer än 6, mindre än 12	Exakt 12	Mer än 12, högst 24	Mer än 24, högst 48
2007	19	31	11	11	1
2008	24	35	11	24	1
2009	23	32	5	21	2
2010	25	32	7	10	-
2011	26	24	8	17	2

Källa: Brå

Brott mot vapenlagen och mot vapenförordningen redovisas tillsammans i en post i lagföringsstatistiken. I det urval av uppgifter som redovisas ingår inte brott mot vapenförordningen, som är bötesbrott. Utöver grovt vapenbrott kan dock såväl vapenbrott av normalgraden som brott mot 9 kap. 1 a § vapenlagen (bland annat brott mot bestämmelser om märkning av vapen) ingå, eftersom straffskalan för de båda senare brotten sträcker sig till fängelse i ett år. Uppgifterna om lagförda brott med en fängelsetid om högst ett år kan alltså avse annat än grovt vapenbrott. Mot bakgrund av den svenska straffmätningstraditionen och Åklagarmyndighetens praxisgenomgång förefaller det dock troligt att de flesta lagförda brott där påföljden uppgår till sex månader eller mer är grova vapenbrott.

Av statistiken över de lagförda brotten framgår att straffmätningen i huvudsak var koncentrerad till fängelse sex månader och upp till ett år. Inom den post som innehåller brott som straffmätts

till fängelse i mer än sex månader men mindre än ett år redovisas dock inte närmare hur antalet brott fördelats inom det angivna tids-
spannet. Det går därför inte att genom lagföringsstatistiken verifiera
den slutsats som kan dras av Åklagarmyndighetens praxisgenom-
gång, det vill säga att påföljden för grovt vapenbrott regelmässigt
stannar vid eller endast obetydligt överstiger straffminimum. Lag-
föringsstatistiken visar snarare på en större differentiering av straff-
mätningen än vad som framgår av praxisgenomgången genom att
ett inte obetydligt antal brott straffmätts till fängelse i exakt ett år
och mer än ett år men mindre än två år. Denna avvikelse från resul-
tatet av praxisgenomgången kan dock i vart fall till viss del förklaras
av att uppgifterna i lagföringsstatistiken i ett antal fall torde avse på-
följd även för andra brott än det huvudbrott som brottet mot vapen-
lagen utgör.

2.5.3 Straffmätning i övre delen av straffskalan

Av lagföringsstatistiken framgår att det under tidperioden 2007–
2011 endast i enstaka fall dömdes till fängelse i mer än två år. Ut-
redningen känner inte till om det maximala straffet för grovt vapen-
brott, det vill säga fängelse i fyra år, överhuvudtaget har dömts ut.
Det står dock klart att det ibland förekommer domar där straffet
bestäms i den övre delen av straffskalan. I nedanstående tre rättsfall
finns exempel på omständigheter som har medfört att straffvärdet
för grovt vapenbrott bedömts som långt högre än normalt.

I ett avgörande från Göta hovrätt (mål nummer B 475–02, av-
görandedatum 2002–06–06) dömdes den tilltalade för bland annat
grovt vapenbrott bestående i innehav av minst 100 pistoler och re-
volvrar samt fyra kulsprutevapen (den tilltalade dömdes även för
övergrepp i rättssak).¹³ Påföljden bestämdes till fängelse tre år och
sex månader med motiveringen att den omfattande vapenbrottslig-
heten krävde ett långt fängelsestraff och att det därtill också var
frågan om allvarliga övergrepp i rättssak.

I ett avgörande från Göta hovrätt (mål nummer B 1641–05,
avgörandedatum 2005–09–07) dömdes en man för grovt vapenbrott,
grovt smuggling och brott mot vapenlagen till tre års fängelse. Det
grova vapenbrottet innefattade olaga innehav av 36 skjutvapen,
17 lådor, 49 pipor, 27 slutstycken, sju ljuddämpare, tre trummor,

¹³ Målet överklagades till Högsta domstolen, som inte meddelade prövningstillstånd (se mål
nummer B 2608–02, avgörandedatum 2002–08–20).

ett eldrör och 32 stommar till skjutvapen samt uppskattningsvis 2 500 patroner till handvapen. Gärningsmannen dömdes även för att ha smugglat stommar, pipor och slutstycken till två pistoler av märket Hi-point, pipor till 21 pistoler av märket Derringer, pipor, stommar och slutstycken till åtta pistoler av märket Jennings, en pipa, ett slutstycke, en stomme till en pistol av märket Bryco, ett slutstycke och en låda till ett automatvapen av märket MAC, en stomme och två trummor till revolver, två slutstycken till gevär av märket Ruger och tre pipor till vapen med kaliber 7.65. Vid bedömningen av straffvärdet för de grova vapenbrotten beaktade hovrätten särskilt den mängd vapen och vapendelar som hanterats, att det varit fråga om försäljning, vapnets farlighet och användningsområde samt risken för att de skulle komma till brottslig användning. Hovrätten konstaterade att smugglingsbrotten skulle ses som en integrerad del i vapenbrotten, varför de inte i nämnvärd mån påverkade straffvärdet. Vid en samlad bedömning och med beaktande av att maximistraflet för grovt vapenbrott är fängelse fyra år, sänkte hovrätten straffet från fängelse i tre år och sex månader till tre år.

I ett avgörande från Hovrätten för Västra Sverige (mål nummer B 4950–11, avgörandedatum 2012–01–20) dömdes den tilltalade för bland annat vapenbrott och grovt vapenbrott till fängelse i två år och åtta månader (den tilltalade dömdes även för fyra fall av grovt häleri och häleri vid två tillfällen). Vapenbrottet bestod i att den tilltalad på allmän plats innehaft en pistol och en ljuddämpare och det grova vapenbrottet bestod i innehav och förvaring av 23 pistoler, 13 ljuddämpare, ett magasin och omkring 850 skarpa patroner i en lägenhet. Hovrätten anförde att det främst var det grova vapenbrottet som var av intresse vid straffvärdebedömningen. I domen konstaterades att det var fråga om innehav av en mängd livsfarliga vapen utan legalt användningsområde samt att antalet vapen med råge översteg den mängd vid vilken ett vapenbrott normalt sett bedöms som grovt. Hovrätten bedömde att både mängden pistoler och det faktum att de förvarades lätt åtkomliga i en lägenhet tillsammans med skarpa patroner tydde på att avsikten var att vapnen skulle komma till brottslig användning. Hovrätten ansåg mot bakgrund av detta att straffvärdet för det grova vapenbrottet uppgick till två år.

2.6 Straffrättsteoretiska utgångspunkter

Det torde numera råda ganska stor enighet om att straff ska bestämmas enligt proportionalitets- och ekvivalensprinciperna.¹⁴ Straffnivån bör ses som ett mått på hur förkastlig den kriminaliserade gärningen är. Inom straffsystemet bör därför råda en proportionalitet som innebär att svårare brott bestraffas strängare än lindrigare brott och att lika svåra brott ger lika strängt straff.

Straffnivåutredningen har beskrivit de straffteoretiska grunderna för påföljdssystemet på följande sätt i delbetänkandet Straffskalan för mord (SOU 2007:90 s. 127).

Proportionalitets- och ekvivalensprinciperna inom straffrätten kan kortfattat beskrivas så att straff ska utdömas i relation till brottets svårhet, vilket innebär att svårare brott ska bestraffas strängare än lindrigare brott och att brott som är lika svåra ska bestraffas lika strängt. Det straff som döms ut för ett visst brott ska således indikera hur svår gärningen är i förhållande till andra brott. I det svenska påföljdssystemet kommer detta till uttryck i 29 kap. 1 § BrB, där det sägs att straffet ska bestämmas efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde.

En utgångspunkt för bedömningen av ett brotts straffvärde är straffskalan för brottet. Straffskalan kan sägas ange brottets abstrakta straffvärde, dvs. hur lagstiftaren värderar brottstypens svårhet i relation till andra brott. Domstolen ska alltså med utgångspunkt i straffskalan för brottet, och med tillämpning av proportionalitets- och ekvivalensprinciperna, fastställa det konkreta straffvärdet med beaktande av bl.a. vilka försvårande och förmildrande omständigheter som föreligger i det enskilda fallet.

Proportionalitetsprincipen baseras på tanken att straff ger uttryck för klander och därför bör utdömas efter kriterier som baseras på ett förtjänsttänkande. Eftersom ett strängare straff ger uttryck för starkare klander bör ett brott med högre straffvärde tilldelas ett strängare straff än ett brott med lägre straffvärde.

[---] Sammanfattningsvis kan sägas att proportionalitets- och ekvivalensprinciperna utgör utgångspunkten för straffbestämningen inom vårt nuvarande straffrättsliga system, såväl vid utformning av ny lagstiftning som vid straffmätning i domstol. Från dessa principer är det möjligt att avvika i mildrande riktning för att tillgodose intresset av humanitet och tolerans. Man kan uttrycka detta så att vårt straffrättsliga system även vilar på en humanitetsprincip som bl.a. kommer till uttryck i 30 kap. 4 § BrB, enligt vilken rätten vid valet av påföljd ska fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Det förekommer även avvikelser från proportionalitets- och ekvivalensprinciperna i motsatt riktning, för att tillgodose brottspreventiva intressen. Ett tydligt exempel på en sådan avvikelse är

¹⁴ Se SOU 2008:85 s. 243.

den bedömning av risk för återfall i allvarlig brottslighet som läggs till grund för prövningen av en ansökan om omvandling av fängelse på livstid.

Såsom framhålls i delbetänkandet finns det knappast något objektivt sätt att mer exakt fastställa vilken straffnivå som utifrån proportionalitetsprincipen svarar mot en viss brottslig gärning. Proportionalitetsprincipen lämnar alltså utrymme för att i lagstiftningen genomföra straffskärpningar, så länge dessa kan motiveras utifrån brottslighetens förkastlighet och sker utifrån ett enhetligt synsätt så att den relativa proportionaliteten i systemet upprätthålls.

2.7 Överväganden och förslag

Utredningens förslag: Straffmaximum för grovt vapenbrott höjs från fängelse i fyra år till fängelse i sex år.

Straffskalan för grovt vapenbrott delas upp. Om ett vapenbrott är grovt döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Om brottet är synnerligen grovt döms till fängelse i lägst två och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är synnerligen grovt ska särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen.

Utredningen har fått i uppdrag att föreslå hur det grova vapenbrottet bör förändras för att en skärpt syn på vapenbrottsligheten ska få genomslag och för att möjligheten att göra nyanserade bedömningar av grova vapenbrott ska öka. En skärpning av straffskalan eller en förändring av strukturen på bestämmelsen är tänkbara åtgärder för att nå detta mål.

2.7.1 Höjning av straffmaximum

I uppdraget ingår att utreda om bestämmelsen om grovt vapenbrott genom straffskalan tillräckligt återspeglar brottstypens allvar. Att brottsligheten har blivit mer utbredd eller har antagit mer elakartade former anses enligt tidigare förarbeten kunna ha betydelse för lagstiftarens bedömning av vilka straffskalor som ska gälla för ett brott.¹⁵ Samtidigt måste proportionaliteten inom straffsystemet beaktas. Det

¹⁵ Se prop. 1987/88:120 s. 37.

är således främst om grovt vapenbrott på grund av samhällsutvecklingen kan anses vara för lågt värderat *i förhållande till andra brott* i straffvärdeshänseende som det kan finnas skäl för en skärpning av straffskalan.

Det finns inga belägg för att den nu aktuella brottsligheten skulle ha blivit vanligare på senare tid. Av Brås anmälningsstatistik för åren 2002–2011 (se avsnitt 2.4.1) framgår visserligen att antalet anmälda brott mot vapenlagen har ökat, men eftersom statistiken inte utgår från brottsrubriceringen går det inte att säga om anmälningarna av grova vapenbrott har ökat eller minskat i antal. Noteras kan dock att antalet anmälda brott i en redovisningskategori som torde innehålla en stor del av de grova vapenbroten, nämligen olaga innehav av kulsprutepistol, pistol och revolver, har varit tämligen oförändrat under perioden.

Enligt utredningens uppfattning är synen på det grova vapenbrottet emellertid inte helt beroende av hur just denna brottstyp har utvecklats. Om skjutvapen i ökande utsträckning kommer till användning vid annan grov brottslighet, bör även detta kunna tala för en skärpning av samhällets reaktioner på vapenbrottsligheten.

Det är ur anmälningsstatistiken svårt att utläsa någon tydlig trend vad gäller användningen av skjutvapen vid anmälda fall av rån och grova rån (se avsnitt 2.4.4) samt mord, dråp och misshandel med dödlig utgång (se avsnitt 2.4.2). Däremot framgår att antalet anmälda försök till mord och försök till dråp där skjutvapen använts mer än fördubblades mellan åren 2005 och 2011 (se avsnitt 2.4.3). Uppgifterna bör kunna ses som en indikation på att det blivit vanligare att skjutvapen används vid detta slags brottslighet. Som det har redogjorts för tidigare (se avsnitt 2.4.2) innehåller statistiken emellertid flera felkällor, bland annat genom att den slutliga brottsrubriceringen kan vara en annan än vid anmälningstillfället och genom en över tid ökad benägenhet att polisanmäla våldsbrott. Dessa uppgifter medger därför inte några bestämda slutsatser om de faktiska förhållandena.

Den ovan diskuterade statistiken avser riket som helhet. Genom de intervjuer med poliser och analytiker inom kriminalunderrättelse-tjänsten som har genomförts inom ramen för Brås uppdrag att kartlägga brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg (se närmare avsnitt 2.4.7) framträder en något annan bild av situationen i de tre storstäderna. I intervjuerna framkommer att polisen bedömer att skjutningar har blivit allt vanligare i de tre städerna samt att vapentillgången har ökat på senare år, särskilt i Malmö och

Göteborg. Utredningen bedömer att anmälingsstatistikens uppgifter om en ökning av antalet försök till mord och dråp där skjutvapen används samt polisens uppgifter om ökningen av skjutningar och skjutvapen i Malmö, Stockholm och Göteborg i viss mån skulle kunna tala för en skärpt syn på det grova vapenbrottet.

Det måste dock också beaktas att det, som framgår av redovisningen av de straffrättsteoretiska utgångspunkterna, i straffsystemet bör råda en relativ proportionalitet mellan olika brott så att svårare brott bestraffas strängare än lindriga brott. Av tradition brukar straffbestämmelserna delas in i *beteendebrott* och *effektbrott*. Vid den senare typen av brott krävs, förutom en viss handling eller underlåtenhet, även att en viss effekt inträffar. Exempel på effektbrott är mord, misshandel och rån, medan vapenbrott, rattfylleri och förtal är beteendebrott. Lagstiftaren ser i dag allvarigare på effektbrott än på beteendebrott, vilket avspeglar sig i straffskalorna. Straffskalan för grovt vapenbrott är fängelse lägst sex månader och högst fyra år. Exempel på straffskalor för effektbrott är:

- **grov misshandel**, fängelse lägst ett och högst sex år,
- **rån**, fängelse lägst ett år och högst sex år,
- **olaga tvång, grovt brott**, fängelse lägst sex månader och högst sex år och
- **olaga hot, grovt brott**, fängelse lägst sex månader och högst fyra år.

I förhållande till straffskalorna för jämförbara effektbrott måste straffskalan för det grova vapenbrottet anses vara riktig. Jämförelsen kan dock sägas halta i ett avseende. Det bör nämligen beaktas att ett fall av olaga innehav, överlåtelse eller utlåning av vapen ses som en brottsenhet (ett vapenbrott) oavsett det antal vapen hanteringen avser. Detta innebär till exempel att innehav av ett stort antal vapen betraktas som ett brott trots att det i praktiken skulle kunna ses som flerfaldig brottslighet. Vid en jämförelse mellan straffskalor jämförs således till exempel en misshandel eller ett rån med en vapenhantering som, om indelningen i brottsenheter var en annan, skulle kunna utgöra ett mycket stort antal vapenbrott.

Som utredningen konstaterar i avsnitt 2.5.3 har det förekommit domar avseende ett stort antal vapen där påföljderna närmast sig straffmaximum för det grova vapenbrottet. Mot bakgrund av den organiserade brottslighetens utveckling, med tecken bland annat på en

ökad vapenanvändning i de tre storstäderna (se avsnitt 2.4.7), kan det inte uteslutas att de riktigt straffvärda grova vapenbrotten kommer att öka i antal framöver. Det är också tänkbart att betydligt grövre brott än de hittills kända kan komma att begås. Att straffskalan hitintills har kunnat beakta brottslighetens allvar i tillräcklig mån, hindrar alltså inte att dess begränsningar förr eller senare kommer att visa sig.

Mot denna bakgrund bedömer utredningen att den nuvarande straffskalan inte ger tillräckligt utrymme för att beakta straffvärdet vid vapenbrott som rör ett stort antal vapen. Därför bör straffmaximum för det grova vapenbrottet höjas. I detta sammanhang bör även nämnas att en höjning av straffmaximum också kan antas motverka domstolarnas tendens att bestämma straffet för grova vapenbrott i närheten av straffminimum. Det högsta straffet förbehålls normalt de allra mest allvarliga gärningarna, och när straffmaximum är förhållandevis lågt är en viss försiktighet i straffmätningen förklarlig. En höjning av straffmaximum torde därför göra det mer naturligt att ta en större del av straffskalan i anspråk.

Straffskalan för grovt vapenbrott sträcker sig i dag från fängelse i lägst sex månader till högst fyra år. Det är enligt utredningens bedömning lämpligt att straffmaximum för grovt vapenbrott höjs till sex års fängelse. Utredningen föreslår således att straffmaximum för grovt vapenbrott ska bestämmas till sex års fängelse.

2.7.2 En uppdelning av straffskalan

Utredningen föreslår i avsnitt 2.7.1 att straffmaximum för grovt vapenbrott ska höjas till fängelse i sex år för att ge utrymme att tillräckligt beakta allvaret i de brott som rör innehav, överlåtelse eller utlåning av ett stort antal vapen. Det finns dock skäl att överväga om även straffbestämmelsens struktur behöver förändras för att en skärpt syn på vapenbrottsligheten ska få genomslag och för att möjligheten att göra nyanserade bedömningar av grova vapenbrott ska öka. Ett skäl till att ändra strukturen på en bestämmelse kan vara att straffmätningen sker huvudsakligen i nedre delen av straffskalan, eftersom en sådan mätning kan tyda på att försvårande omständigheter kring det enskilda brottet inte beaktas i tillräcklig utsträckning.

Straffskalan för det grova vapenbrottet är fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Av Åklagarmyndighetens sammanställning av

domstolsavgöranden åren 2004–2006 (se närmare avsnitt 2.5.1) framgår att det finns en stor likformighet när det gäller straffvärdebedömningen för grova vapenbrott samt att det finns en tendens att mäta ut straff som ligger på eller nära det föreskrivna minimi- straffet på sex månaders fängelse. Genomgången av praxis visar även att straffmätningen för grova vapenbrott till övervägande del sker inom ramen för straffskalan för vapenbrott av normalgraden, som är fängelse i högst ett år. Även lagföringsstatistiken ger vid handen att straffen för grovt vapenbrott till största delen bestäms inom straffskalan för brottstypens normalgrad (se avsnitt 2.5.2).

Att de flesta straff bestäms vid eller nära den nedre delen av straffskalan torde till viss del kunna förklaras av att det högsta straffet enligt den svenska straffmätningstraditionen är reserverat för de allra allvarligaste brotten och att de flesta brott som begås är betydligt mindre allvarliga än dessa. När det gäller grovt vapenbrott är det dock, som framgår av Åklagarmyndighetens praxisgenomgång, tydligt att de straff som utmäts i botten av straffskalan avser brott som begåtts under vitt skilda förhållanden. Enligt utredningens uppfattning är detta en stark indikation på att omständigheter som rör det enskilda brottet i många fall får ett alltför begränsat genomslag vid straffvärdebedömningen. Det talar för att brottets struktur bör ändras i syfte att åstadkomma en mer nyanserad straffmätning vid de grova vapenbrotten.

I samma riktning talar den skärpta syn på allvarliga våldsbrott som kom till uttryck i 2010 års straffskärpningsreform (se avsnitt 2.2.4). De lagändringar som då genomfördes syftar bland annat till en generell höjning av straffen för gärningar som inneburit allvarliga angrepp på liv, hälsa eller trygghet till person. Detta ska i första hand åstadkommas genom förändrade straffvärdebedömningar inom ramen för befintliga straffskalor, även om skärpta straffskalor för vissa brott också ingår i reformen. I reformen ligger också att utrymmet att beakta försvårande och förmildrande omständigheter vid straffvärdebedömningen vidgas. Exempel på en sådan omständighet är om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering (se 29 kap. 2 § 6 BrB). Förutsatt att reformen får de effekter som åsyftats, kommer således straffen för de allvarliga våldsbrotten generellt att öka och en större del av straffskalorna att tas i anspråk vid straffmätningen. Som anges i avsnitt 2.7.1 anser utredningen att straffskalan för grovt vapenbrott i princip är rätt avpassad i förhållande till straffskalorna för jämförbara effektbrott, det vill säga all-

varligare våldsbrott. Den förändrade synen på straffvärdebedömningen av de allvarliga våldsbrotten utgör dock ett starkt argument för att eftersträva en motsvarande förändring i synen på det grova vapenbrottet.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2012 har bestämmelsen om grovt vapenbrott förtydligats på så sätt att det i paragrafen uttryckligen anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömning av om ett vapenbrott är grovt. Ändringen skedde bland annat mot bakgrund av att underrättspraxis inte är enhetlig när det gäller bedömningen av om ett vapenbrott är grovt. Den syftade till att utvidga bestämmelsens tillämpningsområde något men också till att straffvärdet för grova vapenbrott i större utsträckning ska bedömas på ett mer nyanserat sätt (se prop. 2011/12:109 s. 16 ff.). Den mest ändamålsenliga åtgärden för att skapa ytterligare utrymme för nyanserade straffvärdebedömningar är, enligt utredningens bedömning, att införa en särskild straffskala för de allvarligaste fallen av grovt vapenbrott. Med en uppdelad straffskala kan nya riktvärden för straffvärdebedömningen skapas, vilket kan antas leda till att straffmätningen sker på ett mer differentierat och enhetligt sätt.

Utredningen föreslår därför att straffskalan för grovt vapenbrott, fängelse i lägst sex månader och högst sex år, delas upp på så sätt att den övre delen förbehålls de allra allvarligaste brotten. De fall av de grova vapenbrotten som ska träffas av den strängare straffskalan bör vara sådana som – med den terminologi som användes vid uppdelningen av straffskalan för grov misshandel inom ramen för 2010 års straffskärpningsreform – kan sägas vara synnerligen grova. Straffskalan för de synnerligen grova fallen bör mot den bakgrunden bestämmas till fängelse i lägst två och – till följd av utredningens förslag i ovanstående avsnitt om höjning av straffmaximum – högst sex år. Straffmaximum för grova vapenbrott som inte ska omfattas av den nya skärpta skalan bör alltjämt uppgå till fyra års fängelse. Överlappningen mellan straffskalorna blir då jämförbar med hur överlappningen utformats vid jämförbara gradindelade brott. Det saknas enligt utredningens uppfattning anledning att införa en särskild brottsrubricering för de synnerligen grova fallen av vapenbrott. Dessa brott föreslås därmed i lagtekniskt hänseende behandlas på samma sätt som de synnerligen grova misshandelsbrotten, nämligen genom en uppdelning av straffskalan för de grova brotten.

När det gäller vilka omständigheter som särskilt bör beaktas vid bedömningen av om ett grovt vapenbrott ska hänföras till den strängare straffskalan, bör det inte komma i fråga att i straffbestämmelsen

ange några andra omständigheter än sådana som kan kvalificera ett vapenbrott som grovt och som är försvårande i relation till de omständigheterna (jämför prop. 2009/10:147 s. 18). Den höjning av straffmaximum till sex års fängelse som utredningen föreslår motiveras helt och hållet av att den nuvarande straffskalan inte ger tillräckligt utrymme för att beakta straffvärdet hos vapenbrott som rör ett stort antal vapen. Det är därför i princip enbart den omständigheten att brottet avser ett stort antal vapen som bör motivera en straffmätning i den del av straffskalan som överstiger dagens straffmaximum om fängelse i fyra år. Även i det överlappande intervallet, två till fyra års fängelse, har antalet vapen stor betydelse.¹⁶ Utgångspunkten bör vara att straffvärdet inte ska bedömas på ett mindre strängt sätt än enligt dagens straffmätningsspraxis. Utredningen föreslår därför att det vid bedömningen av om ett brott är synnerligen grovt särskilt ska beaktas om innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett *ett stort antal vapen*. Vid bedömningen av om ett vapenbrott ska bedömas som synnerligen grovt kan dock även andra omständigheter än antalet vapen beaktas. Rättstillämparen bör även fortsättningsvis göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, bland annat vapnets farlighet. Huruvida ett innehav av ett visst antal vapen ska bedömas som grovt eller synnerligen grovt kan därmed bli beroende även av vilken typ av vapen innehavet avser och platsen där gärningen begås. Andra exempel på omständigheter som kan vägas in i bedömningen är avidentifiering av ett vapen, genom att märkningen tas bort, eller om det varit fråga om organiserad brottslighet. Ledning för bedömningen kan sökas i dagens straffmätningsspraxis avseende grova vapenbrott som bedömts ha ett straffvärde om två år eller mer och som alltså skulle falla inom ramen för den skärpta skalan för synnerligen grova brott.

2.7.3 Konsekvenser för annat än straffmätningen

En uppdelning av straffskalan för vapenbrottet får även andra följder än de som är hänförliga till straffmätningen. Enligt 24 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken (RB) ska den som är på sannolika skäl misstänkt för ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år häktas, om det inte är uppenbart att skäl till häktning saknas. Om minimistraffet för vapenbrott som är

¹⁶ Jämför Högsta domstolens dom den 11 juli 2012 i mål B 965–12 p. 6 och NJA 2011 s. 675 I p.18–20.

synnerligen grovt bestäms till två år föreligger därmed en presumption för häktning av den som är på sannolika skäl misstänkt för ett sådant brott.

Ett minimistraff på två år innebär också att vissa andra straffprocessuella tvångsåtgärder kan tillgripas, som till exempel hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (27 kap. 18 § 1 RB), vid misstanke om ett vapenbrott som bedöms vara synnerligen grovt. Det bör i detta sammanhang nämnas att Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel i december 2012 överlämnade sitt betänkande Avlyssning mot grova vapenbrott (SOU 2012:85). I betänkandet utreds om tillämpningsområdet för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation bör vidgas till att omfatta bland annat fler grova vapenbrott. Utredningen gör i betänkandet bedömningen (se s. 102) att dessa regler inte bör ändras.

Förslaget leder också till att det vid misstanke om synnerligen grovt vapenbrott ges möjlighet att beslagta skriftliga meddelanden mellan den misstänkte och någon närstående till honom eller henne eller mellan personer som är närstående till den misstänkte (27 kap. 2 § RB).

3 Prövning av föreningar för jakt eller målskytte

Utredningen har fått i uppdrag att lämna författningsförslag på en annan, tydligare ordning för prövningen av om en sammanslutning för jakt eller målskytte ska beviljas tillstånd att inneha skjutvapen.

Dagens reglering har kritiserats och i utredningens direktiv anges att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att en myndighet prövar frågan om en sammanslutning uppfyller kraven för att inneha vapen och meddelar beslut genom att göra ändringar i sina föreskrifter. Ordningen medför att det saknas möjlighet att kontrollera att en fullständig prövning har föregått beslutet och det är även oklart om beslutet går att överklaga.

Uppdraget innefattar också att undersöka om det bör införas regler för sådana skytteföreningar som inte innehar egna vapen och om det finns behov av att ändra gällande regler för skytteföreningar i något avseende.

3.1 Nuvarande ordning

För att inneha skjutvapen eller ammunition krävs enligt 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) tillstånd. Frågor om tillstånd prövas av polismyndigheten.¹ Enligt 2 kap. 3 § b vapenlagen får tillstånd att inneha skjutvapen meddelas sammanslutningar för jakt eller målskytte som har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet samt uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen. Bestämmelsen omfattar sammanslutningar på både central, regional och lokal nivå. Regeringen har bemyndigat Rikspolisstyrelsen att meddela närmare föreskrifter om vilka sammanslutningar som ska anses uppfylla dessa krav (se 11 kap. 2 § k vapenlagen och 2 kap. 1 § vapen-

¹ Se 2 kap. 2 § vapenlagen.

förordningen, 1996:70). Sådana föreskrifter finns i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP551-3). Om Rikspolisstyrelsen bedömer att en sammanslutning på central nivå uppfyller kraven för att inneha vapen, tas sammanslutningen upp i bilaga 1 till föreskrifterna. Följande sammanslutningar finns i dag upptagna i bilagan:

1. Svenska Pistolskytteförbundet,
2. Svenska Skyttesportförbundet,
3. Svenska Skidskytteförbundet,
4. Svenska Mångkampsförbundet,
5. Svenska Svartkruts Skytte Federationen,
6. Svenska Armborst Unionen,
7. Svenska Jägareförbundet,
8. Jägarnas Riksförbund samt
9. International Practical Shooting Confederation Sverige.

Av bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter framgår att tillstånd att inneha skjutvapen får beviljas också en till någon av de uppräknade sammanslutningarna ansluten krets, förening eller motsvarande under förutsättning att de bedriver organiserad skytteverksamhet.

Frågan om tillstånd för en sammanslutning att inneha skjutvapen prövas av polismyndigheten i den ort där sammanslutningens styrelse har sitt säte (se 1 kap. 3 § 2 vapenförordningen). Bestämmelserna gäller även sådana sammanslutningar som tagits upp i bilaga 1 till Rikspolisstyrelsens föreskrifter. Polismyndigheten ska pröva om sammanslutningen uppfyller kraven i 2 kap. 3 § b vapenlagen på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och säkerhet i fråga om handhavande av vapen. Endast sammanslutningar som är anslutna till en av de sammanslutningar som räknas upp i bilagan får beviljas tillstånd att inneha vapen. Detta innebär i praktiken att polismyndigheten enbart gör en summarisk prövning av om sammanslutningen uppfyller de krav som uppställs i 2 kap. 3 § b vapenlagen.

En säker vapenförvaring utgör ett krav för att få inneha skjutvapen. Förvaring av skjutvapen och ammunition regleras av 5 kap. vapenlagen. Det grundläggande kravet på förvaring som uppställs är att den som innehar ett skjutvapen är skyldig att ta hand om vapnet och hålla det under sådan uppsikt att det inte finns någon risk att obehöriga kommer åt det (se 1 §). När skjutvapen inte brukas ska de förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme och vapeninnehavaren är skyldig att låta polismyndigheten få

tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs (se 2 § första stycket och 7 §). Det finns särskilda förvaringsbestämmelser för de sammanslutningar som är angivna i bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter (se Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenhandlares och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m., RPSFS 2005:4, FAP 556-2). Enligt bestämmelserna ska vapnen förvaras i ett förvaringsutrymme som är lämpligt med hänsyn till dels vapnens antal, farlighet och begärlighet från stödsynpunkt, dels beskaffenheten av och lokaliseringen av den lokal där förvaringsutrymmet finns (se 5 kap. 1 och 2 §§ och 4 kap. 1 §). En sammanslutning ska i ansökan om tillstånd att inneha vapen lämna uppgift om den plats där vapnet ska förvaras, förvaringsutrymmets beskaffenhet och vem som är ansvarig för förvaringen (se 3 kap. 3 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen, RPSFS 2009:13, FAP551-3).

Polismyndigheten ska regelbundet kontrollera vapenregistrets uppgifter om en sammanslutnings vapeninnehav och om den som ansvarar för vapeninnehavet (se 3 kap. 4 §, RPSFS 2009:13, FAP551-3). Det är i anslutning till kontrollen lämpligt att polismyndigheten årligen efter årsmötet inforrdar protokoll beträffande styrelseval liksom uppgifter om antalet medlemmar som är skytteaktiva samt planerade övningar och tävlingar.

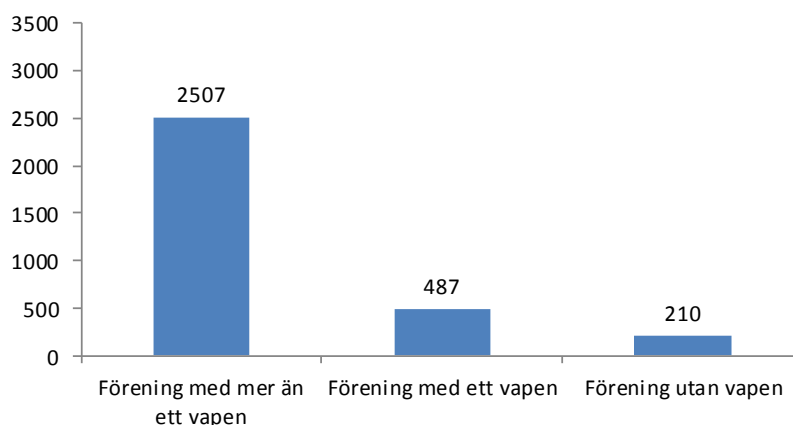
3.2 Sammanslutningar för jakt eller målskytte

De sammanslutningar för jakt eller målskytte som i dag är godkända av Rikspolisstyrelsen är ideella föreningar, det vill säga föreningar som har ett ideellt ändamål och/eller har en ideell verksamhet.² En ideell förening är en juridisk person med rättskapacitet trots att den inte har registrerats eller erhållit organisationsnummer av Skatteverket. Att en juridisk person har rättskapacitet innebär att den kan ha tillgångar och skulder samt ingå avtal och vara part inför domstolar och myndigheter.

Enligt vad som framgår av det centrala vapeninnehavarregistret hade – i april 2012 – 2 994 av totalt 3 204 registrerade skytteföreningar tillstånd att inneha skjutvapen. Av dessa innehade 487 föreningar endast ett vapen. Såvitt framgår av registret har 1 042 av de registrerade föreningarna organisationsnummer.

² Detta innebär att en ideell förening inte både kan bedriva ekonomisk verksamhet och syfta till att främja sina medlemmar ekonomiskt.

Figur 3.1 Registrerade skytteföreningar i det centrala vapeninnehavarregistret, april 2012

Källa: Rikspolisstyrelsen

De flesta sammanslutningarna för jakt eller målskytte som finns på central nivå är godkända och upptagna i bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter. Vanligtvis är sammanslutningar på lokal eller regional nivå anslutna till en eller flera av de av Rikspolisstyrelsen godkända sammanslutningarna. En lokal sammanslutning som ansluter sig till en sammanslutning på central nivå åtar sig vid anslutningen att följa den centrala sammanslutningens stadgar och kan bli utesluten om den underlåter att följa vad stadgarna föreskriver. Genom möjligheten till uteslutning finns förutsättningar för en kontroll av att anslutna sammanslutningar uppfyller de krav som ställs av de godkända centrala sammanslutningarna. En lokal sammanslutning som har erhållit medlemskap i en central sammanslutning som är medlem i Riksidrottsförbundet, blir även ansluten till Riksidrottsförbundet. Om en ansökan om medlemskap i en central sammanslutning som är medlem i Riksidrottsförbundet inte bifalls eller om den lokala sammanslutningen utesluts, får beslutet överklagas till Riksidrottsnämnden³ enligt reglerna i Riksidrottsförbundets stadgar.

De sammanslutningar för jakt som är upptagna i bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund, har också en målskytteverksamhet. Det är för mål-

³ Riksidrottsnämnden fungerar som en slags skiljedomstol för tvister inom idrotten och tillhör Riksidrottsförbundet.

skytteverksamheten som lokala anslutna sammanslutningar till dessa förbund har tillstånd att inneha skjutvapen.

3.3 Överväganden och förslag

3.3.1 Auktorisation av föreningar för jakt eller målskytte

Utredningens förslag: Rikspolisstyrelsen prövar frågor om auktorisation. Auktorisation får endast meddelas ideella föreningar för jakt eller målskytte som har stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering. Vad gäller auktorisation av sådana organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar ska Rikspolisstyrelsen samråda med Försvarsmakten.

Rikspolisstyrelsen får meddela föreskrifter om kraven på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

Rikspolisstyrelsen ska med hjälp av automatiserad behandling föra separat centralt register över de föreningar som auktoriserats. Uppgifter i registret över auktoriserade föreningar undantas från sekretesskyddet i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

En ansökan om auktorisation görs skriftligen hos Rikspolisstyrelsen. Ansökan ska innehålla uppgift om föreningens namn, organisationsnummer och var styrelsen har sitt säte samt de omständigheter föreningen vill åberopa för utredning av föreningens stabilitet, kontinuerliga skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

Rikspolisstyrelsen utfärdar ett bevis över auktorisationen.

I dag används uttrycket ”sammanslutningar” i vapenlagstiftningen. Med uttrycket avses det som i dagligt tal numera benämns som ”föreningar” på central, regional och lokal nivå. Utredningen anser därför att det är följdriktigt att använda uttrycket förening i stället för sammanslutning i vapenlagstiftningen. Ändringen är rent språklig och avsikten är att det nya uttrycket varken ska få en vidare eller snävare innebörd än uttrycket sammanslutningar har enligt dagens reglering.

En prövning i två led

För att förhindra att olämpliga föreningar blir vapeninnehavare måste det uppställas vissa krav för att få tillstånd att inneha vapen. Enligt den nuvarande ordningen fordras att sammanslutningen har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet samt uppfyller högt ställda säkerhetskrav vid handhavandet av vapen. Som har redogjorts för tidigare (se avsnitt 3.1) gör polismyndigheten endast en summarisk prövning av de föreningar som är anslutna till en av Rikspolisstyrelsen godkänd sammanslutning. Polismyndigheten förlitar sig med andra ord i stor utsträckning på de centrala sammanslutningarnas kontroll av anslutna föreningar. Skytterörelsen tar således i dag ansvar för sin verksamhet genom en egenkontroll av de föreningar som anslutit sig till de godkända sammanslutningarna, med en möjlighet att utesluta anslutna föreningar som inte följer de centrala sammanslutningarnas stadgar.

Enligt vad utredningen har erfarit fungerar dagens ordning, i detta avseende, på ett tillfredställande sätt. En alternativ ordning där polismyndigheten i ett tillståndsärende gör en ingående prövning av varje enskild förening, skulle innebära en påtaglig belastning för polismyndigheterna. För att kunna säkerställa att endast lämpliga föreningar får tillstånd att inneha skjutvapen, anser utredningen att det bör införas ett nytt system för prövningen av föreningar för jakt eller målskytte. Prövningen bör göras i två led; dels i ett auktorisationsförfarande och dels i tillståndsärendet.

Vid *auktoriseringen* ska prövas att föreningen uppfyller vissa krav. Det system som föreslås bör i stort motsvara dagens ordning, där sammanslutningar kan ansöka om att bli upptagna i bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter. Auktorisationsförfarandet bör dock, i likhet med övriga tillståndsförfaranden, regleras i lag. Det leder till ett öppnare och mer rättssäkert förfarande, med möjlighet att kontrollera att en fullständig prövning har föregått beslutet och att överklaga ett meddelat beslut. Till skillnad från vad som gäller övriga frågor om tillstånd (jämför 2 kap. 2 § vapenlagen) bör Rikspolisstyrelsen pröva frågan om auktorisation. Till de auktoriserade föreningarna ska andra föreningar kunna ansluta sig. Att dessa föreningar uppfyller kraven tillses genom de auktoriserade föreningarnas kontroll och möjlighet att utesluta anslutna föreningar. Genom att skytterörelsen, på samma sätt som i dag, tar ansvar för att de anslutna föreningarna följer de centrala föreningarnas stadgar, anser utredningen att det inte i *tillståndsärendet* behöver kontrolleras att kraven upp-

fylls. Detta säkerställs i stället genom att det i tillståndsärendet ställs krav på auktorisation. Endast en auktoriserad förening eller en förening som är ansluten till en auktoriserad förening bör således kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Ett sådant krav innebär inte något större avsteg från dagens ordning. Som har redogjorts för tidigare utgör nämligen anslutning till en av Rikspolisstyrelsen godkänd sammanslutning en förutsättning för att en förening ska beviljas tillstånd att inneha skjutvapen (jämför bilaga 1 till RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Det är i huvudsak centrala föreningar (de så kallade förbunden) som kommer att auktoriseras. Även andra organisationer än centrala föreningar ska dock kunna bli auktoriserade. Då anslutna föreningar kan beviljas tillstånd att inneha skjutvapen torde det i praktiken endast undantagsvis vara någon annan typ av förening än en central förening som ansöker om att bli auktoriserad.

I det följande lämnar utredningen förslag på hur auktorisations- och tillståndsförfarandet närmare bör utformas.

Auktorisation

För att en förening ska kunna bli auktoriserad bör den uppfylla vissa krav. När det gäller tillstånd att inneha skjutvapen bör, som utredningen återkommer till i det följande, andra krav gälla. Frågan är om de krav som i dag uppställs för att en sammanslutning ska kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen kan tillämpas i ett auktorisationsförfarande (se 2 kap. 3 b § vapenlagen). Dessa krav innebär att en sammanslutning ska ha en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet samt att sammanslutningen ska uppfylla högt ställda krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen. Det finns inga uppgifter i förordning eller föreskrifter om vad som närmare avses med kraven.

Utredningen anser att det är viktigt att en auktoriserad förening har en stabil organisation och en kontinuerlig skytteverksamhet. Dessa krav bör således även fortsättningsvis ställas på föreningarna. När det gäller dagens krav i fråga om säker vapenhantering gör utredningen bedömningen att det är viktigt att en auktoriserad förening har styrande dokument över säker vapenhanteringen. Dokumenten ska innehålla de bestämmelser om säker vapenhantering och säkerhetsrutiner som föreningen ska följa och de ska vara en del av de bestämmelser som de anslutna föreningarna åtar sig att följa vid an-

slutningen. Utredningen har valt att benämna denna dokumentation *ordning för säker vapenhantering*. Enligt utredningens bedömning är det angeläget att det tydligt framgår vad som fordras för att kraven ska anses vara uppfyllda. Den förening som ansöker om auktorisation hos Rikspolisstyrelsen måste veta vad kravet på stabil organisation närmare innebär, vilken omfattning skytteverksamheten ska ha och vad som krävs i fråga om ordning för säker vapenhantering. Uppgifterna är av så detaljerad natur att de lämpligen bör handläggas av Rikspolisstyrelsen i form av föreskrifter. Rikspolisstyrelsen ska därför i 11 kap. 2 § vapenlagen bemyndigas att meddela föreskrifter om kraven på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

De sammanslutningar för jakt eller målskytte som i dag är upptagna i bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter är ideella föreningar. Att tillåta en användning av skjutvapen i andra organisationsformer, som till exempel i kommersiell verksamhet, har utredningen ur ett brottsförebyggande syfte inte bedömt vara lämpligt. Enbart föreningar som har ett ideellt ändamål bör därför kunna auktoriseras. Utredningen föreslår således att auktorisation endast får meddelas ideella föreningar för jakt eller målskytte.

I dag ska Rikspolisstyrelsen samråda med Försvarmakten innan styrelsen tar upp en organisation som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar, i bilagan till sina föreskrifter (se 2 kap. 1 § andra meningen vapenförordningen). Försvarmakten har efter samråd med utredningen förklarat att myndigheten anser att denna skyldighet bör finnas kvar eftersom Försvarmakten har insyn i organisationernas verksamhet. Utredningen delar Försvarmaktens syn och föreslår att Rikspolisstyrelsen avseende dessa organisationer ska samråda med Försvarmakten i auktorisationsförfarandet.

Auktorisationen ska utformas som ett transparent och öppet ansökningsförfarande. Ansökan ska vara skriftlig och innehålla uppgift om föreningens namn, organisationsnummer och var styrelsen har sitt säte samt vilka omständigheter sökanden vill åberopa för utredning av föreningens stabilitet, kontinuerliga skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering. Organisationsnummer bör fordras för att underlätta identifiering av den förening som ansöker om att bli auktoriserad. Rikspolisstyrelsen utfärdar ett bevis över auktorisationen till de föreningar som har auktoriserats.

Det kan finnas ett behov av att samlat se vilka föreningar för jakt eller målskytte som har auktoriserats. I vapenlagen regleras de tre

centrala vapenregistren; vapeninnehavarregistret, vapenregistret och vapenhandlarregistret. Det är enligt utredningens bedömning lämpligt att även uppgifter om vilka föreningar som är auktoriserade förs in i ett centralt vapenregister. Utredningen föreslår därför att Rikspolisstyrelsen med hjälp av automatiserad behandling ska föra separat centralt register över de föreningar som auktoriserats. Sekretess gäller enligt 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som huvudregel för uppgift i vapenregistren. Registret över auktoriserade föreningar kommer enligt utredningens bedömning inte att innehålla uppgifter som det finns ett behov av att sekretesskydda, utan registret bör vara offentligt. Utredningen föreslår således att dessa uppgifter bör undantas sekretesskyddet i offentlighets- och sekretesslagen.

3.3.2 Tillsyn och återkallelse av auktorisation

Utredningens förslag: Rikspolisstyrelsen utövar tillsyn över auktoriserade föreningar för jakt eller målskytte.

Vid tillsynen ska Rikspolisstyrelsen kontrollera att villkoren för auktorisationen fortfarande är uppfyllda.

Auktoriserade föreningar ska lämna Rikspolisstyrelsen de upplysningar om verksamheten som styrelsen behöver för sin tillsyn.

En auktorisation ska återkallas av Rikspolisstyrelsen om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns.

Tillsyn

Rikspolisstyrelsen har i dag inte någon skyldighet att utöva tillsyn över att de sammanslutningar som upptagits i bilagan till styrelsens föreskrifter uppfyller kraven i 2 kap. 3 § b vapenlagen. Inte heller har någon av de sammanslutningar som upptagits i bilagan vid något tillfälle ”tagits bort” från listan.

När det gäller tillstånd till handel med skjutvapen har polismyndigheten vissa skyldigheter att utöva tillsyn över vapenhandlare, se bland annat 5 kap. 8 § vapenförordningen. Myndigheten har till exempel en skyldighet att se till att skjutvapen förvaras på föreskrivet sätt. Dessutom ska myndigheten minst en gång årligen låta granska handlarens inköpsförteckningar och försäljningsförteckningar med bilagor. När anledning finns till det, ska polismyndigheten också inspektera handlarens lager av skjutvapen.

Det finns, enligt utredningens mening, ett behov av att utöva tillsyn över att auktoriserade föreningar för jakt eller målskytte även i tiden efter auktorisationen alltjämt uppfyller kraven i vapenlagen. Utredningen föreslår därför att en skyldighet att utöva tillsyn ska införas och det bör vara Rikspolisstyrelsen som åläggs denna uppgift. Rikspolisstyrelsen ska ha rätt att ta del av de handlingar som rör föreningarnas verksamhet som Rikspolisstyrelsen behöver för tillsynen. Tillsynen kan utformas på olika sätt, exempelvis kan inspektioner göras vid vissa angivna tidsintervaller eller så kan inspektion göras när anledning finns till detta. Det bör vara Rikspolisstyrelsen som utformar de närmare formerna för tillsynen.

Återkallelse av auktorisation

Om det visar sig att en auktoriserad förening inte längre är ideell eller har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet eller ordning för säker vapenhantering, ska auktorisationen återkallas. Utredningen föreslår därför att Rikspolisstyrelsen ska återkalla en auktorisation om förutsättningar för auktorisationen inte längre finns.

3.3.3 Överklagande, interimistiska beslut, m.m.

Utredningens förslag: Ett beslut om att en förening nekas auktorisation eller en återkallelse av en auktorisation får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Rikspolisstyrelsens beslut i fråga om auktorisation ska gälla omedelbart, om inte annat förordnas. Ett beslut om återkallelse av en auktorisation ska gälla omedelbart endast i de fall då så har förordnats i beslutet.

I 22–25 §§ förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om *överklagande* hos allmän förvaltningsdomstol och rättelse av skrifvel och omprövning av beslut regleras i 26–28 §§. Som huvudregel får förvaltningsmyndigheters beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den som beslutet angår och om det gått honom eller henne emot samt krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. I 23 § förvaltningslagen anges hur och inom vilka tider

ett beslut ska överklagas. Bestämmelserna i förvaltningslagen, bland annat om överklagande och omprövning, gäller för förvaltningsmyndigheter, som till exempel Rikspolisstyrelsen. Detta innebär att ett beslut i vilket Rikspolisstyrelsen nekar en förening auktorisation eller återkallar en auktorisation lyder under förvaltningslagens regler. I nyare lagstiftning har lagstiftaren, trots att förvaltningslagens bestämmelser är tillämpliga, ansett att en uttrycklig överklagandebestämmelse bör tas in i den lagstiftning som reglerar förvaltningsmyndighetens beslut. En uttrycklig överklagandebestämmelse avseende beslut om auktorisation och återkallelse av en auktorisation bör således tas in i 10 kap. vapenlagen.

Enligt förvaltningslagen ska ett beslut gälla *interimistiskt* (se 29 §). Bestämmelsen i förvaltningslagen omfattar också Rikspolisstyrelsens beslut i fråga om auktorisation eller återkallelse av en auktorisation. Utredningen bedömer att det ska intas en uttrycklig bestämmelse i 10 kap. vapenlagen om att Rikspolisstyrelsens beslut i fråga om auktorisation ska gälla omedelbart om inte annat förordnas. När det gäller beslut om återkallelse av en auktorisation ser situationen något annorlunda ut. De föreningar som är anslutna till den föreningen vars auktorisation återkallats bör få tid att söka sig till en annan auktoriserad förening. Av detta skäl bör ett återkallelsebeslut inte gälla omedelbart efter att beslutet meddelats. Rikspolisstyrelsen bör i stället göra en bedömning av förhållandena i det enskilda fallet och endast om det finns särskilda skäl, förordna att beslutet ska gälla omedelbart.

I detta sammanhang bör nämnas att allmänna regler i förvaltningslagen styr hur en förvaltningsmyndighets beslut ska motiveras. Rikspolisstyrelsen har som förvaltningsmyndighet en skyldighet att motivera sina beslut enligt 20 § förvaltningslagen. Enligt bestämmelsen ska ett beslut genom vilket en myndighet avgör ett ärende innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Skälen får emellertid utelämnas helt eller delvis, bland annat om beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen. Rikspolisstyrelsen ska således enligt förvaltningslagen motivera ett beslut att neka en förening auktorisation eller ett beslut om återkallelse av en auktorisation.

3.3.4 Tillstånd att inneha skjutvapen

Utredningens förslag: Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas föreningar för jakt eller målskytte som har auktoriserats eller därtill anslutna föreningar, om inte särskilda skäl talar mot att tillstånd meddelas.

I vapenförordningen (1996:70) införs en särskild bestämmelse om vilka uppgifter en förenings ansökan om tillstånd att inneha vapen ska innehålla.

Utredningens bedömning: De föreningar som meddelas tillstånd att inneha skjutvapen måste alltså uppfylla vapenlagstiftningens krav på säker vapenförvaring.

Krav för tillstånd att inneha skjutvapen

Att en förening är auktoriserad eller ansluten till en auktoriserad förening ska uppställas som ett villkor för tillstånd till innehav av skjutvapen. Genom att prövningen av föreningar för jakt eller målskytte sker i två led, det vill säga genom en auktorisation och ett tillståndsförfarande, behöver inte polismyndigheten i ett tillståndsärende kontrollera att en auktoriserad förening eller en ansluten förening uppfyller kraven på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering (se övervägandena i avsnitt 3.3.1). För att polismyndigheten ska kunna besluta om tillstånd att inneha skjutvapen måste den sökande föreningen ange till vilken auktoriserad förening den är ansluten.

En förutsättning för att en förening ska få tillstånd att inneha skjutvapen är i dag att kraven på säker vapenförvaring är uppfyllda (se 5 kap. vapenlagen och Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenhandlares och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m., RPSFS 2005:4, FAP 556-2). Polismyndigheten kontrollerar förvaringen vid ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen och i ansökan ska enligt Rikspolisstyrelsens föreskrifter på området anges den plats där vapnet ska förvaras, förvaringsutrymmets beskaffenhet och vem som är ansvarig för förvaringen (se 3 kap. 3 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen, RPSFS 2009:13, FAP551-3). Utredningen avser inte att förändra kraven i fråga om förvaring av vapen. Dagens förvarings-

krav ska således även fortsättningsvis vara en del i prövningen av om en förening ska beviljas vapentillstånd.

I tillståndsärendet kontrolleras i dag att en förening har stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet samt uppfyller högt ställda säkerhetskrav vid handhavandet av vapen, men i praktiken görs endast en summarisk prövning. Utredningen utgår ifrån att det genom de auktoriserade föreningarnas kontroll av anslutna föreningar, säkerställs att de föreningar som ansöker om tillstånd att inneha vapen uppfyller dessa krav. Eftersom den föreslagna ordningen inte innefattar en prövning av nämnda krav måste det emellertid finnas en möjlighet för tillståndsmyndigheten att i vissa fall neka en förening tillstånd att inneha vapen. Detta bör endast ske i undantagsfall, när det står klart att föreningen inte uppfyller kraven på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet, ordning för säker vapenhantering och säker vapenförvaring. I bestämmelsen som reglerar förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen ska det därför framgå att tillstånd normalt ska meddelas en auktoriserad förening för jakt eller målskytte eller en ansluten förening, om särskilda skäl inte talar mot detta.

Ny bestämmelse om föreningars ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen

I 2 kap. 6 § vapenförordningen finns bestämmelser om ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen. En ny bestämmelse om föreningars ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen bör tas in i vapenförordningen. Ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska göras skriftligen hos polismyndigheten och ska innehålla uppgift om föreningens namn, organisationsnummer och styrelsens säte samt om vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber. Kravet på organisationsnummer ska ställas för att underlätta identifiering av den förening som ansöker om tillstånd. Vidare ska det i ansökan finnas uppgifter om den plats där vapnet ska förvaras, förvaringsutrymmets beskaffenhet och vem som är ansvarig för förvaringen. Ansökan ska även innehålla uppgift om till vilken auktoriserad förening den sökande föreningen är ansluten. Avser ansökan ett visst bestämt vapen, ska i ansökan dessutom anges överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist samt vapnets tillverkningsnummer. Avser ansökan ett vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska annan uppgift som tillåter identifiering anges. Vid förvärv

av vapen från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för vapnet bifogas, om beviset finns i behåll.

Återkallelse av föreningars tillstånd att inneha skjutvapen

Utredningen har föreslagit att endast föreningar som är anslutna till en auktoriserad förening ska kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Kravet på säker vapenförvaring kommer även fortsättningsvis att uppställas för att få tillstånd att inneha skjutvapen. En sådan anslutning och en säker vapenförvaring kommer alltså att utgöra förutsättningar för tillståndet. Av 6 kap. 1 § c vapenlagen följer att ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas av polismyndigheten om förutsättningarna för tillstånd inte längre är uppfyllda. Det innebär att en föreningars tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas om föreningen av något skäl upphör att vara ansluten till en auktoriserad förening eller om kraven på säker vapenförvaring inte längre uppfylls.

Om en förening upphör att vara ansluten till en auktoriserad förening på grund av att den auktoriserade föreningen mister sin auktorisation är det, enligt utredningens uppfattning, inte lämpligt att tillståndet återkallas omedelbart. Tillräcklig tid bör i en sådan situation ges för att föreningen ska hinna ansluta sig till en annan auktoriserad förening och på så sätt kunna ha kvar tillstånden att inneha vapen.

Om en förening som innehar skjutvapen utesluts eller väljer att utträda ur en auktoriserad förening finns som ovan nämnts inte förutsättningar för att föreningen innehar skjutvapen. Den auktoriserade föreningen bör därför omedelbart lämna Rikspolisstyrelsen upplysningar om detta förhållande.

3.3.5 De sammanslutningar som godkänts av Rikspolisstyrelsen ska inte prövas på nytt

Utredningens förslag: De sammanslutningar för jakt eller målskytte som upptagits i bilagan till Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP 551-3), ska inte prövas på nytt i ett auktorisationsförfarande.

I dag är nio sammanslutningar för jakt eller målskytte godkända av Rikspolisstyrelsen. Det ställs i dag väsentligen samma krav på godkända sammanslutningar som de krav som kommer att ställas på de auktoriserade föreningarna enligt den nya ordningen. Detta innebär, enligt utredningens mening, att det saknas behov av att pröva de godkända sammanslutningarna i ett auktorisationsförfarande. I stället bör de godkända sammanslutningarna anses uppfylla de krav som ställs vid auktorisationen. Detta ska framgå av en särskild övergångsbestämmelse (se närmare kap. 9).

3.3.6 Regler för skytteföreningar som inte innehar vapen

Utredningens bedömning: Det finns inte något behov av att införa regler för skytteföreningar som inte är anslutna till en auktoriserad förening för jakt eller målskytte och inte innehar vapen.

Det finns i dag inte någon reglering av skytteföreningar som inte innehar egna vapen. Utredningen har fått i uppdrag att undersöka om det bör införas regler för sådana skytteföreningar eftersom det kan vara svårt att veta om föreningarna är seriösa och bedöma kvalitén på intyg om aktivitet och skjutskicklighet.

Utredningen föreslår i avsnitt 4.3.1 att intyg över aktivitet och skjutskicklighet enbart ska kunna lämnas av en förening som auktoriserats eller av en förening som är ansluten till en sådan förening. Enligt utredningens uppfattning säkerställer en sådan ordning att de skytteföreningar som utfärdar intygen är seriösa samt att intygen håller hög kvalitet. Det har i övrigt inte framkommit något behov av att reglera de föreningar som inte innehar vapen.

4 Enskildas innehav av målskjutningsvapen

Utredningens uppdrag innefattar att analysera reglerna om förutsättningarna för enskilda att inneha målskjutningsvapen och att föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

För tillstånd till innehav av vapen för målskjutning krävs bland annat att sökanden är aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation och för tillstånd till enhandsvapen och helautomatiska vapen ställs dessutom krav på särskild skjutskicklighet. Det är skytteföreningarna som intygar skjutskicklighet och aktivitet. De skytteföreningar som innehar tillstånd till innehav av skjutvapen regleras av vapenlagen (1996:67) medan det inte finns någon reglering av skytteföreningar som inte har egna vapen. Detta innebär att det kan vara svårt att veta om den förening som utfärdat ett intyg är seriös och att bedöma intygets kvalitet. Enligt utredningens direktiv finns det därför skäl att tydliggöra hur aktivitet och skjutskicklighet kan intygas på ett fullgott sätt. Det är inte heller reglerat vad som krävs för att kravet på aktivt medlemskap ska anses vara uppfyllt och det kan därför även finns skäl att förtydliga vad som fordras i detta avseende.

4.1 Nuvarande ordning

De generella förutsättningarna för att en enskild person ska få meddelas tillstånd att inneha skjutvapen finns i 2 kap. 4–6 §§ vapenlagen. De krav som uppställs är bland annat att vapnet ska behövas för ett godtagbart ändamål och att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. För att tillstånd ska meddelas till helautomatiska vapen eller enhandsvapen krävs dessutom synnerliga skäl.

För skjutvapnen som är avsedda för skjutning ska sökanden därutöver visa sig kunna handha vapnet och särskilda krav ställs beroende på vilken vapentyp som ansökan avser (se 2 kap. 3 § vapenförordningen, 1996:70). När det gäller målskjutningsvapen fordras att sökanden är aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation. För enhandsvapen och helautomatiska vapen krävs också att sökanden ska ha visat prov på särskild skjutskicklighet.

Rikspolisstyrelsen har meddelat föreskrifter om kravet på skjutskicklighet (se 5 kap. 1 och 2 §§ Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen, RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Vad som ska anses utgöra en skytteförening eller motsvarande organisation eller vad som innefattas i termen aktivt medlemskap definieras inte i någon författning. Begreppet aktivt medlemskap behandlas emellertid i Rikspolisstyrelsens allmänna råd på området (se 5 kap.). För att ett behov av skjutvapen för målskjutning ska anses föreligga bör det enligt råden i allmänhet antingen krävas att sökanden är aktiv medlem i en sammanslutning som Rikspolisstyrelsen har godkänt för att få inneha egna vapen eller i en distriktsorganisation eller lokal förening som är ansluten till och driver verksamhet enligt det reglemente som gäller för någon av dessa sammanslutningar. Kravet uppställs för att säkerställa att föreningarna är godkända bland annat utifrån aktivitets- och säkerhetssynpunkt. I råden anges också att målskjutning bör bedrivas i ordnade former. Företrädesvis bör detta ske i regi av en skytteförening som, inom ramen för sitt reglemente, bedriver skytte med ett sådant vapen som ansökan avser samt har tillgång till en godkänd skjutbana. Sökanden bör vidare ha varit aktiv medlem under minst sex månader innan tillstånd beviljas och han eller hon bör under denna tid regelmässigt ha deltagit i organisationens skjutningar. Därutöver anges att dessa förhållanden bör intygas av föreningens styrelse eller, efter delegation, av föreningens ordförande eller sekreterare.

Enligt nuvarande ordning fogar en enskild sökande ett föreningsintyg till vapenansökan. Skytteföreningen utfärdar intyget på ett formulär som tillhandahålls av polisen. Intyget ska bland annat innehålla uppgifter om:

- vilket eller vilka centrala förbund som föreningen är ansluten till,
- vilket vapen ansökan avser,

- föreningen bedriver aktiv tävlingsverksamhet i denna vapengrupp/tävlingsgren,
- det förbund som föreningen tillhör i sitt skjutreglemente har en tävlingsform för det slag av vapen som intyget avser, och
- sökanden är aktiv medlem och under de senaste 6 månaderna regelmässigt har deltagit i föreningens skjutningar med vapen som förekommer i förbundets reglemente.

Om ansökan avser enhandsvapen ska intyget innehålla uppgift om sökanden har uppfyllt kraven för International Practical Shooting Confederation Sveriges silvermärke, Svenska Pistolskytteförbundets guldmärke, Svenska Svartkruts Skytte Federationens guldmärke och/eller Svenska Skyttesportförbundets silvermärke för internationell sport- eller grovpistol eller för fripistol. För helautomatiska vapen ska av intyget framgå om sökanden innehar automatvapenskyttemärke i guld.

4.2 Tidigare överväganden

4.2.1 Krav på medlemskap i en godkänd sammanslutning

Rikspolisstyrelsen föreslog i en rapport från år 2003 (Ju2003/3894/PO), att det i vapenförordningen skulle föras in krav på medlemskap i en av styrelsen godkänd sammanslutning för att behov av att inneha skjutvapen för målskjutning skulle anses föreligga. Förslaget motiverades med att det ger styrelsen kontroll över sammanslutningarnas seriositet, vilket gör det lättare att bedöma intygens kvalitet. Därefter behandlades denna fråga inom ramen för departementspromemorian Vissa frågor om vapenlagen (Ds 2010:6).

I Ds 2010:6 gjordes bedömningen att en enskild person bör kunna få tillstånd att inneha målskjutningsvapen endast om han eller hon är aktiv medlem i en av Rikspolisstyrelsen godkänd sammanslutning eller en organisation som är ansluten till en sådan sammanslutning. Mot bakgrund av kravet i 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen på att en enskild sökande ska kunna handha vapnet, ansågs det i promemorian berättigat att kräva att den sammanslutning som står för utbildningen och som utfärdar intyg om aktivitet och skjutskicklighet, ska uppfylla vissa kvalitetskrav. Enligt 2 kap. 3 § b vapenlagen ska sammanslutningar som söker tillstånd att inne-

ha skjutvapen, ha en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet samt uppfylla höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen. Enligt promemorian saknades skäl att inte ställa samma krav, på den sammanslutning som den som ansöker om tillstånd till innehav av målskjutningsvapen måste vara medlem i. Ett sådant krav borde enligt promemorian ställas för att säkerställa att sammanslutningen har den kompetens som krävs för att utbilda medlemmarna i vapenhantering och för att utfärda intyg om aktivt medlemskap och skjutskicklighet. Förslaget har inte lett till någon lagändring.

4.2.2 Aktivitetskravet

Behovet av att författningsreglera aktivitetskravet behandlades i Ds 2010:6. I promemorian gjordes bedömningen att det förslag som lämnades i fråga om att sökanden måste vara medlem i en sammanslutning som godkänts av Rikspolisstyrelsen eller en därtill ansluten organisation, skulle säkerställa att sammanslutningen följde Rikspolisstyrelsens allmänna råd på området om vad som ska krävas för att kravet på aktivitet ska anses vara uppfyllt (se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Det ansågs mot denna bakgrund inte vara nödvändigt att införa närmare bestämmelser om innebörden av kravet på medlemmens aktivitet.

4.3 Överväganden och förslag

En tillgång till skjutvapen utgör många gånger en förutsättning för att grövre våldsbrott ska komma till stånd. Av Brås rapport, Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007 (s. 68), framgår att det vid det dödliga våldet till övervägande del används skjutvapen som gärningspersonen inte har tillstånd till att inneha. Av Brås kartläggning Brottlighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg, framkommer att de illegala vapen som används i kriminella miljöer i Malmö och Göteborg främst smugglas in från forna Jugoslavien, medan i Stockholm kommer vapnen även från andra länder eller köps i andra svenska städer.

Det är utredningens uppfattning att de illegala vapnen utgör en stor fara för samhället och arbetet med att förhindra användning och spridning av sådana vapen bör därför ges hög prioritet. Alla vapen i samhället kan dock sägas utgöra en potentiell fara och arbetet med

att förhindra skadeverkningar av skjutvapen måste ske inom alla områden. Även legalt innehav och bruk av skjutvapen behöver således kontrolleras på olika sätt. I detta kapitel överväger utredningen sådana kontrollåtgärder. Utredningens utgångspunkt är emellertid att det legitima innehavet och användningen av skjutvapen inte ska försvåras på ett allt för ingripande sätt.

4.3.1 Fullgott intygande av aktivitet och skjutskicklighet

Utredningens förslag: Intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska lämnas av styrelsen i en förening som auktoriserats enligt vapenlagen (1996:67) eller av en förening som är ansluten till en auktoriserad förening.

Den förening som lämnar intyget ska inom ramen för sin verksamhet bedriva skytte med sådana vapen som ansökan avser.

Den som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen för målskytte ger in ett föreningsintyg om *aktivitet* till polismyndigheten för att visa att han eller hon har ett behov av vapnet för ett godtagbart ändamål (se 2 kap. 4 § vapenlagen) samt för att visa sig kunna handha det vapen som ansökan avser (se 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen). Om ansökan avser enhandsvapen eller helautomatiska vapen innefattar intyget även uppgift om särskild *skjutskicklighet* (se 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen). För att kunna bedöma ett intygs kvalitet är det viktigt att veta att den förening som utfärdat intyget är seriös. I syfte att lättare kunna göra denna bedömning anges i Rikspolisstyrelsens allmänna råd på området att sökanden bör vara aktiv medlem i en sammanslutning som styrelsen har godkänt.¹ De allmänna råden utgör endast rekommendationer och är inte av bindande karaktär. Detta innebär således att polismyndigheten inte kan avslå en ansökan på den grunden att sökanden inte är aktiv medlem i en sådan sammanslutning.²

För att förhindra att olämpliga personer blir vapeninnehavare, att onödigt många vapen finns i omlopp och att bara de som har ett berättigat behov av vapen ska erhålla tillstånd, är det enligt utred-

¹ Se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3.

² Se bland annat Kammarrätten i Jönköpings dom den 26 oktober 2007 i mål nr 3134-06 och Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 juli 2011 i mål nr 6106-10. Det bör i detta sammanhang anmärkas att Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat prövningstillstånd avseende det sistnämnda målet (den 27 juni 2012 i mål nr 5210-11).

ningens mening mycket viktigt att kunna säkerställa att intygen om aktivitet och skjutskicklighet är utfärdade av en förening som är seriös och att intygen därigenom uppnår en hög kvalitet (se överväganden i kap. 3 rörande användningen av begreppen sammanslutning och förening). Utredningen anser därför att intygandet av aktivitet och skjutskicklighet ska förbehållas föreningar som auktoriserats enligt vapenlagen och därtill anslutna föreningar (se förslag i avsnitt 3.3). Utredningen bedömer att förslaget medför att begreppet skytteförening eller motsvarande organisation inte särskilt behöver definieras i författning.

Målskyttar kommer med den föreslagna ordningen alltså både ha rätt att bilda nya föreningar och utveckla nya skytteformer samt att tillhöra vilken förening de vill. När en ny förening uppfyller kraven som ställs för att bli auktoriserad enligt vapenlagen kan också den auktoriseras och få möjlighet att utfärda intyg. Kravet på att intyget ska utfärdas av en auktoriserad förening eller en ansluten förening kommer därmed inte att hindra framväxten av nya föreningar och skytteformer.

I Ds 2010:6 utformades förslaget som ett krav på att den enskilde ska vara medlem i en godkänd sammanslutning eller en organisation som är ansluten till en sådan sammanslutning, för att kunna få tillstånd att inneha vapen. Det förekommer dock att skyttar är medlemmar i mer än en förening. Utredningen anser därför att det i stället bör krävas att intyget lämnas av en auktoriserad förening eller ansluten förening, där skytten är medlem och har uppvisat aktivitet.

I dag fordras enligt de allmänna råden (se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) att sökanden är aktiv medlem i en godkänd sammanslutning som inom ramen för sitt reglemente bedriver skytte med sådana vapen som ansökan avser. En grundläggande förutsättning för att få tillstånd att inneha målskjutningsvapen är att sökanden kan handha ett sådant vapen som ansökan avser. Det är därför berättigat att kräva att den förening som intygar aktivitet och skjutskicklighet bedriver skytte med det vapen som ansökan avser. Utredningen finner således att det ska krävas att den förening som lämnar intyget, inom ramen för sin verksamhet, bedriver skytte med sådana vapen som ansökan avser.

För att säkerställa att endast personer som uppfyller kraven på aktivt medlemskap eller skjutskicklighet erhåller ett intyg, ska det krävas att föreningens styrelse utfärdar intygen. Detta krav innebär inte att polisen ska föra register över styrelseledamöter i föreningar. Det bör i stället vara upp till den sökande att tillsammans med an-

sökan inge bevis om att det är föreningens styrelse som avgett intyget, till exempel genom ett årsmötesprotokoll.

En reglering till följd av utredningens förslag bör tas in i vapenförordningen tillsammans med övriga krav vid handhavandet av ett vapen, med bemyndigandet i 11 kap. 2 § f vapenlagen som grund.

4.3.2 Utformningen av aktivitetskravet

Utredningens förslag: Rikspolisstyrelsen ska få meddela närmare föreskrifter om de krav på aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen.

För att en enskild person ska erhålla tillstånd till innehav av vapen för målskjutning ställs som nämnts bland annat krav på att sökanden är aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation. Kravet uppställs dels för att kunna bedöma sökandens behov av vapnet (se 2 kap. 4 § vapenlagen och 2 kap. 4 a § vapenförordningen) och dels för att den enskilde ska erhålla och vidmakthålla en säker vapenhantering (se 2 kap. 3 § vapenförordningen).

Det är inte författningsreglerat vad som krävs för att aktivitetskravet ska anses vara uppfyllt. Enligt Rikspolisstyrelsens allmänna inte rättsligt bindande råd på området (se 5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) bör sökanden ha varit aktiv medlem under minst sex månader innan tillstånd beviljas och han eller hon bör under denna tid regelmässigt ha deltagit i organisationens skjutningar. Enligt utredningens direktiv finns det skäl att tydliggöra vad som fordras för att kravet på aktivt medlemskap i en förening ska anses uppfyllt.

Det är viktigt att det tydligt framgår vad som krävs för att aktivitetskravet ska anses vara uppfyllt. För en enskild sökande behövs förtydligandet för att veta i vilken omfattning och på vilket sätt han eller hon måste vara aktiv i en förening. Föreningarna är också betjänta av klara regler då de ska intyga aktivitet. Intyget utgör underlag vid tillståndsmyndighetens och domstolarnas bedömning av sökandens aktivitet. Utredningen anser att tydligare riktlinjer för aktivitetskravet skulle innebära en enklare och effektivare handläggning för rättstillämparen. En reglering av kravet skulle troligen även medföra en enhetligare rättstillämpning med färre överklaganden som följd. I de fall tillståndsärendet rör ett helautomatiskt vapen

eller ett enhandsvapen krävs som nämnts synnerliga skäl (se avsnitt 5.5 rörande utredningens förslag i fråga om helautomatiska vapen). Enligt praxis ligger i uttrycket synnerliga skäl att en mycket restriktiv bedömning ska göras av samtliga de krav som uppställs för vapeninnehavet, det vill säga även avseende aktivitetskravet (se RÅ 2004 ref. 32). En närmare reglering av innebörden i kravet på aktivitet, kan därför även antas underlätta bedömning av när synnerliga skäl ska anses uppfyllt avseende det aktiva medlemskapet. Rätts-säkerhetsaspekten och vikten av en enhetlig tillämpning av aktivitetsbegreppet talar således med tyngd för att det bör tydliggöras vad som innefattas i kravet på aktivitet.

Det är med hänsyn till uppgifternas detaljerade karaktär lämpligt att i föreskriftsform närmare ange vad som fordras för att aktivitetskravet ska anses vara uppfyllt. I 11 kap. 2 § f vapenlagen bemyndigas regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd enligt vapenlagen. Med bemyndigandet som grund överlåter regeringen i 2 kap. 3 § sista stycket vapenförordningen åt Rikspolisstyrelsen att bland annat meddela närmare föreskrifter om de krav på skjutskicklighet som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen. Rikspolisstyrelsen ska, enligt utredningens bedömning, också åläggas uppgiften att meddela närmare föreskrifter om de krav på aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen. Regleringen bör lämpligen föregås av en dialog med auktoriserade föreningar.

Enligt utredningens mening bör regleringen utformas med utgångspunkt från vad som i dag anges i Rikspolisstyrelsens allmänna råd. På grund av skillnader i olika föreningars utbud av organiserade tränings- och tävlingstillfällen kan det dock föreligga vissa svårigheter med att på ett rimligt och enhetligt sätt ange vad som ska innefattas i aktivitetskravet. Till exempel kan det vara svårt att ange hur ofta eller vid hur stor andel av föreningens skytteaktiviteter (träning och tävlingar) som den sökande ska ha deltagit i. Det bör också vid en närmare reglering av aktivitetskravet tas hänsyn till att målskyttarnas behov av vapen är individuellt och bland annat beroende av hur många grenar den enskilde tränar och tävlar i. Frågan hur polismyndigheten ska förfara vid bedömningen av sökandens aktivitet då en skytt under en begränsad period inte har möjlighet att bedriva aktivt skytte, exempelvis på grund av sjukdom, graviditet eller utlandstjänstgöring, bör även beröras.

Reglering av aktivitetskravet bör också behandla den situation då tillståndsansökan avser en utökning av vapeninnehavet. Utredningen anser att kravet på aktivitet kan delas upp i två olika delar, dels det grundläggande aktivitetskravet för det första vapnet och dels de krav som bör ställas avseende vapen nummer två, tre, och så vidare. Utredningen ställer sig tveksam till att aktiviteten bedöms på samma sätt vid dessa prövningar, främst utifrån svårigheten att vara lika aktiv med samtliga vapen.

I detta sammanhang kan anmärkas att Rikspolisstyrelsen enligt bemyndigandena i 11 kap. 2 § f vapenlagen och i 17 kap. 4 § vapenförordningen, torde kunna meddela närmare föreskrifter om de krav på behov av ett vapen som uppställs i 2 kap. 4 § vapenlagen och 2 kap. 4 a § vapenförordningen.

5 Behov av helautomatiska skjutvapen

Helautomatiska skjutvapen kan på grund av sin eldkraft orsaka stor skada på kort tid och är på grund av detta särskilt farliga vapen. Vapnen får inte användas vid jakt, men tävlingsskytte med helautomatiska vapen bedrivs i Sverige. I vilka fall en enskild person kan anses ha ett berättigat behov av att inneha ett helautomatiskt vapen är inte reglerat i författning och berörs inte heller i förarbetena. Utredningen har fått i uppdrag att undersöka om det finns behov som kan medföra att tillstånd till innehav av helautomatiska vapen bör medges enskilda personer. Om utredningen bedömer att det finns sådana berättigade behov, ska ställning tas till under vilka förutsättningar tillstånd till innehav av helautomatiska vapen bör meddelas.

5.1 Nuvarande ordning

5.1.1 Ordningen i Sverige

Ett automatvapen definieras i bilagan till vapenförordningen (1996:70) som ett skjutvapen som laddar om automatiskt varje gång ett skott avfyras och som kan avfyra mer än ett skott med ett tryck på avtryckaren.

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen får enligt 2 kap. 6 § första stycket vapenlagen (1996:67) meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Någon närmare utveckling av när synnerliga skäl enligt bestämmelsen ska anses föreligga görs inte i förarbetena (se dock RÅ 2004 ref. 32). Ett tillstånd för en enskild att inneha ett helautomatiskt vapen ska som huvudregel tidsbegränsas till att gälla i högst fem år (se 2 kap. 6 § andra stycket vapenlagen). Enligt övergångsbestämmelserna, (2000:147) punkten 2, gäller bestämmelsen

om tidsbegränsade tillstånd endast tillstånd som meddelas efter ikraftträdandet den 1 juli 2000.

I 2 kap. 3 § vapenförordningen finns regler om vilka särskilda krav som ställs på en person för att han eller hon ska anses ha visat sig kunna handha ett visst skjutvapen. När det gäller helautomatiska vapen som inte är enhandsvapen ska den som söker tillstånd ha fyllt 20 år, vara aktiv medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten har förklarat vara av betydelse för totalförsvaret och ha visat prov på särskild skjutskicklighet. För att få tillstånd att inneha enhandsvapen, som inte är jaktvapen och som inte heller är effektbegränsat, ska den sökande vara aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation och ha visat prov på särskild skjutskicklighet och som huvudregel ha fyllt 18 år.

Enligt de allmänna råden i 5 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP 551-3) bör tillståndsgivningen vara mycket restriktiv för helautomatiska vapen. Utredningen i dessa ärenden bör därför vara särskilt noggrann och följa strängare normer än vad som gäller i fråga om andra skjutvapen. Det anges vidare att den restriktiva bedömningen bör omfatta samtliga de krav som uppställs för vapeninnehav och innefatta, förutom sökandens kvalifikationer och behov av vapnet, vapnets lämplighet för det angivna ändamålet. Vid tillstånd till innehav av helautomatiska vapen bör fordras att sökanden är en framstående tävlingsskytt. För att anses vara en sådan skytt bör sökanden visa att han eller hon under några år har tillhört den yttersta eliten av skyttar i förbunds- och kretstävlingar med automatvapen.

5.1.2 EU:s vapendirektiv

Enligt EU:s vapendirektiv¹ ska medlemsländerna vidta alla lämpliga åtgärder för att förbjuda förvärv och innehav av bland annat helautomatiska vapen. Endast i särskilda fall får de behöriga myndigheterna bevilja tillstånd till sådana skjutvapen. En förutsättning för tillstånd är dock att det inte strider mot allmän ordning och säkerhet. (Se artikel 6 första stycket och bilaga I, II, A till direktivet.)

Från direktivets tillämpningsområde undantas dels samlares förvärv och innehav av vapen och ammunition i enlighet med den natio-

¹ Se Rådets direktiv 91/477/EEG av den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (EGT L 256, 13.9.1991, s. 51) senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG av den 21 maj 2008 (EGT L 179, 8.7.2008, s. 5).

nella lagstiftningen (se artikel 2.2), dels vapen som har gjorts definitivt obrukbara genom åtgärder som medför att skjutvapnets väsentliga delar gjorts definitivt oanvändbara och omöjliga att avlägsna, ersätta eller ändra för någon som helst återanvändning av skjutvapnet (se artikel 1.1 och del III a i bilaga I).

Direktivet är genomfört i svensk rätt (se närmare avsnitt 5.2.1). Som en följd av vapendirektivet har helautomatiska vapen för civilt bruk förbjudits i flertalet av EU:s medlemsstater. Sådana vapen är dock tillåtna i bland annat Sverige och Finland.

5.2 Tidigare överväganden

5.2.1 Genomförandet av vapendirektivet

Vid genomförandet av vapendirektivet (se prop. 1995/96:52 s. 35 f.) anförde föredragande statsrådet att helautomatiska vapen enligt den svenska vapenlagstiftningen var underkastad samma typ av tillståndsprövning som andra skjutvapen, samt att det för dessa vapen även krävdes synnerliga skäl. Mot bakgrund av kravet på synnerliga skäl i den svenska lagstiftningen gjorde regeringen bedömningen att de restriktiva kraven i artikel 6 i vapendirektivet avseende åtgärder för att förbjuda förvärv och innehav av helautomatiska vapen skulle anses vara uppfyllda. I propositionen hänvisades slutligen till att frågor om tillstånd till innehav av och handel med automatiska skjutvapen även skulle komma att behandlas av den då pågående 1995 års vapenutredning.

5.2.2 En skärpt vapenlagstiftning

I propositionen En skärpt vapenlagstiftning (se prop. 1999/2000:27 s. 39 f.) gjorde regeringen bedömningen att ett förbud för civilpersoner att inneha helautomatiska vapen vid den tidpunkten inte borde införas. I stället infördes i vapenförordningen ett krav på att sökanden, förutom de krav som redan gällde, skulle vara aktiv medlem i en av Försvarsmakten godkänd skyttesammanslutning (se 2 kap. 3 § första stycket 1 vapenförordningen). I propositionen anförde regeringen att det i och för sig kunde sättas i fråga om det var motiverat att civilpersoner överhuvudtaget skulle tillåtas inneha helautomatiska vapen. Samtidigt anfördes att det enligt riksdagens försvarsbeslut för åren 1997–2001, måste beaktas att de frivilliga försvarsorganisa-

tionerna, däribland Frivilliga skytterörelsen (FSR)², intog en viktig roll i vårt totalförsvaret och att helautomatiska vapen användes inom dessa organisationers verksamhet.

Beredningsunderlag till propositionen utgjordes bland annat av 1995 års vapenutrednings slutbetänkande (se SOU 1998:44, s. 137 f.). För att kunna ta ställning till frågan om det fanns något godtagbart skäl för att tillåta civilt skytte med helautomatiska vapen sammanträffade 1995 års vapenutredning med Försvarmakten. Enligt Försvarmakten hade de uppdrag myndigheten gav till FSR en stor betydelse för totalförsvaret och Försvarmakten. Det var vidare av väsentligt intresse att skytteinstruktörer inom FSR och hemvärnsmän hade tillgång till egna vapen och kunde skytteträna på sin fritid. Verksamheten hos FSR var också viktig för att upprätthålla och utveckla färdigheten hos medlemmarna, vilket kunde komma att få betydelse vid ett väpnat angrepp och under en anpassningsperiod. Försvarmakten bedömde att en inskränkning av den civila verksamheten med helautomatiska vapen helt klart skulle få negativa konsekvenser för Försvarmakten.

För att formellt följa Sveriges åtagande i enlighet med vapendirektivet, men framförallt i rent brottsförebyggande syfte, ansåg utredningen i slutbetänkandet att civilt innehav av helautomatiska vapen för skytte borde förbjudas. På grund av att Riksdagens försvarsbeslut för tiden 1997–2001 slog fast att Försvarmaktens verksamheten i hög grad ska stöttas av de frivilliga organisationerna, krävdes enligt utredningens bedömning en närmare utredning om konsekvenserna för Försvarmakten för att helt kunna förbjuda civila helautomatiska vapen. Utredningen ansåg därför att ett totalförbud i praktiken inte kunde införas, men att utgångspunkten framdeles dock borde vara att det helautomatiska skyttet skedde inom ramen för Försvarmaktens verksamhet, det vill säga med deras vapen och under deras ansvar. Med hänsyn till Riksdagens och Försvarmaktens dåvarande inställning i frågan ansåg utredningen inte att det var realistiskt att vid den tidpunkten förbjuda civilt innehav av helautomatiska vapen.

² FSR ingår numera i Svenska Skyttesportförbundet.

5.3 Civil användning av helautomatiska vapen i dag

Enligt det centrala vapeninnehavarregistret fanns i oktober 2012 cirka 2 400 tillstånd till innehav av helautomatiska vapen för samtliga ändamål. För målskytte och samling fanns omkring 1 900 tillstånd, varav 1 600 tillstånd hade meddelats för målskytte och 300 tillstånd för samlarändamål (resterande 500 tillstånd var uppdelade på olika ändamål). De senaste fem åren har cirka 200 vapenlicenser för målskjutning utfärdats avseende helautomatiska vapen. Detta innebär att drygt 1 400 tillstånd för målskjutning utgörs av så kallade livstidslicenser, det vill säga tillstånd som inte är tidsbegränsade. De statistiska uppgifterna rör både enskilda personers och sammanslutningar för jakt eller målskyttes innehav av vapen.

Målskytte med helautomatiska vapen bedrivs av Svenska Skyttesportförbundet. Av de cirka 500 föreningar som är anslutna till förbundet utövar uppskattningsvis 220 föreningar skytte med helautomatiska vapen. Vid skyttet används kulsprutepistol och i verksamheten avfyras omkring en miljon skott per år. På SM i skytte med kulsprutepistol år 2012 deltog 160 personer och dessa genomförde ungefär 440 starter. Det finns inom förbundet cirka 1 300 personer som innehar skyttekort för kulsprutepistol och under de senaste åren har 75 nya skyttekort beviljats.³

5.4 Försvarsmaktens syn på den civila verksamheten med helautomatiska vapen

Utredningen har samrått med Försvarsmakten i frågan om det kan finnas berättigade behov som kan medföra att tillstånd till innehav av helautomatiska vapen bör medges. Försvarsmakten har uppgett att de inte ser något behov av att ha kvar möjligheten för en enskild person att få tillstånd att inneha automatvapen. Personal som behöver skjutvapen på grund av sin tjänst i Försvarsmakten, eller på annan grund har en uppgift i krigsorganisationen, får vapen tilldelade av Försvarsmakten. Myndigheten är av den uppfattningen att tillräcklig skjutskicklighet för uppdrag inom Försvarsmakten endast kan uppnås om skytten övar på just det vapen som ska an-

³ Enligt uppgift från Svenska Skyttesportförbundet.

vändas inom ramen för uppdraget och Försvarsmakten tillåter inte att privata skjutvapen används i tjänsten.⁴

När det gäller föreningar för målskyttes möjligheter att erhålla tillstånd att inneha skjutvapen har Försvarsmakten uppgett att myndigheten för skjutvapenutbildning har ett behov av de frivilliga försvarsorganisationerna. Myndighetens behov av sådan utbildning avser de skjutvapen som Försvarsmakten använder i insatsverksamheten, såväl i Sverige som utomlands. I dessa fall överlämnar Försvarsmakten, som lån, det antal skjutvapen som erfordras för utbildningen till den aktuella föreningen enligt vad som följer av 2 kap. 2 § första stycket 2 vapenförordningen. Försvarsmakten anser därför att möjligheten för en frivillig försvarsorganisation att utan krav på tillstånd inneha ett skjutvapen som har överlämnats av Försvarsmakten enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet bör finnas kvar. Däremot ser Försvarsmakten inte att en frivillig försvarsorganisation för sina åtaganden gentemot Försvarsmakten har behov av att inneha andra automatvapen än de som överlämnas av myndigheten. Försvarsmakten bedömer dock att det kan vara av värde för en sådan organisation att utifrån egna behov kunna förvärva och få tillstånd för andra typer av skjutvapen än helautomatiska vapen.

5.5 Överväganden och förslag

Utredningens förslag: Tillstånd att inneha helautomatiska skjutvapen får endast meddelas för samlingsändamål.

De delar av 3 kap. 3 och 4 §§ vapenlagen (1996:67) som rör helautomatiska skjutvapen, ska utgå.

Bestämmelserna i 2 kap. 10 d och 16 §§ vapenlagen om tillstånd att driva handel med skjutvapen ska endast gälla helautomatiska vapen för samlingsändamål.

Utredningens bedömning: Bestämmelsen om att föra in skjutvapen till Sverige, 2 kap. 11 § vapenlagen, kommer endast att gälla helautomatiska skjutvapen för samlingsändamål.

⁴ Det kan i detta sammanhang nämnas att Försvarsmakten inte längre använder kulsprute-pistol i sin verksamhet.

Utredningen har enligt uppdraget att ta ställning till om det finns några behov som kan berättiga att enskilda medges innehav av helautomatiska vapen. Under utredningens arbete har frågan uppkommit om föreningar för målskytte även ska omfattas av ett eventuellt förslag rörande civilt innehav av helautomatiska vapen (se utredningens förslag i avsnitt 3.3 rörande föreningar för jakt eller målskytte). Enligt direktiven kan utredningen ta upp närliggande frågor som har samband med de frågeställningar som ska utredas. Utredningen känner sig därför oförhindrad att överväga om även föreningarnas innehav av sådana vapen ska omfattas av en eventuell reglering.

Frågan är om det kan anses finnas behov som kan berättiga att tillstånd att inneha helautomatiska vapen meddelas? För den som utövar skytte med helautomatiska vapen är intresset självklart stort av att kunna fortsätta med sin idrott. Helautomatiska vapen kan dock på grund av sin eldkraft döda eller allvarligt skada ett stort antal människor på kort tid. Ett sådant vapen kan därför vara mycket farligt i händerna på en person med brottsliga avsikter. I nuläget är det främst illegala vapen som används vid grova våldsbrott.⁵ Mot bakgrund av att helautomatiska vapen är att anse som särskilt farliga vapen finns det emellertid ett stort behov av att kontrollera att legala sådana vapen inte missbrukas. Ett förbud mot helautomatiska vapen skulle förhindra att legala helautomatiska vapen hamnar på den illegala marknaden. Ur ett brottsförebyggande perspektiv anser utredningen således att helautomatiska skjutvapen inte bör vara tillåtna för civilt bruk, varken för enskilda eller föreningar.

På grund av helautomatiska vapens särskilda farlighet ska EU:s medlemsländer enligt vapendirektivet vidta alla lämpliga åtgärder för att förbjuda förvärv och innehav av sådana vapen. Endast i särskilda fall får, enligt direktivet, tillstånd till innehav av helautomatiska vapen meddelas. Enligt nuvarande reglering tillåts civilt innehav av helautomatiska vapen om det föreligger synnerliga skäl. Möjligheten att inneha helautomatiska vapen finns enligt förarbetena (se prop. 1999/2000:27 s. 40) mot bakgrund av att de frivilliga organisationerna, enligt Riksdagens försvarsbeslut för åren 1997–2001, intog en viktig roll i landets totalförsvar och att helautomatiska vapen användes inom dessa organisationers verksamhet. Försvarsmaktens nuvarande inställning är att den inte ser något behov av att ha kvar möjligheten för en enskild person eller föreningar för målskytte att få

⁵ Se Brås rapport, Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007, s. 68.

tillstånd att inneha helautomatiska vapen. Mot bakgrund av Försvarmaktens förändrade uppfattning har utredningen svårt att se några behov som kan berättiga civilt innehav av helautomatiska vapen. Utredningen anser sammanfattningsvis, främst ur ett brottsförebyggande perspektiv men även på grund av Sveriges åtagande enligt vapendirektivet och Försvarmaktens nuvarande inställning, att civilt innehav av helautomatiska vapen inte ska tillåtas.

Det bör dock nämnas att Försvarmakten anser att möjligheten för en frivillig försvarsorganisation att utan krav på tillstånd inneha ett skjutvapen som har överlämnats av Försvarmakten enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, bör finnas kvar (se 2 kap. 2 § första stycket 2 vapenförordningen). Utredningen lämnar emellertid inte något förslag till ändring av dessa bestämmelser och denna möjlighet torde oförändrad finnas kvar.

Erkända samlares innehav av vapen och ammunition torde normalt falla utanför vapendirektivets tillämpningsområde (se artikel 2.2 vapendirektivet och jämför prop. 1995/96:52 s. 34 ff.). Av vapenlagen framgår att tillstånd att inneha ett skjutvapen får meddelas för samlingsändamål och som huvudregeln får dessa vapen inte användas för skjutning (se 2 kap. 4 §). Särskilda skäl fordras också för innehav av helautomatiska vapen för samling (se 2 kap. 6 §). Enligt de allmänna råden i 6 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP 551-3) medför samlingarna i många fall särskilda risker från säkerhetssynpunkt, vilket innebär att särskilda krav bör ställas på en vapensamlares personliga kvalifikationer. Det bör därför enligt råden stå klart att sökanden har ett seriöst intresse för verksamheten. I råden anges att även privata samlingar godtas och att det inte uppställs något krav på att vapensamlingen ska hållas tillgänglig för visning för allmänheten eller annars tjäna ett allmänt intresse. Kulsprutepistoler eller andra helautomatiska skjutvapen bör emellertid enligt råden i regel inte tillåtas ingå i en privat vapensamling. Enligt utredningens mening kan en samling av vapen inom ett avgränsat område ofta ha ett betydande vapenhistoriskt värde. Dessa värden riskerar att gå förlorade om innehav av helautomatiska vapen för samlingsändamål inte alls tillåts. Utredningen anser att risken för att helautomatiska vapen hamnar på den illegala marknaden även gör sig gällande för helautomatiska vapen för samlingsändamål. Risken gäller framför allt vapen i privata samlingar och inte i lika stor utsträckning för samlingar av mer offentlig karaktär, såsom museum. Då polismyndigheten som regel inte bör tillåta helautomatiska vapen i en privat

vapensamling, talar de brottsförebyggande skälen inte fullt lika starkt mot innehav av helautomatiska skjutvapen för samlingsändamål som mot innehav för andra ändamål. Utredningen finner mot denna bakgrund att tillstånd till innehav av helautomatiska vapen ska kunna tillåtas för samlingsändamål.

I 2 kap. 10 d och 16 §§ vapenlagen regleras handel med helautomatiska skjutvapen. Då tillstånd att inneha helautomatiska vapen endast ska kunna meddelas för samling föreslår utredningen att det i dessa bestämmelser ska anges att det rör sig om handel med helautomatiska vapen för samlingsändamål.

Förslaget om helautomatiska vapen medför att regleringen av tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige (se 2 kap. 11 § vapenlagen) och utlåning av skjutvapen, endast kommer att gälla sådana vapen som innehas för samlingsändamål. När det gäller utlåning i 3 kap. 3 och 4 §§ vapenlagen reglerar bestämmelserna utlåning av skjutvapen för användning under långgivarens uppsikt eller för övning eller tävling. Som huvudregel får ett vapen som innehas för samling inte användas för skjutning, vilket det är frågan om i 3 och 4 §§. Detta innebär att de delar av bestämmelserna som rör helautomatiska vapen ska utgå.

Förslaget medför också att Rikspolisstyrelsen bör göra en översyn över de föreskrifter som rör helautomatiska vapen.

Efter att den föreslagna bestämmelsen trätt i kraft kommer det inte att meddelas några nya tillstånd att inneha helautomatiska vapen annat än för samlingsändamål. Mot bakgrund av helautomatiska vapens särskilda farlighet är det önskvärt att också redan meddelade tillstånd att inneha sådana vapen, som inte avser samlingsändamål, upphör att gälla. Det kan för den som innehar ett helautomatiskt vapen finnas ett behov av att under en övergångstid trappa ner målskyttet och avyttra vapnen. En lämplig övergångstid bedöms vara fem år från det att förbudet för nya tillstånd införs. Det sagda ska framgå av en särskild övergångsbestämmelse (se kap. 9).

I avsnitt 6.6 föreslår utredningen att bestämmelserna om inlösen i 7 kap. 1 § vapenlagen ska gälla för det fall tillstånd att inneha skjutvapen har upphört att gälla, till exempel på grund av att innehav av helautomatiska vapen förbjuds. Det kan därför bli aktuellt med inlösen av helautomatiska vapen. Polismyndigheten prövar frågor om inlösen och den ersättning som ska betalas är vapnets marknadsvärde (se 7 kap. 4 och 5 §§ vapenlagen).

6 Förutsättningar för innehav av halvautomatiska skjutvapen

Halvautomatiska skjutvapen används vid jakt och målskjutning. Ett halvautomatiskt vapen är relativt sett farligare än ett vapen som måste laddas om manuellt efter att ett skott har avlossats. Det finns därför skäl att se mer restriktivt på innehav av halvautomatiska vapen än sådana som saknar automatisk funktion över huvud taget. Enligt Rikspolisstyrelsen är det även möjligt att bygga om ett halvautomatiskt vapen till ett helautomatiskt med vapendelar som inte kräver tillstånd. Detta talar enligt kommittédirektiven för att särskilda regler bör gälla för att få tillstånd till innehav av sådana vapen. I uppdraget ligger därför att utreda under vilka förutsättningar enskilda bör kunna medges tillstånd till innehav av halvautomatiska vapen.

6.1 Nuvarande ordning

Ett halvautomatiskt skjutvapen definieras i bilagan till vapenförordningen (1996:70) som ett skjutvapen som laddar om automatiskt varje gång ett skott avfyras och som endast kan avfyra ett skott per tryck på avtryckaren.

6.1.1 Målskytte

Tillstånd att inneha enhandsvapen får enligt 2 kap. 6 § första stycket vapenlagen (1996:67) meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Start- och signalvapen undantas från kravet. Under vilka förutsättningar synnerliga skäl ska anses föreligga utvecklas inte i förarbetena (se dock RÅ 2004 ref. 32). Ett tillstånd för en enskild att inneha ett enhandsvapen för flerskott, ska enligt huvudregeln tidsbegränsas till att gälla i högst fem år (se 2 kap. 6 § andra stycket vapenlagen).

Enligt övergångsbestämmelserna, SFS 2000:147, punkten 2, gäller bestämmelsen om tidsbegränsade tillstånd endast tillstånd som meddelas efter ikraftträdandet den 1 juli 2000.

I vapenförordningen finns regler om vilka särskilda krav som ställs på en person för att han eller hon ska anses ha visat sig kunna handha ett visst skjutvapen. För att få tillstånd att inneha ett enhandsvapen, som inte är ett jaktvapen och som inte heller är effektbegränsat, ska den sökande vara aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation, ha visat prov på särskild skjutskicklighet och som huvudregel ha fyllt 18 år. (Se 2 kap. 3 §.)

Tillståndsgivningen bör enligt de allmänna råden i 5 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP551-3) vara mycket restriktiv för enhandsvapen. Utredningen i dessa ärenden bör därför vara särskilt noggrann och följa strängare normer än vad som gäller i fråga om andra skjutvapen. Den restriktiva bedömningen bör omfatta samtliga de krav som uppställs för vapeninnehav och innefatta, förutom sökandens kvalifikationer och behov av vapnet, även vapnets lämplighet för det angivna ändamålet.

Enhandsvapen för flerskott är, enligt de allmänna råden, mycket eftertraktade i kriminella kretsar. Vapnen anses därför som särskilt stöldbegärliga och särskilt farliga. Syftet med tidsbegränsningen av tillstånd till innehav av dessa vapen är att få en kontinuerlig kontroll av att förutsättningarna föreligger för fortsatt innehav av vapnen. En vapeninnehavare med ett tidsbegränsat tillstånd bör enligt de allmänna råden göra en ny ansökan i så god tid att denna hinner behandlas av polismyndigheten före giltighetstidens slut. Även om ansvaret för en ny ansökan vilar på tillståndshavaren bör polismyndigheten underrätta vederbörande i god tid innan tillståndet upphör att gälla. Underrättelsen bör även innehålla upplysning om att vapnet inte får innehas sedan tillståndstiden upphört samt att vapnet i sådana fall kommer att tas i beslag och att ansvar för olagligt innehav aktualiseras.

Vapenlagstiftningen innehåller inte några regler som särskilt tar sikte på innehav av halvautomatiska vapen som inte är enhandsvapen.

6.1.2 Jakt

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18 och 2010:9) om jakt och statens vilt, innehåller bestämmelser om vilka vapen som får användas vid jakt.¹ Kulgevär av halvautomatisk eller pumpprepeterande typ får enligt 9 § NFS 2002:18 inte ha vik- eller fällbar kolv eller kolv av teleskopisk typ. Enligt 11 § NFS 2010:9 får halvautomatiska kulgevär av civil typ, ursprungligt konstruerade och tillverkade för jakt, och som till konstruktion och utseende avser att efterlikna konventionella, manuellt omladdade kulgevär för jakt – förutom vad gäller omladdningsfunktionen – användas vid jakt. I bestämmelsens andra och tredje stycken anges att halvautomatiska kulgevär för jakt får ha en magasinskapacitet om högst två eller fem patroner, samt en patron i vapnets patronläge. Antalet patroner är beroende av vilken djurart som jagas. Ett halvautomatiskt hagelvapen får endast laddas med tre patroner, varav två i magasinet och en i patronläget (se 5 § NFS 2002:18). Magasinet ska vara reducerat eller spärrat så att det inte går att ladda med flera patroner.

6.2 Tidigare överväganden

Regeringen tillkallade år 1995 en särskild utredare med uppdrag att bland annat göra en genomgripande översyn av vapenlagstiftningen med inriktning på att förebygga våldsbrott – 1995 års vapenutredning. Under våren 1998 överlämnade utredningen slutbetänkandet En samlad vapenlagstiftning (SOU 1998:44). I den efterföljande propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/2000:27 s. 31 ff.) lämnade regeringen förslag på att tillstånd till innehav av enhandsvapen för flerskott och helautomatiska skjutvapen skulle tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talade emot det. Förslaget antogs av riksdagen och trädde i kraft den 1 juli 2000.

Enligt den tidigare ordningen fick ett tillstånd tidsbegränsas om det med hänsyn till särskilda omständigheter kunde förutses att vapnet inte skulle komma att behövas varaktigt. Enligt Rikspolisstyrelsens allmänna råd tog bestämmelsen i första hand sikte på tillstånd för enhandsvapen och helautomatiska vapen. Det förslag 1995 års vapenutredning lämnade innebar att tillstånd till innehav av skjut-

¹ Bemyndigandet till Naturvårdsverket ges i 10 § jaktförordningen (1987:905).

vapen för målskytte och skydd² samt enhandsvapen för jakt skulle tidsbegränsas till att gälla i högst fem år. Enligt regeringen var det emellertid viktigt att ytterligare skärpningar av vapenlagstiftningen verkligen var motiverade och att de uppnådde avsett syfte samt inte onödigtvis försvårade vapenhanteringen för de seriösa vapeninnehavarna. Flera remissinstanser hade pekat på att utredningens förslag kunde leda till vissa praktiska olägenheter för vapeninnehavarna, inte minst för dem som praktiserade målskytte på högre nivå. Mot den bakgrunden ansåg regeringen att de vapenkategorier för vilka tidsbegränsade tillstånd borde komma i fråga kunde begränsas ytterligare i förhållande till utredningens förslag. En lämplig avgränsning var enligt regeringen att låta tidsbegränsade tillstånd komma i fråga främst för sådana skjutvapen som var särskilt stöldbegärliga eller särskilt farliga.

Av befintlig statistik framgick att enhandsvapen i förhållande till sitt totala antal var mycket stöldbegärliga. Eftersom de var lätta att ta med sig och gömma utgjorde de också enligt regeringen en särskild fara samt torde vara mycket eftertraktade i kriminella kretsar.³ Regeringen anförde mot bakgrund av detta att en begränsning av antalet enhandsvapen framstod som väl motiverat. Alla typer av helautomatiska skjutvapen utgjorde enligt regeringen, på grund av sin eldkraft, en särskild fara och med hänsyn till dessa vapens särskilda farlighet ansåg regeringen att tillstånd att inneha helautomatiska skjutvapen som huvudregel alltid skulle tidsbegränsas.

När det gällde jaktvapen, inte minst hagelgevär, anförde regeringen att de var stöldbegärliga och inte sällan användes i samband med våldsbrottslighet. Vid prövning av tillstånd till innehav av sådana vapen ansågs kravet på behov av vapnet normalt sett uppfyllt i och med att sökanden hade avlagt jägarexamen. En sådan examen gällde enligt regeringen utan begränsning i tiden och det skulle således endast bli fråga om en lämplighetskontroll vid en förnyad prövning i dessa fall. Regeringen var av uppfattningen att kontrollen av en innehavares lämplighet borde ske på andra sätt än genom att tillstånden tidsbegränsades. Av detta skäl ansåg regeringen att tillstånd för innehav av jaktvapen⁴ inte skulle tidsbegränsas.

² Utredningen föreslog skydd som giltigt skäl för tillstånd till innehav av vapen, se SOU 1998:44 s. 120 f.

³ Enhandsvapen som inte kan avfyra mer än ett skott utan omladdning bedömde regeringen dock som generellt sett mindre farliga och dessa undantogs därför från regleringen.

⁴ Detta ställningstagande gällde dock inte enhandsvapen för flerskott som var jaktvapen.

6.3 Statistiska uppgifter över innehav av halvautomatiska skjutvapen

Utredningen har från det centrala vapeninnehavarregistret (september 2012) fått uppgift om antal giltiga licenser på halvautomatiska vapen för målskytte och jakt. Av uppgifterna framgår att det finns omkring 60 000 tillstånd till halvautomatiska vapen för målskytte. Av dessa tillstånd avser drygt 700 kulgevär, omkring 1 400 hagelgevär och nästan 58 000 enhandsvapen. När det gäller halvautomatiska vapen för jakt finns det enligt registret cirka 25 000 tillstånd för kulgevär och 27 000 tillstånd för hagelgevär.⁵

6.4 Överväganden och förslag om tillstånd att inneha halvautomatiska skjutvapen för målskytte

Utredningens förslag: Tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte får inte meddelas för sådana vapen som kan laddas med mer än sex patroner.

Tillstånd för enskild att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

Utredningens bedömning: Tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige enligt 2 kap. 11 § vapenlagen (1996:67) begränsas i fråga om halvautomatiska kulgevär för målskytte, till sådana vapen som högst kan laddas med sex patroner.

Ett kommande förslag om att begränsa tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte till sådana vapen som högst kan laddas med mer än sex patroner, torde beröras av direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter.

⁵ Det bör noteras att det finns felkällor i uppgifterna från det centrala vapeninnehavarregistret. En av felkällorna är att laddsystemet på vapnet inte alltid registrerats eller registrerats på ett felaktigt sätt av den som lagt in uppgifterna i registret. Detta innebär att det kan finnas fler halvautomatiska vapen för jakt och målskytte än vad som framgår av redovisad statistik.

6.4.1 Begränsning av tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte

Tillstånd att inneha vapen bör inte beviljas annat än när det är motiverat med hänsyn till ändamålet och sökandens behov av vapnet. När det gäller särskilt farliga vapen bör tillståndsgivningen vara än mer restriktiv. I vapenlagstiftningen tar detta sig bland annat uttryck i att det krävs synnerliga skäl för tillstånd till helautomatiska vapen och enhandsvapen samt att tillstånden för dessa vapen är begränsade till högst fem år. Helautomatiska vapen anses som särskilt farliga på grund av sin eldkraft och enhandsvapen anses utgöra en särskild fara eftersom de är lätta att gömma och ta med sig samt att de är mycket eftertraktade i kriminella kretsar. Det finns dock även andra typer av skjutvapen än helautomatiska vapen och enhandsvapen som det, enligt utredningens bedömning, kan finnas anledning att särskilt reglera på grund av vapnens farlighet.

Ett vapens farlighet är bland annat beroende av dess eldkraft. Vid bedömningen av eldkraften har ammunitionsklassen, som bestäms utifrån kulans vikt och anslagsenergi, men även antal patroner som kan avskjutas i följd samt omladdningshastigheten betydelse. Halvautomatiska vapen laddar om automatiskt varje gång ett skott avfyras och kan avfyras ett skott per tryck på avtryckaren. Rekylen eller gastrycket används för att ladda nästa skott och en snabb skytt kan avlossa flera skott i sekunden med ett halvautomatiskt vapen.

I vapenlagstiftningen finns inte några regler som särskilt tar sikte på innehav av halvautomatiska vapen som inte är enhandsvapen. De halvautomatiska kulgevär som används vid *målskytte* liknar till utseende och konstruktion vapen som används för stridsändamål eller som utvecklats för militära eller polisiära behov. Karakteristiskt för dessa kulgevär är att de ofta har en kompakt konstruktion, utbytbara magasin och att kolven går att fälla eller skjuta in i vapnet. Till de flesta vapenfabrikat finns ytterligare militära tillbehör, till exempel i form av möjlighet att fästa en bajonett på pipan samt fästpunkter för lasersikten, lampa och avståndsmätare. Sådana kulgevärs magasin kapacitet kan uppgå till 30 patroner eller mer. En tränad skytt kan dessutom byta magasin på några sekunder och därefter i snabb följd skjuta det antal patroner som finns i magasinet. I en sådan situation blir det halvautomatiska kulgevärets eldkraft jämförbart med ett helautomatiskt vapen. Ett halvautomatiskt kulgevär med ett stort magasin kan därför bli mycket farligt i orätta händer. Detta visar bland annat händelserna på Utøya i

Norge i juli 2011. En faktor som även påverkar bedömningen av vapnets farlighet är möjligheten att bygga om ett sådant halvautomatiskt kulgevär till ett helautomatiskt med vapendelar som inte kräver tillstånd. Halvautomatiska kulgevär vars konstruktion liknar helautomatiska skjutvapen är på grund av sina egenskaper i kriminella sammanhang att betrakta som mycket farliga och särskilt attraktiva. Mot bakgrund av de angivna omständigheterna är ett halvautomatiskt kulgevär som har ett militärt ursprung att anse som ett särskilt farligt vapen.

När det gäller halvautomatiska kulgevär för *jakt* regleras användningen av dessa i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18 och 2010:9) om jakt och statens vilt. För jakt är endast halvautomatiska kulgevär av civil typ, ursprungligt konstruerade och tillverkade för jakt, och som till konstruktion och utseende avser att efterlikna konventionella, manuellt omladdade kulgevär för jakt, tillåtna. Även magasinskapaciteten – högst två eller fem patroner, samt en patron i vapnets patronläge – är reglerad.⁶

För att förebygga och förhindra kriminella handlingar föreslår utredningen att tillstånd att inneha helautomatiska vapen inte ska få meddelas annat än för samlingsändamål, då de på grund av sin eldkraft kan utgöra en särskild fara (se avsnitt 5.5). Om skytten är tränad på att byta magasin och magasinerna har en hög kapacitet, kan de halvautomatiska kulgevärens eldkraft vara jämförbara med helautomatiska vapen. När det gäller halvautomatiska kulgevär för jakt finns det bestämmelser som reglerar deras konstruktion, utseende och magasinskapacitet (se 11 § NFS 2010:9). Utredningen finner på grund av detta inte att det i nuläget finns något behov av att reglera halvautomatiska kulgevär för jakt. Halvautomatiska kulgevär för målskytte omfattas inte av motsvarande regler. Till halvautomatiska kulgevär med löstagbara magasin är det möjligt att foga vapenmagasin som kan laddas med ett stort antal patroner. Det finns sålunda starka brottsförebyggande skäl som talar för att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär med löstagbara magasin, på samma sätt som avseende helautomatiska vapen, inte bör beviljas. När det gäller halvautomatiska kulgevär med fasta magasin är det antal patroner som kan avskjutas i följd begränsat av de fasta magasinens kapacitet. I syfte att förebygga brott bör emellertid också det antal patroner som kan laddas i halvautomatiska kulgevär med fasta magasin begränsas. Skadeverkningarna

⁶ Se 11 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:9) om jakt och statens vilt.

kan som nämnts bli stora om ett sådant vapen med en hög magasin kapacitet hamnar i händerna på en person med brottsliga avsikter. Det är därför rimligt att sätta gränsen vid vapen som högst kan laddas med sex patroner, det vill säga i praktiken vapen med fem patroner i magasinet och en patron i vapnets patronläge. Utredningen föreslår således att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte inte ska få meddelas för sådana vapen som har löstagbara magasin och att tillståndsgivningen för halvautomatiska kulgevär för målskytte med fasta magasin ska begränsas till vapen som inte kan laddas med mer än sex patroner. Regleringen bör utformas på så sätt att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte inte får meddelas för vapen som kan laddas med mer än sex patroner. Bestämmelsen bör tas in i den del av vapenlagen som innehåller regler om vapentillstånd. Den begränsning som föreslås torde i praktiken endast påverka den skytteform inom International Practical Shooting Confederation Sverige som använder halvautomatiska kulgevär.

Utredningens uppdrag omfattar enskilda personers tillstånd till innehav av halvautomatiska vapen. Enligt direktiven kan utredningen även ta upp närliggande frågor som har samband med de frågeställningar som ska utredas. Utredningen väljer därför att ta ställning till om även skytteföreningars innehav av sådana vapen ska begränsas. Enligt utredningens mening gör de ovan nämnda riskerna med halvautomatiska kulgevär för målskytte också sig gällande då dessa vapen innehas av skytteföreningar. Utredningen finner därför att den föreslagna begränsningen även ska gälla föreningar för målskytte.

Det bör i detta sammanhang nämnas att ett liknande resonemang torde kunna tillämpas på enhandsvapen. Utredningen anser dock i nuläget att det ur ett brottsförebyggande perspektiv är tillräckligt att föreslå en reglering avseende de halvautomatiska kulgevärens magasin.

6.4.2 Tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte tidsbegränsas

Enligt statistiken från det centrala vapeninnehavarregistret finns i dag omkring 700 tillstånd till innehav av halvautomatiska kulgevär för målskjutning. Utredningen föreslår ovan att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte inte får meddelas för vapen

som kan laddas med mer än sex patroner. Det totala antalet tillstånd kommer som en följd av utredningens förslag sannolikt att minska. De halvautomatiska kulgevären kan även med den föreslagna begränsningen vara attraktiva i kriminella kretsar, bland annat utifrån vapnens utseende och att de är enkla att hantera. Det är därför angeläget att samhället har kontroll över sådana vapen. Utredningen föreslår mot denna bakgrund att tillstånd till halvautomatiska kulgevärlar för målskytte ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

Den föreslagna bestämmelsen om tidsbegränsade tillstånd bör gälla endast tillstånd som meddelas efter ikraftträdandet. Detta ska framgå av en särskild övergångsbestämmelse (se kap. 9).

6.4.3 Konsekvenser av förslagen

För tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige gäller samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapen (se 2 kap. 11 § vapenlagen). Förslaget att begränsa tillstånden för halvautomatiska kulgevärlar för målskjutning medför att regleringen av tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige omfattar denna inskränkning. Rätten att föra in skjutvapen till Sverige kommer således i fråga om halvautomatiska kulgevärlar för målskjutning att begränsas till sådana vapen som högst kan laddas med sex patroner.

Enligt 2 kap. 10 d § vapenlagen ska det i ett tillstånd att driva handel med skjutvapen anges vilka typer av vapen som tillståndet avser. Tillståndet ger sedan en rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Den föreslagna inskränningen när det gäller halvautomatiska kulgevärlar torde innebära att polismyndigheten inte kommer att ange sådana vapen i tillstånd att driva handel med skjutvapen. Detta innebär, enligt utredningens bedömning, att bestämmelserna om handel med skjutvapen inte behöver ändras till följd av förslaget.

Förslagen medför också att Rikspolisstyrelsen bör göra en översyn över sina föreskrifter.

6.4.4 Berörs förslaget av direktiv 98/34/EG?

Enligt uppdraget ska utredningen beakta om kommande förslag berörs av Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska

standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informations-samhällets tjänster⁷, i dess lydelse enligt rådets direktiv 2006/96/EG av den 20 november 2006⁸ (direktiv 98/34/EG). Avsikten med direktiv 98/34/EG är att genom en förebyggande kontroll skydda den fria rörligheten för varor. Denna kontroll erfordras eftersom de tekniska föreskrifter som omfattas av direktivet kan utgöra hinder för handeln med varor mellan medlemsstaterna. Enligt direktivet ska medlemsstaterna omedelbart till kommissionen överlämna alla förslag till tekniska föreskrifter och redovisa skälen till varför det är nödvändigt att utfärda en sådan teknisk föreskrift (se artikel 8.1). Frågan är om förslaget att begränsa tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte till sådana vapen som högst kan laddas med sex patroner är att betrakta som en teknisk föreskrift enligt direktivet?

Enligt EU-domstolens praxis omfattar begreppet ”teknisk föreskrift” i direktiv 98/34/EG tre kategorier.⁹ Dessa avser för det första ”teknisk specifikation” (se artikel 1.3), för det andra ”annat krav” (se artikel 1.4) och för det tredje ett förbud mot tillverkning, import, saluföring eller användning av produkten (se artikel 1.11). För att en nationell bestämmelse ska omfattas av den första kategorin (teknisk specifikation), måste den nationella bestämmelsen med nödvändighet avse produkten och en av de egenskaper som krävs av produkten måste fastställas genom bestämmelsen.¹⁰ Enligt utredningens bedömning rör begränsningen själva vapentillståndet och inte vapnet i sig.¹¹ Detta innebär följaktligen att vapnets egenskaper inte fastställs av förslaget, som således inte torde utgöra tekniska specifikationer i den mening som avses i direktiv 98/34/EG.

För att nationella bestämmelser ska kunna betraktas som ett ”annat krav”, krävs enligt EU-domstolen att bestämmelserna utgör villkor som på ett väsentligt sätt kan påverka produktens sammansättning,

⁷ EGT L 204, s. 37.

⁸ EUT L 363, s. 81.

⁹ Se dom av den 21 april 2005 i mål C-267/03, Lindberg, REG 2005, s. I-3247, punkt 54, och av den 8 november 2007 i mål C-20/05, Schwibbert, REG 2007, s. I-9447, punkt 34, samt dom av den 9 juni 2011 i mål C-361/10, Intercommunale Interrosane och Fédération de l'industrie et du gaz, REU 2011, s. I-0000, punkt 11.

¹⁰ Se dom av den 9 juni 2011 i mål C-361/10, Intercommunale Interrosane och Fédération de l'industrie et du gaz, REU 2011, s. I-0000, punkt 15.

¹¹ Jämför dom av den 19 juli 2012 i mål Fortuna sp. z o.o. (C-213/11), Grand sp. z o.o. (C-214/11) och Forta sp. z o.o. (C-217/11) mot Dyrektor Izby Celnej w Gdyni. Begäran om förhandsavgörande: Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku – Polen, punkt 29.

natur eller saluföring.¹² Förslaget i fråga om halvautomatiska kulgevär innebär att vapentillstånd inte kommer att meddelas för vapen som kan laddas med mer än sex patroner. I praktiken medför detta att sådana vapen inte kommer att saluföras i Sverige. Utredningen gör således bedömningen att förslaget kommer att påverka handeln med sådana vapen på ett väsentligt sätt.¹³

Den tredje kategorin av tekniska föreskrifter avser förbud mot bland annat användning av en produkt. Det framgår av EU-domstolens praxis att det ska röra sig om nationella bestämmelser enligt vilka användning för ändamål som rimligen kan förväntas för produkten i fråga endast medges i rent marginell utsträckning.¹⁴ Förslaget avseende halvautomatiska kulgevär för målskytte innebär ett förbud mot att meddela tillstånd att inneha sådana vapen som kan laddas med mer än sex patroner. Mot denna bakgrund anser utredningen att förslaget torde anses utgöra sådana tekniska föreskrifter som berörs av direktiv 98/34/EG.

Den fria rörligheten för varor kan hindras oberoende av de skäl som ligger bakom antagandet av de aktuella föreskrifterna.¹⁵ Detta innebär att de brottsförebyggande motiven bakom den föreslagna begränsningen således inte påverkar anmälningsskyldigheten i artikel 8.1.

Enligt EU-domstolens praxis är en teknisk föreskrift som inte anmälts att anse som ogiltig och kan inte tillämpas mot enskilda personer.¹⁶ Det ankommer således på nationell domstol att vägra att tillämpa föreskriften.

Mot denna bakgrund anser utredningen sammanfattningsvis att ett kommande förslag om en begränsning av tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär berörs av direktiv 98/34/EG. Om regeringen avser att genomföra förslaget bör således kommissionen få ta del av den tekniska föreskriften på ett förslagsstadium.

¹² Se, dom av den 21 april 2005 i mål C-267/03, Lindberg, REG 2005, s. I-3247, punkt 72, samt dom av den 9 juni 2011 i mål C-361/10, Intercommunale Interrosane och Fédération de l'industrie et du gaz, REU 2011, s. I-0000, punkt 20.

¹³ Se, dom av den 21 april 2005 i mål C-267/03, Lindberg, REG 2005, s. I-3247, punkt 78 samt dom av den 19 juli 2012 i mål Fortuna sp. z o.o. (C-213/11), Grand sp. z o.o. (C-214/11) och Forta sp. z o.o. (C-217/11) mot Dyrektor Izby Celnej w Gdyni. Begäran om förhandsavgörande: Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku – Polen, punkt 36.

¹⁴ Se dom av den 21 april 2005 i mål C-267/03, Lindberg, REG 2005, s. I-3247, punkt 77.

¹⁵ Se dom av den 20 mars 1997 i mål C-13/96, "Bic Benelux", REG 1997, s. 1-1753, punkt 19.

¹⁶ Se dom av den 30 april 1996 i mål C-194/94, CIA Security International, REG 1996, s. I-2201, punkterna 40 och 48, och av den 8 september 2005 i mål C-303/04, punkterna 40, 41, 44 och 50.

6.5 Överväganden och förslag om fortsatt giltighet av tidsbegränsade tillstånd

Utredningens förslag: Om en ansökan om förnyande av tillstånd till innehav av helautomatiska vapen för samlingsändamål, enhandsvapen för flerskott eller halvautomatiska kulgevär för målskytte getts in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång ska tillståndet gälla till dess beslut i frågan vunnit laga kraft.

Tillstånd till innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott är enligt 2 kap. 6 § andra stycket vapenlagen tidsbegränsade till högst fem år. Enligt företrädare för skytterörelsen är det inte ovanligt att polismyndigheten inte hinner behandla en ansökan om förnyat vapentillstånd före giltighetstidens utgång, trots att ansökan getts in i god tid. Skytterörelsen har framfört att skyttarna känner en stor osäkerhet över hur de ska hantera vapnen i en sådan situation.

Enligt de allmänna råden i 7 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP551-3) bör en vapeninnehavare med ett tidsbegränsat tillstånd ansöka i så god tid att ansökan hinner behandlas av polismyndigheten före giltighetstidens slut. Även om ansvaret för att ge in en ny ansökan vilar på tillståndshavaren bör polismyndigheten, enligt de allmänna råden, underrätta vederbörande i god tid innan tillståndet upphör att gälla. Underrättelsen bör innehålla upplysning om att vapnet inte får innehas sedan tillståndstiden upphört utan att vapnet i sådana fall kommer att tas i beslag och att ansvar för olagligt innehav kommer att aktualiseras.

Det åligger således tillståndshavaren att ansöka om förnyande av vapentillståndet och styrka sin behörighet att även i fortsättningen inneha skjutvapnet. Inkommer inte någon ansökan förfaller tillståndet. Vapnet innehas därefter olagligt och kan tas i beslag av polismyndigheten. I de fall polismyndighetens långa handläggningstider medför att beslut om förnyande av tillstånd inte meddelats, ligger saken utom den enskildes kontroll. Enligt utredningens bedömning framstår det inte som sannolikt att en förundersökning skulle inledas under sådana förhållanden. Det har inte heller under utredningens arbete framkommit några uppgifter om att förundersökning inletts då en ansökan om förnyande gjorts i rätt tid. Målskyttar upplever emellertid en stor osäkerhet i denna situation och är oroliga för att

en förundersökning avseende olaga vapeninnehav ska inledas mot dem. Utredningen finner mot denna bakgrund att det i vapenlagen bör tydliggöras vad som gäller om tillståndet inte förnyats trots att ansökan getts in i tid. Om det är polismyndighetens handläggningstid som gör att ett tillstånd inte förnyats anser utredningen att det är rimligt att tillståndet fortsätter att gälla fram till dess att beslut i frågan vunnit laga kraft. En förutsättning är att sökanden gett in en ansökan i god tid. Utredningen finner det vara lämpligt att kräva att ansökan ska ges in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång. Utredningen föreslår i avsnitt 6.4.2 att tillstånd till innehav av halvautomatiska kulgevär för målskytte ska tidsbegränsas. Förslaget innebär att bestämmelsen om tidsbegränsade tillstånd kommer att gälla helautomatiska vapen för samlingsändamål (se förslag i avsnitt 5.5), enhandsvapen för flerskott och halvautomatiska kulgevär för målskytte. Utredningen föreslår således att om en ansökan om förnyande av tillstånd till innehav av helautomatiska vapen för samlingsändamål, enhandsvapen för flerskott eller halvautomatiska kulgevär för målskytte getts in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång ska tillståndet gälla till dess beslut i frågan vunnit laga kraft.

Om ett tidsbegränsat tillstånd inte förnyas bör tillståndsinnehavaren, för att undgå ansvar för olaga vapeninnehav samt att vapnet tas i beslag, omgående lämna in vapnet till polisen, där det sedan antingen kan säljas eller lösas in av staten inom ramen för ett inlösenförfarande (se avsnitt 6.6).

6.6 Överväganden och förslag om inlösen då vapentillstånd upphör att gälla

Utredningens förslag: Skjutvapen ska lösas in av staten om tillstånd att inneha vapnet har upphört att gälla.

Statens inlösen av skjutvapen eller ammunition regleras av 7 kap. vapenlagen. Inlösen ska bland annat ske om tillståndet att inneha vapnet eller ammunitionen har återkallats utan att egendomen samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag (se 1 § a). Ett skjutvapen eller ammunition ska inte lösas in, om det överläts till någon som har rätt att inneha egendomen och om detta görs inom tre månader från det att tillståndet återkallades. Vapnet eller ammunitionen ska inte heller lösas in, om ansökan om tillstånd att inneha vapnet görs

inom samma tid. Avslås ansökan ska inlösen ske, om egendomen inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överläts till någon som har rätt att inneha den (se 2 §). Innehavare av ett skjutvapen eller ammunition som ska lösas in är skyldig att enligt polismyndighetens beslut lämna över vapnet eller ammunitionen till polismyndigheten eller den som myndigheten bestämmer (se 3 §). Ersättning ska betalas med ett belopp som motsvarar marknadsvärdet (se 4 §). Länsstyrelsen ska enligt 10 kap. 1 § vapenförordningen utse en eller flera värderingsmän som ska biträda polismyndigheten vid värderingen av skjutvapen och ammunition. Enligt de allmänna råden i 20 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP551-3) bör marknadsvärdet motsvaras av det värde polismyndigheten får vid en försäljning till en vapenhandlare. Av råden framgår att polismyndigheten alltid bör försöka komma överens med ägaren om ett vapens värde.

I vissa situationer kan ett tillstånd att inneha skjutvapen upphöra att gälla. Detta kan inträffa då giltighetstiden löpt ut beträffande ett tidsbegränsat tillstånd enligt 2 kap. 6 § andra stycket vapenlagen. I avsnitt 5.5 har utredningen föreslagit att samtliga tillstånd att inneha helautomatiska vapen ska upphöra att gälla efter en övergångstid (med undantag för sådana vapen som innehas för samlingsändamål). Att ett tillstånd att inneha skjutvapen upphör att gälla omfattas inte av bestämmelsen om inlösen. När ett tillstånd till ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott inte förnyas säljs vanligtvis ett sådant vapen. Frågan uppkommer hur man ska förfara med vapnet om det av något skäl inte säljs. Om ett tillstånd återkallats har vapeninnehavaren en rätt att få vapnet inlöst eller att sälja det inom ramen för inlösenförfarandet (se 7 kap. 2 § vapenlagen). Det borde, enligt utredningens mening, vara en rimlig ordning att vapen för vilka tillståndet upphört att gälla även omfattas av bestämmelsen om inlösen. Utredningen föreslår således att skjutvapen ska lösas in av staten om tillstånd att inneha vapnet har upphört att gälla.

Ett vapen som det inte längre finns ett giltigt tillstånd att inneha kan tas i beslag och ett ansvar för olagligt innehav kan aktualiseras (se avsnitt 6.5). I en sådan situation bör vapeninnehavaren lämna in vapnet till polisen, där det sedan antingen kan säljas eller lösas in av staten (se 7 kap. 2 och 3 §§ vapenlagen).

7 Vapenmagasin och andra vapendelar

Ett vapenmagasins utformning påverkar ett vapens funktion. Om ett vapens magasin byts ut till ett magasin med större kapacitet kan vapnet bli väsentligt farligare än det ursprungligen var. En sådan förändring kan också innebära att vapnet inte längre är lämpat för det ändamål som innehavaren fick tillstånd att inneha det för. Vapenlagstiftningen innehåller inte några regler om vapenmagasin. Utredningen har fått i uppdrag att ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, vapenmagasin bör utgöra en sådan vapendel som ska jämföras med skjutvapen vid tillämnningen av vapenlagen, eller om hanteringen av vapenmagasin bör kontrolleras på något annat sätt. Uppdraget omfattar också att undersöka om det finns behov av att införa motsvarande reglering när det gäller någon annan vapendel, som i dag inte är föremål för reglering.

7.1 Nuvarande ordning

7.1.1 Ordningen i Sverige

Vissa föremål jämföras med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § vapenlagen (1996:67). Detta innebär att det för dessa föremål krävs tillstånd för innehav, för att yrkesmässigt ta emot för reparation eller översyn, för handel och för införsel (se 2 kap. 1 § vapenlagen). De föremål som jämföras med skjutvapen är vissa vapendelar som är nödvändiga för ett vapens funktion eller som i övrigt påverkar funktionen, till exempel slutstycke, eldrör, pipor och stommar. Vapenlagstiftningen innehåller, som nämnts, inte några regler om vapenmagasin.

När det gäller jaktvapen reglerar Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18 och 2010:9) om jakt och statens vilt vissa förutsättningarna för att ett vapen ska få användas vid

jakt. Av 11 § andra stycket NFS 2010:9 framgår att halvautomatiska kulgevär som har en magasinskapacitet om högst två patroner (samt kan laddas med ytterligare en patron i patronläget) får användas vid jakt efter varg, björn, lodjur, bäver, utter, skogshare, mård och fågel. Vidare får halvautomatiska kulgevär användas vid jakt efter övriga arter under förutsättning att de har en magasinskapacitet om högst fem patroner (samt kan laddas med ytterligare en patron i patronläget). Enligt 5 § NFS 2002:18 får halvautomatiska hagelgevär användas vid jakt, om de är konstruerade för, eller ändrats så att de kan laddas med, högst tre patroner, varav två i magasinet och en i patronläget. Magasinet ska vara reducerat eller spärrat så att det inte går att ladda med flera patroner.

7.1.2 Ordningen i vissa andra länder

I oktober 2012 hölls det sjätte Crossfire nätverksmöte vid Europol i Haag. Vi mötet deltog bland annat delegater från *Finland, Tyskland, Lettland, Litauen, Norge* och *Sverige*. Som svar på ett frågeformulär från den svenska delegationen uppgav företrädarna för de deltagande länderna att dessa inte har någon generell rättslig reglering av vapenmagasin i frågan om maximal kapacitet eller högst tillåtna antal magasin. I Finland och Norge finns dock kapacitetsbegränsningar vid jakt. Det framkom även att inget av länderna har krav på märkning av vapenmagasin.

I *Norge* regleras i viss utsträckning vapenmagasin.¹ Enhandsvapen som har magasin som monteras utanför vapnets grepp är förbjudna i Norge. Inte heller tillåts halvautomatiska hagelgevär med så kallade rörmagasin, eller magasin förlängare som ger möjlighet till en större magasinskapacitet än fem patroner², eller som tillåter användning av avtagbara radmagasin. Den 5 december 2011 överlämnades betänkandet *Ny våpenlov* (NOU 2011:19) till det norska Justitiedepartementet. Utredningen föreslog bland annat att tillstånd ska krävas för innehav av stora lådmagasin för både enhandsvapen och gevär (tohåndsskytevåpen). Gränsen för enhandsvapen sattes till magasin över tio patroner och för gevär till magasin över 20 patroner. Utredningen föreslog också att det intas en bestämmelse i den norska vapenlagen där vapendelar som kan förändra ett

¹ Se 1–3 §§ Forskrift om forbudte skytevåpen og godkjente halvautomatiske skytevåpen, FOR 2011–09–09, nr 930.

² Förutom patronen i patronläget.

vapens karaktär, beteende eller natur till ett särskilt farligt vapen, förbjuds. Exempel på sådana vapendelar är delar som gör det möjligt att bygga om ett halvautomatiskt vapen till ett helautomatiskt. Förslaget bereds för närvarande inom det norska Justitiedepartementet.

I USA fanns tidigare nationella kapacitetsregler med en högsta begränsning om tio patroner per magasin. Dessa regler har upphört att gälla men i vissa delstater förekommer fortfarande regler om maximal kapacitet.

7.2 Hur vapenmagasin är konstruerade

Med magasin avses den behållare som innehåller ammunition till ett skjutvapen. Ur magasinet matas ammunitionen fram till pipans patronläge, vilket kan göras automatiskt eller manuellt. Magasinen kan vara löstagbara eller fasta. Fasta magasin har ofta en begränsad kapacitet genom att de är inbyggda i vapnet. Exempelvis har fasta rad- eller kryssmagasin till kulgevär vanligtvis en kapacitet om högst fem patroner. Det finns även magasin som är löstagbara, men som är avsedda att laddas med magasinet monterat i vapnet.

Löstagbara magasin är konstruerade för att vara lätta att byta och görs vanligen i metall eller hårdplast. Det finns olika typer av löstagbara magasin, som exempelvis rakt magasin, kryssmagasin, roterande magasin och trummagasin. Magasinskapaciteten för gevär brukar uppgå till mellan tre och sex patroner, men det förekommer större magasin. Pistoler och militära automatvapen eller vapen vars konstruktion bygger på militära vapen har större vapenmagasin. Magasinskapaciteten för pistoler uppgår till mellan åtta och 18 patroner, för kulsprutepistoler vanligtvis till mellan 20 och 40 patroner och för automatkarbiner till mellan tio till 30 patroner. Det finns även specialmagasin med extra stor kapacitet. För pistoler har dessa magasin möjlighet att ha upp till 30 patroner och för automatkarbiner kan magasinen laddas med 100 patroner.

7.3 Magasinskapaciteten vid målskytte

Det stora flertalet föreningar för målskytte bedriver skytte med fem patroner i magasinet samt en patron i vapnets patronläge. Exempel på sådana föreningar är Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska

Skidskytteförbundet och Svenska Mångkampsförbundet. Även om magasinerna endast innehåller fem patroner, används emellertid inte sällan vapen vars magasin kan laddas med mer än detta antal patroner. Vissa föreningar använder i sin idrott flera magasin till samma vapen, till exempel Svenska Skidskytteförbundet.

Ett skytteförbund som bedriver skytte med fler än fem patroner i magasinet är International Practical Shooting Confederation Sverige. Vid skytte med pistol används mellan 15–21 patroner i magasinet och vid skytte med gevär används mellan 20–30 patroner i magasinet.

7.4 Vapenmagasin

7.4.1 Bör vapenmagasin regleras?

Utredningens förslag: Vapenmagasin ska jämföras med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § vapenlagen (1996:67).

Vapenlagstiftningen ska bland annat förhindra att människor kommer till skada på grund av missbruk av vapen. Om ett vapen kommer i orätta händer kan skadeverkningarna bli mycket större om vapnet har en hög eldkraft. Vid bedömningen av ett vapens eldkraft har det antal patroner som kan avskjutas i följd betydelse. Andra sådana faktorer är omladdningshastigheten och ammunitionsklassen. Ett vapen kan således enkelt förändras till ett mycket farligare vapen om det förses med ett vapenmagasin med en hög kapacitet, vilket inte minst visas av händelserna på Utøya i Norge i juli 2011. Att reglera användningen av vapenmagasin kan därför vara ett sätt att begränsa de skador som kan uppkomma vid missbruk av vapen.

Användningen av vapenmagasin kan regleras på så sätt att vapenmagasin jämföras med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen (se 1 kap. 3 § vapenlagen). En sådan ordning medför bland annat att innehav av vapenmagasin som inte är fogade till skjutvapnet kräver tillstånd (se 2 kap. 1 § vapenlagen) och att såväl vapenlagens som lagen (2000:1225) om straff för smuggling, smugglingslagens, straffbestämmelser blir tillämpliga på vapenmagasin. Om vapenmagasin görs tillståndspliktiga torde tillgången till större magasin försvåras för personer med brottsliga avsikter. En sådan reglering skulle även innebära att polisen lättare kunde förebygga brott, genom en möjlighet att beslagta magasin utan tillstånd. Dessutom skulle polisen få kontroll över vilka personer som innehar stora magasin,

vilket kan underlätta både den brottsförebyggande och brottsutredande verksamheten. För att ge polisen instrument att förebygga, hindra och utreda kriminella handlingar anser utredningen således att det finns ett behov av en generell reglering där vapenmagasin jämföras med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen. Utredningen föreslår således att vapenmagasin ska jämföras med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen.

Ett annat alternativ kan vara att begränsa den tillåtna magasinskapaciteten. En sådan begränsning kan göras generell eller endast för vissa vapentyper. Vapen är att betrakta som olika farliga bland annat på grund av sin eldkraft. Som nämnts är omladdningshastigheten en omständighet som påverkar eldkraften. Detta innebär att ett halvautomatiskt vapen relativt sett är farligare än ett halvautomatiskt vapen, som i sin tur är farligare än ett manuellt omladdningsbart vapen. På grund av dessa skillnader anser utredningen att en begränsning av den tillåtna magasinskapaciteten inte bör göras generell. För att förebygga kriminella handlingar föreslår utredningen i avsnitten 5.5 och 6.4 att tillstånd till vissa särskilt farliga vapen ska begränsas, bland annat utifrån möjligheten att ladda vapnen. Förslagen innebär ett förbud mot att meddela tillstånd att inneha *helautomatiska vapen* (utom för samlingsändamål) samt att tillstånden att inneha *halvautomatiska kulgevär* för målskytte begränsas till vapen som inte kan laddas med mer än sex patroner. När det gäller halvautomatiska *enhandsvapen* gör utredningen i avsnitt 6.4 bedömningen att ett liknande resonemang torde kunna tillämpas på dessa vapen, som på halvautomatiska kulgevär. I den nuvarande situationen anser utredningen dock att det ur en brottsförebyggande synpunkt är tillräckligt att föreslå en reglering avseende de halvautomatiska kulgevärens magasin. I fråga om *manuellt omladdningsbara vapen* bedömer utredningen inte att ett magasin med hög kapacitet gör dessa vapen så farliga att en reglering av magasin bör införas.

7.4.2 Utformning av regleringen av vapenmagasin

Utredningens förslag: Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha magasin till vapnet.

Enligt utredningens mening är det mycket angeläget att effektivt kunna förhindra oberättigade magasinsförvärv. Frågan är emellertid hur en generell reglering där vapenmagasin jämföras med skjutvapen närmare bör utformas? Ett mycket stort antal magasin används i dag bland annat för jakt och målskytte. I vissa idrotter, exempelvis skidskytte, brukas även flera magasin till samma vapen. Det skulle därför medföra en mycket stor arbetsbelastning om polismyndigheten var tvungen att tillståndspröva alla vapenmagasin. En möjlig lösning skulle kunna vara att behandla vapenmagasin på samma sätt som ammunition.

Enligt 2 kap. 8 § första stycket vapenlagen får den som har tillstånd att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd inneha ammunition till vapnet. Det innebär således att det krävs särskilt tillstånd för att inneha ammunitionen som inte passar det egna vapnet eller ammunition till ett vapen man innehar för annat ändamål än skjutning, till exempel ett samlarvapen. Regleringen av ammunition innebär också ett förbud att överlåta ammunition till den som inte har tillstånd eller rätt att inneha vapnet (se 2 kap. 9 § vapenlagen). Detta innebär praktiskt att den som köper eller på annat sätt förvärvar ammunition måste kunna visa upp sitt bevis om vapentillstånd för säljaren eller annan överlåtare om denne inte genom tidigare kännedom vet att köparen har rätt att inneha ammunition.

Enligt utredningens bedömning är det rimligt att tillståndsinnehavaren utan särskilt tillstånd har rätt att inneha vapenmagasin som passar till sitt vapen och att andra vapenmagasin kräver tillstånd. Det kan inte per automatik sägas finnas behov av att inneha vapenmagasin som inte passar till de vapen man innehar. Eftersom den som har ett vapentillstånd får en oinskränkt rätt att köpa vapenmagasin, överträds med en sådan lösning inte några berättigade intressen hos de personer som innehar vapentillstånd.³ I likhet med vad som gäller för ammunition, bör det inte finnas någon begränsning i antalet magasin som får innehållas utan särskilt tillstånd. Vidare är det, enligt utredningens mening, lämpligt att rätten att utan tillstånd inneha vapenmagasin endast gäller den som har tillstånd att inneha vapen för skjutning. Detta innebär att tillstånd att inneha skjutvapen för annat ändamål, såsom prydnads-, samlar- eller affektionsvärde, inte ger rätt att inneha ett vapenmagasin som inte är fogat till vapnet. Att reglera vapenmagasin på samma sätt som ammu-

³ Jämför bedömning av ammunition i prop. 1990/91:130 s. 35.

nition torde innebära att polismyndigheten endast skulle behöva hantera en mindre mängd särskilda tillståndsärenden som rör vapenmagasin. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd får inneha magasin till vapnet. När det gäller ammunition krävs att ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser. Då ett magasin inte kan sägas ha ett ändamål uppställs inte detta krav på vapenmagasin.

Det föreligger, enligt utredningens bedömning, inte något behov av att i regleringen skilja på fasta och löstagbara magasin. I praktiken kommer emellertid endast löstagbara magasin att påverkas av förslaget då de fasta magasinerna alltid utgör en del av vapnet och omfattas av vapentillståndet.

I 2 kap. 9 § vapenlagen finns ett förbud mot att överlåta skjutvapen eller ammunition till någon som inte har rätt att inneha vapnet eller ammunitionen. Mot bakgrund av att utredningen i avsnitt 7.4.1 föreslår att vapenmagasin ska jämföras med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § vapenlagen, torde detta förbud utan särskild reglering också gälla vapenmagasin. Vapenmagasin bör på denna grund inte heller omfattas av möjligheten till ett särskilt tillstånd i 2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen. För särskilt tillstånd att inneha vapenmagasin gäller samma regler som för skjutvapen (se 2 kap. 1–7 §§ vapenlagen).

Den som innehar ett vapenmagasin som inte passar till de vapen han eller hon har tillstånd eller rätt att inneha för skjutning, bör få viss tid på sig att ansöka om tillstånd efter att förslaget trätt i kraft. En övergångsbestämmelse om detta ska införas (se kap. 9).

7.4.3 Påverkan på andra bestämmelser

Utredningens bedömning: Det bör krävas tillstånd för utförsel av skjutvapen från Sverige till ett land utanför EU.

Om vapenmagasin jämföras med skjutvapen krävs tillstånd för införsel av vapenmagasin (se 2 kap. 1 § vapenlagen). Utförsel av skjutvapen till EU:s medlemsstater regleras i vapenlagstiftningen (se 11 kap. 1 § d vapenlagen och 6 kap. vapenförordningen). Bestämmelser om utförsel till länder som inte är medlem i EU finns i krigsmateriellagstiftningen (se 6 § lagen, 1992:1300, om krigsmateriel

och 9–13 §§ förordningen, 1992:1303, om krigsmateriel). Enligt 6 kap. 1 § vapenförordningen krävs tillstånd att föra över skjutvapen från Sverige till ett annat land inom Europeiska unionen. Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd till överföring. Tillstånd krävs även för utförelse av krigsmateriel till länder som inte är medlem i EU enligt 6 § lagen om krigsmateriel. Paragrafen innehåller bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om utförelse. Detta har skett i 9–13 §§ förordningen, om krigsmateriel. Lagen om krigsmateriel gäller materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel. Enligt 1 § förordningen om krigsmateriel ska lagen om krigsmateriel tillämpas på sådant materiel och sådant tekniskt bistånd som anges i bilagan till förordningen. Förteckningen över krigsmateriel i denna bilaga överensstämmer med bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG av den 6 maj 2009 om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2012/10/EU av den 22 mars 2012 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG vad gäller förteckningen över försvarsrelaterade produkter. I bilagan upptas bland annat skjutvapen som omfattas av vapenlagen, medan vapenmagasin inte omfattas av förteckningen.

För det fall utredningens förslag att jämställa magasin med skjutvapen genomförs, kommer utförelse av magasin till ett land inom EU att omfattas av bestämmelserna i 6 kap. vapenförordningen. Vapenmagasin anges inte i bilagan till förordningen om krigsmateriel och därför kommer utförelse av denna vapendel inte att omfattas av bestämmelserna i krigsmateriellagstiftningen. Detta är inte en tillfredställande ordning. Utredningen anser att det även bör krävas tillstånd för utförelse av vapenmagasin från Sverige till ett land utanför EU.

Utrikesdepartementet lämnade den 13 juni 2012 i uppdrag till en utredare att bland annat utreda möjligheterna att ur den svenska krigsmateriellagstiftningen utmönstra bestämmelser rörande tillverkning, tillhandahållande och utförelse av jakt- och sportskyttevapen, med tillhörande ammunition.⁴ Anledningen till denna del av uppdraget är främst att dessa vapen inte används i militära syften och att köparna i princip aldrig är andra stater, utan i stället privatpersoner. Enligt uppdragsbeskrivningen synes det därför lämpligare om bestämmelser rörande tillverkning, tillhandahållande och utförelse

⁴ Diarienummer: UF2012/39457/UD/NIS.

av sådana vapen, med tillhörande ammunition, inte regleras i krigsmateriellagstiftningen.

Om krigsmateriellagstiftningen ska reglera utförsel till ett land utanför EU torde det behöva tillses att vapenmagasin upptas i bilagan till förordningen om krigsmateriel. En sådan förändring skulle emellertid få konsekvenser för krigsmateriellagstiftningen i övrigt. Utformningen av ett förslag där vapenmagasin omfattas av krigsmateriellagstiftningens bestämmelser om utförsel kräver därför en grundlig analys. Då bestämmelserna om utförsel av skjutvapen till ett land som inte är medlem i EU kan komma att utmönstras ur krigsmateriellagstiftningen, har någon närmare undersökning av dessa konsekvenser inte gjorts inom ramen för utredningen. Utredningen lämnar därför inte något förslag i frågan om utförsel. Enligt utredningens bedömning bör det, oavsett om utförsel framöver kommer att regleras av krigsmateriellagstiftningen eller av annan lagstiftning, emellertid krävas tillstånd för utförsel av vapenmagasin från Sverige till ett land utanför EU.

7.4.4 Märkning av vapenmagasin?

Utredningens bedömning: Vapenmagasin bör inte omfattas av reglerna om märkning i 2 a kap. vapenlagen (1996:67).

Märkning av skjutvapen regleras i FN:s vapenprotokoll (protokollet) och i direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen⁵, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen⁶ (vapendirektivet). Syftet med bestämmelserna är att parterna ska kunna identifiera och spåra varje skjutvapen.

Enligt artikel 4.1 i vapendirektivet ska medlemsstaterna se till att alla skjutvapen eller delar till skjutvapen som släpps ut på marknaden antingen har märkts och registrerats i enlighet med direktivet eller gjorts obrukbara. Märkningen ska vara anbringad på en väsentlig del av skjutvapnet som om den förstörs skulle göra skjutvapnet obrukbart. Med väsentlig del avses enligt artikel 1.1 b i vapendirektivet slutstycket, patronläget och pipan till ett skjutvapen,

⁵ EGT L 256, 13.9.1991, s. 51, Celex 391L0477.

⁶ EUT L 179, 8.7.2008, s. 5, Celex 308L0051.

vilka, som separata delar, tillhör samma kategori som det skjutvapen på vilket de är eller är tänkta att vara monterade. Protokollet och vapendirektivet anger de lägsta krav som staterna ska uppfylla och det är alltså tillåtet för staterna att hålla en högre skyddsnivå i sin nationella vapenlagstiftning.

Sverige har tillträtt protokollet och genomfört vapendirektivet i svensk rätt. Den 1 juli 2011 infördes bestämmelser om märkning i 2 a kap. vapenlagen. I förarbetena angavs att motivet för att införa bestämmelser om märkning var att kunna identifiera och spåra skjutvapen och därigenom minska spridningen av illegala vapen och motverka grov organiserad brottslighet (se prop. 2010/11:72 s. 21 ff.). I fråga om var på vapnet själva märkningen bör placeras konstaterade regeringen att ett skjutvapen består av flera delar som är nödvändiga för dess funktion samt att olika vapentyper har olika typer av nödvändiga delar. Det framhölls att säkerheten skulle förbättras om såväl vapen som vapendelar märks, eftersom samtliga vitala delar av ett vapen då blir spårbara. Regeringen föreslog därför att märkningen skulle placeras på de olika delar av vapnet som är nödvändiga för dess funktion, det vill säga på slutstycke eller trumma, eldrör eller pipa samt stomme, låda och mantel. Eftersom dessa vitala vapendelar är utbytbara och var för sig tillståndspliktiga, bör enligt regeringens mening även lösa sådana vapendelar, märkas vid tillverkningen. Det skulle annars enligt regeringen vara möjligt att sätta ihop ett nytt vapen av helt omärkta vapendelar.

Frågan är om vapendelen magasin ska omfattas av reglerna om märkning i 2 a kap. vapenlagen? Det uppställs inte något krav på att vapenmagasin ska märkas, varken i vapendirektivet eller i protokollet. När bestämmelserna om märkning infördes i vapenlagen anförde regeringen att märkningen bör placeras på de olika delar av vapnet som är nödvändiga för dess funktion, det vill säga slutstycke eller trumma, eldrör eller pipa samt stomme, låda och mantel. Eftersom delarna är vitala jämföras dessa även med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § vapenlagen. Det finns dock vapendelar som, enligt nämnda bestämmelse, jämföras med skjutvapen men som inte omfattas av kravet på märkning, till exempel ljuddämpare. Denna vapendel anses inte vara en vital del av vapnet, men påverkar dess funktion. När det gäller vapenmagasin kan ett vapen avfyras genom att en patron placeras direkt i pipans patronläge. Enligt utredningens mening är vapenmagasin därför inte att betrakta som en vapendel som är nödvändig för ett vapens funktion. Ett vapenmagasin behövs emellertid för ett vapens avsedda funktion och påverkar funk-

tionen på vapnet. Utredningens anser i konsekvens härmed inte att vapenmagasin bör omfattas av reglerna om märkning i 2 a kap. vapenlagen.

7.5 Finns det ett behov av att reglera någon annan vapendel?

Utredningens bedömning: Det finns för närvarande inte ett behov av att jämställa någon annan vapendel än magasin (se förslag i avsnitt 7.4), som i dag inte är föremål för reglering, med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § vapenlagen (1996:67).

Utredningens uppdrag omfattar att undersöka om det finns behov av att jämställa någon vapendel, som i dag inte är föremål för reglering, med skjutvapen. I dag jämställs slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar med skjutvapen (se 1 kap. 3 § f vapenlagen). Regleringen av vilka vapendelar som är tillståndspliktiga varierar mellan olika länder. Enligt vad utredning har fått erfara finns det ett omfattande och växande internationellt nätverk som har satt i system att importera vapendelar från länder där de är tillståndsfria, för att sedan plocka ihop dem till funktionsdugliga vapen.

Det finns vapendelar som används för att ändra ett vapen till att bli ett farligare vapen än det ursprungligen var. Enligt Rikspolisstyrelsen är det till exempel möjligt att bygga om ett halvautomatiskt vapen till ett helautomatiskt med vapendelar som inte kräver tillstånd. De delar som behövs för att bygga om halvautomatiska vapen, så kallade konverteringssatser, säljs i dag helt öppet i Sverige. Delarna gör att vapnet efter montering kan skjuta helautomatisk eld. De vapendelar som gör ombyggnationen möjlig ser olika ut beroende på vapenfabrikat. Generellt kan man dock säga att det är väldigt enkla mekaniska delar i stål eller fjädrar som man kan köpa utan tillstånd eller tillverka själv. Det är främst dessa delar som utredningen bedömer att det kan finnas ett behov av att reglera.

Utredningen föreslår i avsnitt 6.4 att vapentillstånd för halvautomatiska kulgevär för målskytte ska begränsas till sådana vapen som inte kan laddas med mer än sex patroner. Förslaget innebär i praktiken ett förbud mot att bevilja nya vapentillstånd till sådana

vapen som har ett militärt ursprung, eftersom dessa vapen har lösa magasin som kan laddas med mer än sex patroner. De vapendelar som gör det möjligt att bygga om ett halvautomatiskt vapen till ett helautomatiskt används till halvautomatiska kulgevär med militärt ursprung. Mot bakgrund av det redovisade förslaget är det tveksamt om det finns ett behov av att reglera denna vapendel. Utredningen gör således bedömningen att det för närvarande inte finns ett behov av att jämställa någon vapendel, som i dag inte är föremål för reglering, med skjutvapen.

8 Förslagens konsekvenser

8.1 Inledning

En utredning ska enligt kommittéförordningen (1998:1474) redovisa vilka konsekvenser som förslagen i ett betänkande kan få i olika avseenden. I förordningens 14 § föreskrivs att, om förslagen i ett betänkande påverkar kostnader eller intäkter för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhälls-ekonomiska konsekvenser i övrigt, ska också dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för det allmänna ska utredaren i förekommande fall föreslå en finansiering. Enligt 15 § i förordningen gäller att, om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, ska konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska – enligt 15 a § kommittéförordningen – förslagets kostnads- mässiga och andra konsekvenser anges i betänkandet. Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

I utredningens direktiv har särskilt angetts att vi ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för det allmänna och konsekvenserna i övrigt av förslagen. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Utredaren ska även bedöma vilka konsekvenser förslagen får för företag.

8.2 Effekter för skyttar och föreningar för jakt eller målskytte

Utredningens bedömning: Utredningens förslag om fortsatt giltighet av tidsbegränsade tillstånd, inlösen då vapentillstånd upphör att gälla och en närmare rättsligt bindande utformning av innebörden i aktivitetskravet, kommer att leda till att skyttarnas ställning tydliggörs.

Våra förslag om att förbjuda tillstånd att inneha helautomatiska vapen (utom för samlingsändamål) och att begränsa tillstånden för halvautomatiska kulgevär för målskytte till vapen som högst kan laddas med sex patroner, innebär att det skytte som använder sådana vapen inte kommer att kunna fortsätta sin verksamhet.

Förslaget om en ny ordning för prövningen av föreningar för jakt eller målskytte kommer att leda till en ökad rättssäkerhet för föreningarna.

Utredningen har föreslagit att om en ansökan om förnyande av tillstånd till innehav av helautomatiska vapen för samlingsändamål, enhandsvapen för flerskott eller halvautomatiska kulgevär för målskytte getts in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång, ska tillståndet gälla till dess beslut i frågan vunnit laga kraft. I dag upplever många skyttar en stor osäkerhet över hur de ska hantera vapnen då polismyndigheten inte hinner behandla en ansökan om förnyat vapentillstånd före giltighetstidens utgång. Att tillståndet gäller till dess beslut i frågan vunnit laga kraft innebär att målskyttar inte behöver känna sig oroliga för att en förundersökning avseende olaga vapeninnehav ska inledas mot dem om de lämnat in en ansökan i god tid. Förslaget tydliggör således vad som gäller i en sådan situation och utgör en förbättring för skyttarna jämfört med nuvarande regler.

Förslaget att skjutvapen kan lösas in av staten då tillstånd att inneha vapnet har upphört att gälla, innebär att skyttarnas möjlighet att få ett vapen inlöst utökas jämfört med dagens reglering. Ett exempel då inlösen kan aktualiseras är när giltighetstiden löpt ut beträffande ett tidsbegränsat tillstånd eller då samtliga tillstånd att inneha helautomatiska vapen (utom för samling) upphör att gälla efter en övergångstid (se avsnitt 5.5).

Utredningen har föreslagit att Rikspolisstyrelsen ska få meddela närmare föreskrifter om de krav på aktivitet som gäller för tillstånd

till innehav av målskjutningsvapen. Förslaget innebär att skyttarna får veta i vilken omfattning och på vilket sätt han eller hon måste vara aktiv i en förening för att få ett vapentillstånd. Detta innebär en ökad rättssäkerhet för skyttarna i ett tillståndsärende.

Vårt förslag om att förbjuda tillstånd att inneha helautomatiska vapen, annat än för samling, innebär att de som bedriver skytte med sådana vapen kommer att tvingas att avveckla denna del av sin skytteverksamhet. Detta gäller även de som bedriver skytte med halvautomatiska kulgevär som kan laddas med mer än sex patroner. Trots att förslagen kommer att påverka dessa personer negativt anser utredningen att förslagen är högst motiverade ur brottsförebyggande synpunkt.

Förslag har lämnats på en ny ordning för prövningen av föreningar för jakt eller målskytte. Den nya ordningen stärker föreningarnas ställning då prövningen blir tydlig och rättssäker, till exempel genom ett reglerat ansökningsförfarande samt att besluten ska motiveras och gå att överklaga.

8.3 Effekter för vapenhandlare

Utredningens bedömning: Vapenhandlare kommer sannolikt att vara tvungna att sälja de halvautomatiska kulgevär som används vid målskytte och som kan laddas med mer än sex patroner, till köpare bosatta utomlands.

Utredningen har föreslagit att det inte längre ska få meddelas tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte som kan laddas med mer än sex patroner. Förslaget torde leda till att efterfrågan på halvautomatiska kulgevär som kan användas för målskytte minskar kraftigt i Sverige. Detta innebär att vapenhandlare sannolikt kommer att vara tvungna att avyttra sådana halvautomatiska kulgevär till köpare som är bosatta utomlands.

8.4 Konsekvenser för det allmänna

8.4.1 Polisen

Utredningens bedömning: Förslagen om en ny ordning för prövning av föreningar för jakt eller målskytte, tidsbegränsade tillstånd för halvautomatiska kulgevär för målskytte, inlösen och att vapenmagasin ska vara tillståndspliktiga, innebär till viss del ökade kostnader för polisen.

Förslag har lämnats på en ny ordning för prövning av föreningar för jakt eller målskytte. Ansvaret att pröva de centrala jakt- och skytteföreningarna ska enligt förslaget även fortsättningsvis ligga på Rikspolisstyrelsen och prövningen förväntas inte medföra ytterligare arbetsuppgifter för myndigheten. Prövningen av föreningar för jakt eller målskyttes ansökningar om att inneha vapen, kommer enligt förslaget i stort att gå till på samma sätt som i dag och utföras av polismyndigheterna. Att föra in de auktoriserade föreningarna i ett centralt vapenregister kommer att innebära marginellt ökade arbetsuppgifter för Rikspolisstyrelsen. De nya uppgifterna för Rikspolisstyrelsen att utöva tillsyn över att auktoriserade föreningar för jakt eller målskytte även i tiden efter auktorisationen uppfyller kraven i vapenlagen och att återkalla en auktorisation, kommer att innebära vissa kostnadsökningar. Dessa nya uppgifter är emellertid inte mer omfattande än att de, enligt utredningens bedömning, borde rymmas inom myndighetens befintliga budgetramar.

Utredningen föreslår att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte inte får meddelas för sådana vapen som kan laddas med mer än sex patroner och att tillstånd till halvautomatiska kulgevär för målskytte ska tidsbegränsas. Den föreslagna bestämmelsen om tidsbegränsade tillstånd bör, enligt utredningens mening, gälla endast tillstånd som meddelas efter ikraftträdandet. I dag finns totalt drygt 700 tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte. Det går inte att förutse hur många nya tidsbegränsade tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte som kommer att beviljas per år. Utredningen kan dock konstatera att förslaget om att tidsbegränsa tillstånden för dessa vapen kommer att innebära tillkommande arbetsuppgifter för polismyndigheterna. Dessa uppgifter kan således medföra vissa merkostnader, men de bedöms vara ytterst begränsade och bör rymmas inom polismyndigheternas befintliga budget.

Förslaget att skjutvapen kan lösas in av staten om tillstånd att inneha ett vapen har upphört att gälla, innebär att möjligheten att få vapen inlöst utökas något jämfört med dagens reglering. Polismyndigheterna hanterar i dag frågan om inlösen. Den utökade möjligheten till inlösen kommer att medföra något utvidgande arbetsuppgifter och kostnader för polisen. Förslaget innebär emellertid inte kostnader som, enligt utredningens mening, framstår som större än att de borde kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Förslaget om att vapenmagasin ska vara tillståndspliktiga medför sannolikt en ökning av antalet tillståndsärenden hos polisen. Mot bakgrund av att tillstånd endast erfordras för magasin som inte passar till de vapen man har tillstånd att inneha för skjutning, torde polismyndigheten endast behöva hantera en mindre mängd särskilda tillståndsärenden som rör vapenmagasin. Den kostnadsökning som kan komma i fråga är enligt utredningens bedömning därför inte större än att den ryms inom befintlig budget.

Vid en sammantagen bedömning av de förväntade kostnadsökningar som Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna kommer att få vidkännas genom utredningens förslag framstår kostnaderna inte som större än att de bör kunna klaras inom ramen för de nuvarande anslagen.

8.4.2 Domstolarna, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kriminalvården

Utredningens bedömning: Våra förslag kommer endast att medföra begränsade konsekvenser för domstolarna, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kriminalvården. Dessa bör kunna finansieras inom ramen för de nuvarande anslagen.

De föreslagna ändringarna i 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen (1996:67) innebär att straffskalan för grovt vapenbrott delas upp och att det föreskrivs en särskild straffskala för synnerligen grovt vapenbrott, fängelse i lägst två och högst sex år. Förslaget att jämställa vapenmagasin med skjutvapen medför att såväl vapenlagens som lagen (2000:1225) om straff för smuggling, smugglingslagens, straffbestämmelser blir tillämpliga på vapenmagasin.

Det förhållande att straffskalan för grovt vapenbrott ändras och att det föreskrivs en särskild straffskala för synnerligen grovt vapen-

brott innebär inte någon utvidgning av polisens, tullens, åklagarnas eller domstolarnas arbetsuppgifter. Enligt vår bedömning kommer den föreslagna höjningen av straffskalan från fyra till sex år, att utnyttjas av domstolarna endast i ett fåtal fall. Detta innebär att ett genomförande av vårt förslag endast kommer att leda till en ytterst marginell ökning av fängelsestraffen och därmed kostnader för Kriminalvården.

För att en person ska kunna dömas till ansvar för vapenbrott eller vapensmuggling avseende vapenmagasin krävs att polisen, tullen och åklagaren lägger fram utredning. Enligt utredningens bedömning kommer dock inte denna möjlighet att behöva aktualiseras i något större antal fall. Polisens, Tullverkets och Åklagarmyndighetens kostnader för att ta fram utredningen behöver därför inte finansieras i särskild ordning. Domstolarna kan inte heller antas få märkbart fler mål.

Sammantaget kan de förslag vi lämnar inte förväntas medföra några ekonomiska konsekvenser för polisen, Tullverket, Åklagarmyndigheten, domstolarna eller Kriminalvården som måste finansieras i särskild ordning.

8.5 Övriga konsekvenser

Utredningens bedömning: Våra förslag kan antas få konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

Förslagen kommer inte att medföra några konsekvenser på de övriga förhållanden som anges i 14 och 15 §§ kommittéförordningen.

Våra förslag att förbehålla auktoriserade föreningar eller anslutna föreningar möjligheten att intyga aktivitet och skjutskicklighet, att det inte ska få meddelas tillstånd att inneha helautomatiska vapen (annat än för samling) eller halvautomatiska kulgevär för målskytte som kan laddas med mer än sex patroner och att göra vapenmagasin tillståndspliktiga, är brottsförebyggande. Förslagen innebär en betydande begränsning av antalet helautomatiska vapen i samhället. Dessutom blir det inte möjligt att få tillstånd att inneha de farliga typerna av halvautomatiska kulgevär som kan laddas med en större mängd patroner. Genom att magasin blir tillståndspliktiga kan polisen

beslagta magasin vars innehavare inte har tillstånd, vilket kan främja den brottsförebyggande verksamheten.

Det är dock inte troligt att en höjd straffnivå leder till minskad brottslighet.¹ Möjligtvis kan en höjd straffnivå ge vissa effekter för det brottsförebyggande arbetet, vilket indirekt kan ge preventiva effekter. Den skärpta synen kan nämligen leda till att samhället tar större avstånd från vapenbrott, vilket i sin tur kan ge en signal till myndigheter och andra aktörer i samhället att prioritera åtgärder som syftar till att förebygga och bekämpa sådan brottslighet.

Utredningen bedömer att förslagen i övrigt inte får några sådana konsekvenser som anges i 14 och 15 §§ kommittéförordningen.

¹ Jämför bedömningen rörande allvarliga våldsbrott i SOU 2008:85 s. 369 f.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2014.

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen som har meddelats före ikraftträdandet av nya 2 kap. 6 § första stycket vapenlagen (1996:67) gäller fram till dess tillstånden upphör att gälla, dock längs fram till den 1 juli 2019. Detta gäller inte sådana tillstånd som meddelats för samlingsändamål. Helautomatiska vapen får lånas ut enligt 3 kap. 3 och 4 §§ vapenlagen fram till den 1 juli 2019.

Bestämmelsen i 2 kap. 6 a § första stycket vapenlagen om tidsbegränsade tillstånd för halvautomatiska kulgevär för målskytte, tillämpas endast i fråga om tillstånd som meddelas efter den 1 juli 2014.

Den som vid ikraftträdandet innehar ett vapenmagasin som det enligt 2 kap. 8 § första stycket vapenlagen krävs särskilt tillstånd för, får inneha vapenmagasinet utan sådant tillstånd till den 31 december 2014 eller, om ansökan om tillstånd har gjorts före nämnda tidpunkt, till dess att slutligt beslut i tillståndsfrågan vunnit laga kraft.

De sammanslutningar för jakt eller målskytte som upptas i bilagan 1 till Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP551-3), ska i fortsättningen anses vara auktoriserade enligt den nya bestämmelsen i 2 kap. 17 § vapenlagen och upptas i registret över auktoriserade föreningar enligt den nya bestämmelsen i 2 kap. 20 § vapenlagen.

Med hänsyn till den tid som kan beräknas att gå åt för remissförfarandet, beredningen inom Regeringskansliet samt riksdagsbehandlingen och återstående författnings- och föreskriftsarbete, bör de

nya bestämmelserna kunna träda i kraft den 1 juli 2014. Det bör ge tillräcklig tid också för att bygga upp förfarandet kring auktorisationen.

Utredningen föreslår ett förbud mot att meddela tillstånd att inneha helautomatiska vapen annat än för samlingsändamål. Det kommer således inte att meddelas några nya tillstånd efter att den föreslagna bestämmelsen trätt i kraft. Mot bakgrund av helautomatiska vapens särskilda farlighet är det önskvärt att även tidigare meddelade tillstånd upphör att gälla. De tillstånd som är tidsbegränsade kommer inte att förnyas efter ikraftträdandet. Det finns emellertid tillstånd som gäller utan inskränkning i tid. Innehavaren av ett sådant tillstånd kan behöva viss tid för att avsluta denna form av målskytte. De tidsbegränsade tillstånden för helautomatiska vapen gäller i fem år. Utredningen anser att denna tidsrymd också är lämplig för avslutande åtgärder, bland annat med att sälja vapnet. Utredningen föreslår därför att det av en särskild övergångsbestämmelse ska framgå att tillstånd att inneha helautomatiska vapen som har meddelats före ikraftträdandet gäller fram till dess tillståndet upphör att gälla, dock längs fram till den 1 juli 2019. Detta gäller inte tillstånd som meddelats för samlingsändamål. Samma övergångstid bör gälla helautomatiska vapen för utlåning enligt 3 kap. 3 och 4 §§ vapenlagen.

Förslag lämnas på att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte ska tidsbegränsas. Avsikten är att den nya bestämmelsen endast ska gälla i fråga om tillstånd som meddelas efter ikraftträdandet, vilket ska framgå av en övergångsbestämmelse.

I avsnitt 7.4 föreslås att vapenmagasin ska jämföras med skjutvapen vid tillämpning av vapenlagen och att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd får inneha magasin till vapnet. Detta innebär att det kommer att krävas tillstånd att inneha vapenmagasin som inte passar till innehavarens vapen. Den som vid lagens ikraftträdande innehar ett sådant vapenmagasin, bör få viss tid på sig att ansöka om tillstånd att inneha vapendelen och få ansökan prövad. Utredningen föreslår därför att den som vid lagens ikraftträdande innehar en sådan vapendel ska få inneha delen utan tillstånd till den 31 december 2014 eller, om ansökan om tillstånd har gjorts före nämnda tidpunkt, till dess slutligt beslut i tillståndsfrågan vunnit laga kraft. En övergångsbestämmelse om detta ska införas.

Utredningen föreslår en ny ordning för prövning av föreningar för jakt eller målskytte (se närmare avsnitt 3.3 rörande användningen av uttrycken sammanslutning och förening). Rikspolisstyrelsen har

i dag godkänt nio sammanslutningar. Det kommer i stort att ställas samma krav på de auktoriserade föreningarna som de krav som i dag uppställs för att bli godkänd. Det är således lämpligt att de godkända sammanslutningarna anses uppfylla kraven på auktorisation och inte behöver prövas på nytt samt att de upptas i registret över auktoriserade föreningar. Detta ska framgå av en särskild övergångsbestämmelse.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

1 kap. Lagens tillämpningsområde

3 §

Ändringen, som behandlas i avsnitt 7.4, innebär att magasin jämställs med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen.

Med magasin avses den behållare som appliceras i vapnet och som innehåller patroner till ett skjutvapen. Magasin till luft- och kolsyrevapen laddas med projektiler och omfattas inte av regleringen. Magasin kan vara löstagbara eller fasta. Det finns olika typer av löstagbara magasin, som exempelvis rakt magasin, kryssmagasin, roterande magasin och trummagasin. Ur magasinet matas ammunitionen fram till pipans patronläge, vilket kan göras automatiskt eller manuellt.

Tillstånd krävs således för innehav av vapenmagasin som inte är fogat till ett skjutvapen. Rätten till innehav av vapenmagasin knyts emellertid, på samma sätt som för ammunition, till rätten att inneha skjutvapen, i enlighet med vad som framgår av 2 kap. 8 § vapenlagen (1996:67). Detta innebär att man utan särskilt tillstånd får inneha magasin till det vapen som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser (se vidare kommentaren till 2 kap. 8 § vapenlagen).

8 §

Paragrafen har ändrats då 2 kap. 17–21 §§ vapenlagen betecknas 2 kap. 19–23 §§.

2 kap. Tillstånd, auktorisation och register

Tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition

3 §

Utredningens överväganden finns i avsnitt 3.3. Paragrafen, som reglerar vilka som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, har ändrats i *punkten b*. Det anges att tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas föreningar för jakt eller målskytte som har auktoriserats enligt 2 kap. 17 § vapenlagen eller därtill anslutna föreningar, om inte särskilda skäl talar mot att tillstånd meddelas. Uttrycket ”sammanslutningar”, i paragrafens tidigare lydelse, har ändrats till ”föreningar”. Ändringen är rent språklig och avsikten är inte att uttrycket föreningar ska få en vidare eller snävare innebörd än sammanslutningar har i dag.

Utredningen har föreslagit en ny ordning för prövning av om en förening för jakt eller målskytte ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Det nya förfarandet innebär att krav som motsvarar de krav som tidigare angavs i paragrafen och som prövades i tillståndsärendet (stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet samt ordning för säker vapenhantering), i stället provas i ett auktorisationsförfarande (se kommentaren till 2 kap. 17 § vapenlagen). Att den förening som erhåller vapentillståndet uppfyller kraven säkerställs genom den auktoriserade föreningens kontroll av anslutna föreningar och genom att det i paragrafen ställs krav på att föreningen är auktoriserad eller ansluten till en auktoriserad förening.

Kraven på säker vapenförvaring i vapenlagstiftningen måste alltså uppfyllas för att föreningen ska få tillstånd att inneha skjutvapen (se bland annat 5 kap. vapenlagen och Rikspolisstyrelsens forskrifter och allmänna råd om vapenhandlares och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m., RPSFS 2005:4, FAP 556-2).

Tillstånd att inneha skjutvapen ska enligt paragrafen normalt meddelas en auktoriserad förening eller en ansluten förening, om inte särskilda skäl talar mot att tillstånd meddelas. Särskilda skäl för att inte meddela tillstånd kan vara att det står klart att föreningen inte uppfyller kraven på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet, ordning för säker vapenhantering eller förvaringskraven (se kommentaren till 2 kap. 17 §).

6 §

Paragrafen är delvis ny och reglerar tillstånd att innehav hel- och halvautomatiska vapen. Utredningens överväganden har redovisats i avsnitten 5.5 och 6.4.

Första stycket, som är nytt, innebär att tillstånd att inneha helautomatiska vapen inte får meddelas annat än för samlingsändamål. Stycket omfattar både tillstånd för enskilda och målskytteföreningar. Begränsningen i första stycket gäller inte helautomatiska kolsyre-, luft- eller fjädervapen.

I *andra stycket* anges att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte inte får meddelas för sådana vapen som kan laddas med mer än sex patroner. Detta innebär i praktiken ett förbud mot att meddela tillstånd för sådana vapen som har löstagbara vapenmagasin, då dessa kan laddas med mer än sex patroner. Tillståndsgivningen för vapen som har fasta magasin begränsas till de som har fem patroner i magasinet och en patron i vapnets patronläge. Stycket omfattar både tillstånd för enskilda och målskytteföreningar.

Tredje stycket motsvarar det tidigare första stycket. Som en följd av att tillstånd att inneha helautomatiska vapen numera endast får meddelas för samlingsändamål (se första stycket), krävs synnerliga skäl för tillstånd att inneha helautomatiska vapen för samlingsändamål och för enhandsvapen.

6 a §

Paragrafen är ny och reglerar tidsbegränsade tillstånd och övervägandena finns i avsnitten 5.5, 6.4 och 6.5. Paragrafens *första stycke* motsvarar den tidigare 6 § andra stycket. Den del som avser helautomatiska vapen är till följd av ändringen i den nya 6 § första stycket, endast tillämplig på sådana vapen för samling. Första stycket har även ändrats på så sätt att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte tidsbegränsas.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att om en ansökan om förnyande av ett tidsbegränsat tillstånd getts in senast fyra veckor före giltighetstidens utgång ska tillståndet gälla till dess beslut i frågan vunnit laga kraft.

8 §

Paragrafen har ändrats och övervägandena behandlas i avsnitt 7.4. Ändringen i *första stycket* innebär att rätten till innehav av vapenmagasin är knuten till rätten att inneha skjutvapen. Att man utan särskilt tillstånd får inneha ”magasin till vapnet”, innebär att magasinet måste passa i vapnet. Paragrafen begränsar inte det antal magasin som får innehas utan särskilt tillstånd. Endast vapenmagasin som inte är fogade till ett skjutvapen omfattas av paragrafen. Ett magasin som sitter i skjutvapnet utgör en del av vapnet och omfattas av vapentillståndet. Det krävs således att den som köper eller på annat sätt förvärvar vapenmagasin har tillstånd att inneha det vapen som vapenmagasinet är avsett för. Vidare krävs att tillståndet innefattar rätt att skjuta med vapnet. Ett tillstånd för annat ändamål (prydnads-, samlar- eller affektionsvärde) ger således inte rätt att inneha vapenmagasin som inte är fogat till vapnet.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av att benämningen ”sammanslutningar” i 2 kap. 3 § b vapenlagen har ändrats till ”föreningar”.

Tillstånd till handel med skjutvapen

10 d §

Paragrafens *andra stycke* har ändrats som en följd av att tillstånd att inneha helautomatiska skjutvapen endast får meddelas för samlingsändamål (se kommentaren till 2 kap. 6 § vapenlagen).

Tillstånd att föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige

13 §

I *första stycket punkten a* har uttrycket sammanslutningar ändrats till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

16 §

Övervägandena finns i avsnitt 5.5. Paragrafen har ändrats som en följd av förslaget att endast tillåta helautomatiska vapen för samlingsändamål (se kommentaren till 2 kap. 6 § vapenlagen).

Auktorisation och tillsyn av föreningar för jakt eller målskytte

17 §

Paragrafen, som är ny, behandlar förutsättningar för auktorisation. Utredningens överväganden finns i avsnitt 3.3.

I *första stycket* åläggs Rikspolisstyrelsen att pröva frågor om auktorisation.

För att en förening ska kunna bli auktoriserad krävs enligt *andra stycket* att den är ideell samt att den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering. Kraven på stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet uppställdes enligt 2 kap. 3 § b vapenlagens tidigare lydelse för att en sammanslutning för jakt eller målskytte skulle få meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Avsikten är att dessa krav ska tillämpas på samma sätt i auktorisationsförfarandet som de tillämpades då Rikspolisstyrelsen upptog sammanslutningar i bilagan till sina föreskrifter (se bilaga 1 till Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen, RPSFS 2009:13, FAP551–3). Kravet på ordning för säker vapenhantering innebär att föreningen ska ha styrande dokument över säker vapenhanteringen. Dokumenten ska innehålla de bestämmelser om säker vapenhantering och säkerhetsrutiner som föreningen ska följa och som de anslutna föreningarna åtar sig att följa vid anslutningen.

Tredje stycket motsvarar tidigare 2 kap. 1 § andra meningen vapenförordningen (1996:70). Bestämmelsen har tagits in i paragrafen eftersom den rör Rikspolisens överväganden vid den nya typen av godkännande som föreslås, nämligen auktorisationen.

18 §

Paragrafen är ny och överväganden hittas i avsnitt 3.3.2. Paragrafen ålägger i *första stycket* Rikspolisstyrelsen att utöva tillsyn över de auktoriserade föreningarna.

I *andra stycket* anges att Rikspolisstyrelsen vid tillsynen ska kontrollera att de villkor för auktorisation som anges i 2 kap. 17 § vapenlagen fortfarande är uppfyllda. Vid tillsynen ska alltså kontrolleras att föreningen är ideell samt att den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

I *tredje stycket* har tagits in en allmän bestämmelse om att föreningarna ska lämna Rikspolisstyrelsen de upplysningar om verksamheten som Rikspolisstyrelsen behöver för sin tillsyn.

Centrala vapenregister

20 §

Paragrafen, som motsvarar den tidigare 18 §, har ändrats och övervägandena redovisas i avsnitt 3.3.1. Paragrafen ålägger i *punkten 4* Rikspolisstyrelsen att med hjälp av automatiserad behandling föra ett centralt register över föreningar som auktoriserats enligt vapenlagen – registret över auktoriserade föreningar. Registret ska vara offentligt (se kommentaren till 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen, 2009:400).

Rättelse och skadestånd

23 §

Paragrafen motsvarar den tidigare 21 § och har ändrats som en konsekvens av att 2 kap. 17–21 §§ vapenlagen betecknas 2 kap. 19–23 §§.

3 kap. Utlåning av skjutvapen

1 a §

I *andra stycket punkten 2* har uttrycket sammanslutningar ändrats till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

3 och 4 §§

Överväganden hittas i avsnitt 5.5. Paragraferna reglerar utlåning av skjutvapen för användning under långivarens uppsikt eller för övning eller tävling. Utredningen har föreslagit att tillstånd att inneha helautomatiska vapen inte ska få meddelas annat än för samlingsändamål. Som huvudregel får ett vapen för samling inte användas för skjutning (se 2 kap. 4 § vapenlagen), vilket det är frågan om i 3 och 4 §§. Som en följd av förbudet avseende helautomatiska vapen, ut-

går därför de delar som rör sådana vapen i 3 § första stycket b och i 4 § första stycket. Uttrycket sammanslutningar i 3 § första stycket a och i 4 § första stycket har ändrats till föreningar, som en följd av att begreppet ändrats i 2 kap. 3 § vapenlagen.

6 och 8 §§

Paragraferna har ändrats på så sätt att uttrycket sammanslutningar ändrats till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

6 kap. Återkallelse av tillstånd, omhändertagande av vapen och ammunition, m.m.

Återkallelse av auktorisation

3 c §

Paragrafen, som är ny, behandlar återkallelse av auktorisation. Det anges att en auktorisation ska återkallas av Rikspolisstyrelsen om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns. Detta innebär att en återkallelse ska ske om en förening inte längre uppfyller kraven i fråga om att vara ideell, eller att ha en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

7 kap. Inlösen av vapen och ammunition

1 §

Paragrafen har ändrats och övervägandena finns i avsnitt 6.6. I paragrafen anges att skjutvapen eller ammunition ska lösas in av staten om tillståndet att inneha vapnet har upphört att gälla. Detta innebär till exempel att inlösen ska ske när giltighetstiden löpt ut beträffande ett tidsbegränsat tillstånd enligt 2 kap. 6 a § första stycket vapenlagen eller då samtliga tillstånd att inneha helautomatiska vapen (undantaget vapen för samling) upphör att gälla efter en övergångstid, se 2 kap. 6 § första stycket vapenlagen och övergångsbestämmelserna punkten 2.

2 §

Ändringen behandlas i avsnitt 6.6. Det anges i *första stycket b* att ett skjutvapen eller ammunition inte ska lösas in, om egendomen lämnas för skrotning eller överläts till någon som har rätt att inneha vapnet eller ammunitionen och om detta görs inom tre månader från det att tillståndet att inneha vapnet upphörde att gälla. Ändringen är en konsekvens av att inlösen enligt 7 kap. 1 § ska omfatta situationen då ett tillstånd upphör att gälla.

9 kap. Straff och förverkande

1 §

Paragrafen, som reglerar straff för vapenbrott, har ändrats på så sätt att den del som rör grovt vapenbrott har tagits in i 9 kap. 1 a § vapenlagen.

1 a §

Övervägandena finns i avsnitt 2.7. Paragrafens *första stycke* motsvarar det tidigare 9 kap. 1 § andra stycket vapenlagen.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att om brottet är synnerligen grovt döms till fängelse i lägst två och högst sex år. Prövningen av huruvida ett vapenbrott är synnerligen grovt ska göras genom en allsidig bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. I paragrafen anges att det vid bedömningen särskilt ska beaktas om innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen. Normalt bör krävas att ett vapenbrott avser ett stort antal vapen för att brottet ska kvalificeras som synnerligen grovt. Hur många vapen som bör krävas beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Rör det sig om vapen av särskilt farlig beskaffenhet bör till exempel ett mindre antal vara tillräckligt, än vad som annars skulle vara fallet. Även andra omständigheter än vapnets farlighet kan vägas in i bedömningen, såsom platsen för gärningen, att brottsligheten har varit organiserad eller att den har innefattat avidentifiering av vapen. I en situation där någon annan omständighet som bör beaktas föreligger, kan det alltså vara tillräckligt med ett mindre antal vapen än vad som annars skulle krävas för att brottet ska bedömas som synnerligen grovt. Ledning för bedömningen bör sökas

i dagens straffmättningspraxis för grova vapenbrott som bedömts ha ett straffvärde om två år eller mer.

1 b §

Hänvisningen i paragrafens *andra stycke* har till följd av uppdelningen av 9 kap. 1 § vapenlagen i 1 och 1 a §§ ändrats till att även omfatta 1 a § (se kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §§).

2 §

Paragrafen har ändrats och övervägandena redovisas i avsnitt 3.3. I *första stycket punkten c* har uttrycket sammanslutningar ändrats till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

Hänvisningen i paragrafens *sista stycke* har till följd av uppdelningen av 9 kap. 1 § vapenlagen i 1 och 1 a §§ ändrats till att även omfatta 1 a § (se kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §§).

5 §

Hänvisningen i paragrafens *första stycke* har som en konsekvens av uppdelningen av 9 kap. 1 § vapenlagen i 1 och 1 a §§ samt att 1 a § betecknas 1 b §, ändrats till att även omfatta 1 b § (se kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §§).

10 kap. Överklagande

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande och överväganden finns i avsnitt 3.3.3. I paragrafen anges att Rikspolisstyrelsens beslut enligt vapenlagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol samt att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Genom ändringen införs en särskild rätt att överklaga beslut om auktorisation och återkallelse av en auktorisation. Det är föreningar för jakt eller målskytte som får överklaga ett beslut som går föreningen emot (se 22 § förvaltningslagen, 1986:223). En skrivelse med överklagande av ett beslut ska ha kommit in till

den myndighet som meddelat det överklagade beslutet inom tre veckor från den dag då klagande fick del av beslutet (se 23 § andra stycket förvaltningslagen och 6 a § första stycket förvaltningsprocesslagen, 1971:291).

2 §

Paragrafen är ändrad och utredningens överväganden redovisas i avsnitt 3.3.3. Det anges i *första meningen* att Rikspolisstyrelsens beslut enligt vapenlagen ska gälla omedelbart, om inte annat förordnas. Regleringen omfattar beslut i fråga om auktorisation.

När det gäller beslut om återkallelse av en auktorisation anges i *andra meningen* att beslutet ska gälla omedelbart endast i de fall då så har förordnats i beslutet.

11 kap. Bemyndiganden

2 §

Paragrafen, som har ändrats, behandlar bemyndiganden. Utredningens överväganden har redovisats i avsnitt 3.3. I *punkten e* har uttrycket sammanslutningar ändrats till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen). *Punkten j* har ändrats som en följd av att 2 kap. 17–21 §§ vapenlagen betecknas 2 kap. 19–23 §§. Enligt *punkten f* får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om krav på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering enligt 2 kap. 17 § vapenlagen.

Övergångsbestämmelser

Punkten 1

Lagen beräknas träda i kraft den 1 juli 2014.

Punkten 2

Den aktuella punkten innebär att tillstånd att inneha helautomatiska vapen som har meddelats före ikraftträdandet av förbudet i 2 kap. 6 § första stycket vapenlagen, gäller fram till dess tillståndet upphör att gälla, dock längs fram till den 1 juli 2019. Detta gäller inte tillstånd som meddelats för samlingsändamål. Helautomatiska vapen får vidare enligt punkten lånas ut enligt 3 kap. 3 och 4 §§ fram till den 1 juli 2019.

Punkten 3

Förslag lämnas på att tillstånd att inneha halvautomatiska kulgevär för målskytte ska tidsbegränsas. *Punkten 3* innebär att den nya bestämmelsen endast ska gälla i fråga om tillstånd som meddelas efter ikraftträdandet.

Punkten 4

Det föreslås att vapenmagasin ska jämföras med skjutvapen vid tillämpning av vapenlagen och att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd får inneha magasin till vapnet. *Punkten 4* ger den som vid lagens ikraftträdande innehar ett vapenmagasin som inte passar till sina vapen en rätt att inneha delen utan tillstånd till den 31 december 2014 eller, om ansökan om tillstånd har gjorts före nämnda tidpunkt, till dess slutligt beslut i tillståndsfrågan vunnit laga kraft.

Punkten 5

Utredningen föreslår en ny ordning för prövning av föreningar för jakt eller målskytte. Rikspolisstyrelsen har i dag godkänt nio sammanlutningar. Den aktuella punkten innebär att de godkända sammanlutningarna anses uppfylla kraven på auktorisation och behöver inte prövas på nytt samt att de upptas i registret över auktoriserade föreningar. Övervägandena finns i avsnitt 3.3.5.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott

3 §

Hänvisningen i *punkten 14* till 9 kap. 1 § vapenlagen har till följd av uppdelningen av 1 § i 1 och 1 a §§ ändrats till att även omfatta 1 a § (se kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen).

10.3 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap. Sekretess till skydd främst för intresset av att förebygga eller beivra brott

Vapenregister m.m.

16 §

Paragrafen, som är ändrad, innehåller bland annat bestämmelser om sekretess för uppgifter i vapenregister. I paragrafens *tredje stycke* anges att sekretessen inte gäller för uppgifter i registret över auktoriserade föreningar. Detta innebär att registret är offentligt. Övervägandena redovisas i avsnitt 3.3.1.

10.4 Förslaget till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)

1 kap. Inledande bestämmelser

3 §

I *andra punkten* har uttrycket sammanslutningar ändrats till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

2 kap. Innehav m.m. av skjutvapen och ammunition

1 §

Paragrafen har ändrats och utredningens överväganden behandlas i avsnitt 3.3. Mot bakgrund av att det föreslås en ny ordning för prövningen av föreningar för jakt eller målskytte utgår bemyndigandet till Rikspolisstyrelsen att meddela närmare föreskrifter om vilka sammanslutningar som ska anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b vapenlagen för att kunna beviljas tillstånd att inneha skjutvapen. Auktorisation av föreningar för jakt eller målskytte behandlas i 2 kap. 17 § vapenlagen. Detta innebär att paragrafens andra mening, om att Rikspolisstyrelsen ska samråda med Försvarmakten när det gäller sådana organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar, har flyttats till 2 kap. 17 § vapenlagen.

Första stycket reglerar en ansökan om auktorisation enligt 2 kap. 17 § vapenlagen. En ansökan görs skriftligen hos Rikspolisstyrelsen och ska innehålla uppgift om föreningens namn, organisationsnummer och var styrelsen har sitt säte samt vilka omständigheter föreningen vill åberopa för utredning av föreningens stabilitet, kontinuerliga skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

I *andra stycket* anges att Rikspolisstyrelsen utfärdar ett bevis över auktorisationen.

Rikspolisstyrelsen bemyndigas i *tredje stycket* att meddela närmare föreskrifter om kraven på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering enligt 2 kap. 17 § vapenlagen.

3 §

Frågan har behandlats i avsnitt 4.3.1 och 4.3.2. De krav som rör helautomatiska vapen utgår som en konsekvens av att det föreslås ett förbud mot att meddela tillstånd att inneha sådana vapen, annat än för samling (paragrafen rör ansökan om tillstånd där vapnet ska användas för skjutning). Paragrafen har också ändrats i *första stycket 2 och 3* på så sätt att det avseende målskjutningsvapen anges att intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska lämnas av styrelsen i en förening som auktoriserats enligt vapenlagen eller en därtill ansluten förening. Den skytteförening som lämnar intyget ska inom

ramen för sin verksamhet bedriva skytte med sådant vapen som ansökan avser.

I *femte stycket* har Rikspolisstyrelsen bemyndigats att meddela närmare föreskrifter om de krav på aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen.

14 §

Paragrafen, som är ny, reglerar föreningar för jakt eller målskyttes ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen. Utredningens överväganden finns i avsnitt 3.3.4.

4 kap. Införsel av skjutvapen eller ammunition

1 §

Paragrafen har ändrats på så sätt att hänvisningen till 2 kap. 1 § vapenförordningen utgår. Ändringen är en konsekvens av att godkännandet av sammanslutningar för jakt eller målskytte inte längre regleras i 2 kap. 1 § vapenförordningen.

9 kap. Förvaring och transport av skjutvapen och ammunition

1 §

I *första stycket* har uttrycket sammanslutningar ändrats till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

12 kap. Skyldighet att medföra och visa upp tillståndsbevis, m.m.

3 §

Paragrafen har i *andra stycket* ändrats genom att uttrycket sammanslutningar bytts ut till föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

17 kap. Särskilda bestämmelser

1 och 3 §§

Paragraferna har ändrats på så sätt att sammanslutningar anges i stället för föreningar (se kommentaren till 2 kap. 3 § vapenlagen).

10.5 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Myndigheter som har rätt att få uppgifter om vissa brott

14 och 15 §§

Hänvisningarna till 9 kap. vapenlagen har till följd av uppdelningen av 1 § i 1 och 1 a §§ ändrats till att även omfatta 1 a § (se kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen).

Kommittédirektiv

Skärpningar i vapenlagstiftningen

Dir.
2012:19

Beslut vid regeringssammanträde den 22 mars 2012

Sammanfattning

En särskild utredare ska analysera vissa frågor om skjutvapen och ta ställning till behovet av författningsändringar i vapenlagstiftningen.

Utredaren ska bl.a.

- analysera reglerna om förutsättningarna för enskilda att inneha målskjutningsvapen,
- ta ställning till om det finns behov, och i så fall ange vilka, som kan berättiga att enskilda medges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och utreda under vilka förutsättningar tillstånd till innehav av halvautomatiska vapen bör medges,
- ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, vapenmagasin bör utgöra en sådan vapendel som ska jämföras med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen, eller om hantering av vapenmagasin bör kontrolleras på något annat sätt,
- ta ställning till hur det grova vapenbrottet bör förändras för att en skärpt syn på vapenbrottsligheten ska få genomslag och för att möjligheten att göra nyanserade bedömningar av grova vapenbrott ska öka, och
- lämna författningsförslag där så bedöms nödvändigt.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2013.

Uppdraget att föreslå skärpningar i vapenlagstiftningen

Vapenlagstiftningen är ett regelverk som fortlöpande behöver följas upp. Lagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomst av illegala vapen i landet och att vapen kommer till brottslig användning.

Tillgång till skjutvapen utgör många gånger en förutsättning för att grova brott ska komma till stånd och kan även innebära att en uppkommen våldssituation får betydligt svårare följder än den annars skulle ha fått. Enligt polisen finns det indikationer på att våldsbenäigna kriminella personers användande av skjutvapen ökar. Detta är en oroväckande utveckling som måste tas på allvar. Att ett enda vapen som hamnar i orätta händer kan få förödande konsekvenser visar inte minst händelsen på Utøya i Norge i juli 2011. Skolskjutningarna i Finland och de frekventa skottlossningarna på allmän plats i Göteborgsområdet och i Malmö är andra uppmärksammade exempel.

Dessa förhållanden och händelser väcker frågan om den svenska vapenregleringen nu är i behov av förändringar i syfte att förtydliga och skärpa reglerna för att förhindra att vapen, både illegala och legala vapen, används för brottsliga syften.

Enskildas innehav av målskjutningsvapen och prövningen av skytteföreningar

Tillstånd att inneha skjutvapen får enligt 2 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) meddelas bl.a. enskilda personer och sammanslutningar för målskjutning. Det finns inte några bestämmelser som reglerar vad en skytteförening är. Däremot är det reglerat i 2 kap. 3 § b vapenlagen under vilka förutsättningar en skytteförening kan meddelas tillstånd att inneha egna vapen. Tillstånd får meddelas sammanslutningar som har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet och som därutöver uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen. Sådana förhållanden är självfallet beroende av vilka personer som styr skytteföreningen och kan förändras om personer i styrelsen ersätts av andra. Någon kontroll av dessa personer görs dock inte. Därtill kommer att det inte finns några bestämmelser som reglerar skytteföreningar som bedriver skytte men som inte innehar egna vapen.

Om Rikspolisstyrelsen bedömer att en sammanslutning uppfyller kraven för att inneha vapen, tas föreningen upp i en bilaga till en av myndighetens föreskrifter (RPSFS 2009:13 bilaga 1). Lämpligheten i att en myndighet prövar frågor av den arten och meddelar beslut genom att göra ändringar i sina föreskrifter kan ifrågasättas. Det medför bl.a. att det saknas möjlighet att kontrollera att en fullständig prövning har föregått beslutet.

Av 2 kap. 4 § vapenlagen framgår en av de grundläggande förutsättningarna för att en enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, nämligen att han eller hon behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Om ändamålet med innehavet inte uteslutande är ett annat än skjutning, uppställs i 2 kap. 3 § vapenförordningen (1996:70) vissa bestämda krav beroende på vilken vapentyp ansökan avser. När det gäller målskjutningsvapen ställs som huvudregel krav på bl.a. att den som söker tillstånd ska ha visat prov på särskild skjutskicklighet och är aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation. Det är skytteföreningen som intygar den sökandes skjutskicklighet och att aktivitetskravet är uppfyllt i samband med ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen. Eftersom skytteföreningar som inte innehar egna vapen är oreglerade kan det vara svårt att veta om sådana föreningar som utfärdar intyg är seriösa och därmed att bedöma intygens kvalitet.

Vad som krävs för att en enskild person ska anses uppfylla kravet på aktivt medlemskap i en skytteförening eller motsvarande organisation framgår inte av någon reglering på området. Rikspolisstyrelsen föreslog i rapporten Vapenlagstiftningen m.m. (Ju2003/3894/L4) att det i vapenförordningen ska föras in en bestämmelse om krav på medlemskap i en sammanslutning som myndigheten har godkänt för att få tillstånd att inneha vapen. Förslaget motiverades med att en sådan ordning skulle innebära en kontroll av att de sammanslutningar som utfärdar intyg om en sökande är seriösa och att intygen är av en viss kvalitet. Rikspolisstyrelsens förslag har behandlats i två utredningar (Ds 2004:32 och Ds 2010:6). Utredningarnas respektive förslag har dock inte lett till några författningsändringar.

Det finns skäl att tydliggöra vad som fordras för att kravet på aktivt medlemskap i en sammanslutning ska anses vara uppfyllt samt hur aktivitet och skjutskicklighet kan intygas på ett fullgott sätt. Det är dock inte givet att de krav som bör ställas på en sammanslutning för att intyga en persons skjutskicklighet och aktivitetsgrad behöver vara att sammanslutningen har godkänts för innehav av egna vapen.

Utredaren ska därför

- undersöka om det bör införas regler för sådana skytteföreningar som inte innehar egna vapen och om det finns behov av att ändra gällande regler för skytteföreningar i något avseende, och i så fall föreslå en reglering,
- lämna författningsförslag på en annan, tydligare ordning för prövningen av om en skytteförening ska beviljas tillstånd att inneha skjutvapen, och
- analysera reglerna om förutsättningarna för enskilda att inneha målskjutningsvapen och föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Förutsättningarna för innehav av hel- och halvautomatiska skjutvapen

Ett automatvapen definieras i bilagan till vapenförordningen som ett skjutvapen som laddar om automatiskt varje gång ett skott avfyras och som kan avfyra mer än ett skott med ett tryck på avtryckaren. Helautomatiska vapen används inte vid jakt, men i mindre omfattning bedrivs tävlingsskytte med automatvapen i Sverige. Ett halvautomatiskt skjutvapen definieras som ett skjutvapen som laddar om automatiskt varje gång ett skott avfyras och som bara kan avfyra ett skott med ett tryck på avtryckaren. Halvautomatiska skjutvapen används vid jakt och i viss utsträckning vid målskjutning.

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen, undantaget start- och signalvapen, får enligt 2 kap. 6 § vapenlagen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Någon närmare utveckling av när synnerliga skäl enligt bestämmelsen ska anses finnas görs inte i förarbetena.

I 2 kap. 3 § vapenförordningen finns regler om vilka särskilda krav som ställs på en person för att han eller hon ska anses ha visat sig kunna handha vissa skjutvapen. När det gäller helautomatiska vapen som inte är enhandsvapen ska den som söker tillstånd ha fyllt 20 år, vara aktiv medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten har förklarat har betydelse för totalförsvaret och ha visat prov på särskild skjutskicklighet. För att få tillstånd att inneha ett enhandsvapen, som inte är ett jaktvapen och som inte heller är effektbegränsat, ska den sökande vara aktiv med-

lem i en skytteförening eller motsvarande organisation och ha visat prov på särskild skjutskicklighet och som huvudregel ha fyllt 18 år.

Därutöver är den enda särregleringen när det gäller tillstånd för en enskild att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett halvautomatiskt enhandsvapen, att tillståndet enligt huvudregeln i 2 kap. 6 § andra stycket vapenlagen ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år. Vapenlagstiftningen innehåller inte några regler som tar särskilt sikte på innehav av halvautomatiska vapen som inte är enhandsvapen.

Helautomatiska vapen är särskilt farliga eftersom dessa på grund av sin eldkapacitet kan orsaka stor skada på kort tid. I vilka fall en enskild person kan anses ha ett berättigat behov av att inneha ett helautomatiskt vapen är inte närmare reglerat och berörs inte heller i förarbetena. Det finns skäl att undersöka om det finns sådana behov för enskilda av att inneha helautomatiska vapen som kan anses vara sådana berättigade behov att tillstånd till innehav bör medges.

Enligt Rikspolisstyrelsen är det möjligt att bygga om ett halvautomatiskt vapen till ett helautomatiskt med vapendelar som inte kräver tillstånd. Ett halvautomatiskt vapen är relativt sett farligare än ett vapen som måste laddas om manuellt efter att ett skott har avlossats. Det finns därför skäl att se mer restriktivt på innehav av halvautomatiska vapen än sådana som saknar automatisk funktion över huvud taget. Detta talar i sin tur för att särskilda regler bör gälla för att få tillstånd till ett sådant innehav.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om det finns behov, och i så fall ange vilka, som kan berättiga att enskilda medges tillstånd att inneha helautomatiska vapen,
- om utredaren bedömer att det finns berättigade behov, ta ställning till under vilka förutsättningar tillstånd till innehav av helautomatiska vapen bör medges,
- utreda under vilka förutsättningar enskilda bör kunna medges tillstånd till innehav av halvautomatiska vapen, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Hur ska vapenmagasin regleras?

I 1 kap. 3 § vapenlagen jämföras vissa föremål med skjutvapen. Det medförenligt 2 kap. 1 § att bl.a. innehav av och handel med sådana föremål kräver tillstånd. Med skjutvapen jämföras bl.a. vissa vapendelar som är nödvändiga för ett vapens funktion eller som i övrigt påverkar funktionen.

Ett vapenmagasins utformning påverkar ett vapens funktion. Genom att magasinet byts ut till ett magasin avsett för fler skott kan ett vapen förändras till ett väsentligt farligare vapen än det ursprungligen var. En sådan förändring kan också innebära att vapnet inte längre är lämpat för det ändamål som innehavaren fick tillstånd att inneha det för. Trots detta innehåller vapenlagstiftningen inte några regler om vapenmagasin. Detta är inte tillfredsställande och det bör därför utredas om särskilda bestämmelser för hantering av i vart fall större vapenmagasin bör införas.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, vapenmagasin bör utgöra en sådan vapendel som ska jämföras med skjutvapen vid tillämpningen av vapenlagen, eller om hantering av vapenmagasin bör kontrolleras på något annat sätt,
- undersöka om det finns behov av att införa motsvarande reglering när det gäller någon annan vapendel som i dag inte är föremål för reglering, och
- utarbeta fullständiga författningsförslag med anledning av sina ställningstaganden.

Straffet för grovt vapenbrott

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms enligt 9 kap. 1 § första stycket vapenlagen för vapenbrott till fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt, döms enligt andra stycket för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Regeringen har i den nyligen beslutade propositionen Vissa åtgärder mot illegala vapen (Prop. 2011/12:109) föreslagit att reglerna om grovt vapenbrott förtydligas genom att det i paragrafen uttryckligen anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas

vid bedömning av om ett vapenbrott är grovt. Dessa omständigheter föreslås vara att vapnet har innehafts på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs, att vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet eller att innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.

I propositionen framhålls bl.a. att tillgång till skjutvapen många gånger utgör en förutsättning för att grova brott ska komma till stånd, att en uppkommen våldssituation riskerar att få betydligt svårare följder om skjutvapen förekommer, bl.a. genom att helt utomstående personer som råkar befinna sig i närheten kan komma att skadas allvarligt eller dödas, och att det vid vissa grova vapenbrott finns en uppenbar risk för att människor kan komma till skada. Som exempel nämns fallet då personer med kopplingar till den organiserade brottsligheten har med sig skarpladdade skjutvapen med motiveringen att de behöver dem i självförsvar. Enligt Rikspolisstyrelsen har mord och väpnade uppgörelser i dessa kriminella miljöer på senare tid kommit att utgöra ett problem som kan betecknas som akut. I dessa kretsar förekommer också att man beväpnar sig med särskilt farliga vapentyper eller en större mängd vapen och ammunition. I många fall kan det misstänkas att vapnen har skaffats i syfte att begå andra grövre brott.

I propositionen görs bedömningen att det inom ramen för det lagstiftningsärendet saknas beredningsunderlag för att genomföra några förändringar av straffskalan för grovt vapenbrott. Det kan dock även med ett förtydligande av vad som ska göra ett vapenbrott grovt i enlighet med förslaget i propositionen ifrågasättas om bestämmelsen till sin struktur och genom straffskalan tillräckligt väl återspeglar brottstypens allvar. Det kan också ifrågasättas om dess utformning ger det utrymme som krävs för att det ska vara möjligt att på ett nyanserat sätt beakta allvaret i de mest klandervärda grova vapenbrotten.

Utredaren ska därför

- föreslå hur det grova vapenbrottet bör förändras för att en skärpt syn på vapenbrottsligheten ska få genomslag och för att möjligheten att göra nyanserade bedömningar av grova vapenbrott ska öka.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för det allmänna och konsekvenserna i övrigt av förslagen. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Utredaren ska även bedöma vilka konsekvenser förslagen får för företag.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska samråda med Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel (Ju 2010:08). Utredaren ska också hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, i de övriga nordiska länderna och inom EU, samt beakta EU-rätten, bl.a. om kommande förslag berörs av direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter. Utredaren får också ta upp sådana närliggande frågor som har samband med de frågeställningar som ska utredas, under förutsättning att uppdraget ändå bedöms kunna redovisas i tid.

Under genomförandet av uppdraget ska utredaren samråda med och inhämta upplysningar från Rikspolisstyrelsen och andra myndigheter och organisationer som kan vara berörda av de olika sakfrågorna.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2013.

(Justitiedepartementet)

Tabeller

Tabell 1 Anmälda brott mot vapenlagen

	Olaga innehav av k-pist, pistol och revolver	Olaga innehav av jaktvapen	Olaga innehav av annat vapen	Summa olaga vapeninnehav	Annat brott mot vapenlagen	Summa brott mot vapenlagen
2002	1 026	354	1 158	2 538	1 722	4 260
2003	850	369	1 280	2 499	1 869	4 368
2004	859	347	1 241	2 447	2 038	4 485
2005	837	419	1 034	2 290	1 893	4 183
2006	963	379	1 137	2 479	2 222	4 701
2007	837	378	1 084	2 299	2 270	4 569
2008	913	369	991	2 273	2 490	4 763
2009	943	376	867	2 186	2 717	4 903
2010	909	391	814	2 141	2 730	4 844
2011	921	351	790	2 062	2 777	4 839

Källa: Brå

Tabell 2 Användningen av skjutvapen vid anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång

	Mord, dråp och misshandel med dödlig utgång	Därav med användning av skjutvapen	
		Antal	Andel i procent
2002	219	58	26,4
2003	189	40	21,1
2004	209	37	17,7
2005	238	63	26,4
2006	240	59	24,5
2007	258	49	18,9
2008	209	39	18,6
2009	230	48	20,8
2010	329	47	14,2
2011	229	42	18,3

Källa: Brå

Tabell 3 Konstaterade fall av dödligt våld

	Konstaterade fall av dödligt våld	Därav med användning av skjutvapen
1990	95	13
1991	115	25
1992	114	25
1993	108	16
1994	100	26
1995	87	11
1996	99	8
1997	87	10
1998	92	25
1999	101	30
2000	96	26
2001	87	20
2002	101	19
2003	85	18
2004	107	15
2005	79	11
2006	88	14
2007	107	22
2008	77	15

Källa: Brå

Tabell 4 Användningen av skjutvapen vid anmälda försök till mord och dråp

Försök till mord och dråp		Därav med användning av skjutvapen	
		Antal	Andel i procent
2002	727	158	21,7
2003	791	134	16,9
2004	669	131	19,6
2005	690	102	14,8
2006	769	116	15,1
2007	729	126	17,3
2008	751	158	21,0
2009	791	162	20,5
2010	792	195	24,6
2011	842	229	27,2

Källa: Brå

Tabell 5 Användningen av skjutvapen vid rån och grovt rån

Rån och grovt rån		Därav med användning av skjutvapen	
		Antal	Andel i procent
2002	8 974	1 192	13,3
2003	8 575	1 103	12,9
2004	8 590	1 018	11,9
2005	9 398	1 015	10,8
2006	8 584	893	10,4
2007	8 673	914	10,5
2008	8 909	1 142	12,8
2009	9 570	1 297	13,5
2010	9 219	1 068	11,6
2011	9 719	1 019	10,5

Källa: Brå

Tabell 6 Polisens beslag av skjutvapen

	Pistol, revolver	Hagelgevär, kulgevär	K-pist	Automat- karbin	Gas- och start- vapen ¹	Övriga	Summa
2002	564	370	7	13		17	971
2003	720	559	30	22		24	1 355
2004	809	562	24	19		27	1 441
2005	802	543	28	17		27	1 417
2006	617	498	27	21		80	1 243
2007	518	299	23	25	114	35	1 014
2008	576	200	31	12	173	28	1 020
2009	488	201	15	9	170	9	892
2010	456	195	15	7	117	13	806

Källa: Rikskriminalpolisen

¹ Före 2007 ingick inte gas- och startvapen i statistiken. Då konvertering av sådana vapen har uppmärksammats som ett särskilt problem i Europa redovisas dessa dock särskilt efter 2007.

Statens offentliga utredningar 2013

Kronologisk förteckning

1. Förändrad hantering av importmoms. Fi.
2. Patientlag. S.
3. Trängselskatt – delegation, sanktioner och utländska fordon. Fi.
4. Tillstånd och medling. Ju.
5. Djurhållning och miljön
– hantering av risker och möjligheter med stallgödsel. L.
6. Att förebygga och hantera finansiella kriser. Fi.
7. Skärpningar i vapenlagstiftningen. Ju.

Statens offentliga utredningar 2013

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Tillstånd och medling. [4]

Skärpningar i vapenlagstiftningen. [7]

Socialdepartementet

Patientlag. [2]

Finansdepartementet

Förändrad hantering av importmoms. [1]

Trängselskatt – delegation, sanktioner och utländska fordon. [3]

Att förebygga och hantera finansiella kriser.
[6]

Landsbygdsdepartementet

Djurhållning och miljön

– hantering av risker och möjligheter med stallgödsel. [5]